

od leta
1895

PLANINSKI vestnik

Revija za ljubitelje gora
glasilo Planinske zveze Slovenije

102. letnik
Junij 2002

6

GRS pred
novimi izzivi

Poletna nagradna anketa

cena 600 SIT

Lovec
v kresni noči

Festival gornškega
filma Bled 2002

Marmolada
in Civetta

PRIVOŠČITE SVOJIM NOGAM NAJBOLJŠE!

Tudi prečkanje reke je lahko prijetno, da o olajšanju, ko se po celodnevni hoji preobujemo, niti ne govorimo. Nekaj dodatnih dekagramov, obešenih na nahrbtnik, se nam bo ob pravem času bogato in udobno obrestovalo.

TEVA je sinonim za sodobne sandale - amfibijsko obutev, ki je enostavna samo na videz, saj so bili modeli te blagovne znamke v njeni dvajsetletni zgodovini iz leta v leto deležni novih in novih tehnoloških rešitev.

- patentiran univerzalni sistem zapenjanja s paščki
- popolnoma prilagodljiva peta, posebej podložena za večje udobje in boljši oprijem
- Brain Drain® vzorčasti stopalni del
- AgION™ antibakteriološka obdelava
- vložek Shoc Pad™ v peti za boljšo stabilnost in absorbiranje udarcev
- podplat Spider Rubber® ne drsi v vodi

V prodajalni **TEVA**

SHOP na Mestnem trgu

v Ljubljani je na voljo

več kot 30 modelov

obutve **TEVA**.

PRODAJNA MESTA V SLOVENIJI

POHODNIK, Ljubljana
ANAPURNA, Ljubljana,
ANAPURNA WAY, Ljubljana,
IGLU, Ljubljana, Maribor
NAMA, Ljubljana
SPORT 200, Ljubljana, Koper
HERVIS, Ljubljana (vse trgovine)
PROMONTANA,
Ljubljana, Domžale, Kranj
TOMAS SPORT, Ljubljana
(vse trgovine)
ELEGANCE, Domžale

BOKAL ŠPORT, Škofja Loka
KOALA, Bled
KARA, Vrhnika
M ŠPORT, vse trgovine
ERA, Velenje
ALP ŠPORT, Novo mesto
3 S, Kamnik
ZARO, Koper
SPORTLAN D, Kobarid
CANYON 4, Trnovo ob Soči
PRION, Čezsoča, Bovec
ELAN, Ljubljana, Begunje

www.teva.com

Ekskluzivni zastopnik in

distributer blagovne

znamke **TEVA**

v Sloveniji je podjetje

LOGOS TREND, d. o. o.,

telefon: 01 / 83 11 665

PLANINSKI KOLEDARJI 2003

ZA LETO 2003 STA V PRODAJI DVE IZVEDBI TRADICIONALNEGA PLANINSKEGA KOLEDARJA:

110 LET SLOVENSKEGA PLANINSTVA

V počastitev 110 let organiziranega slovenskega planinstva je PZS izdala poseben stenski koledar. Na naslovnici in koledarskih listih so lepi posnetki naših gora, večinoma iz novih zornih kotov, na pomožnih posnetkih pa drobni biseri gorskega sveta: rože, živali, vode, led, naravne posebnosti. Koledar bogatijo verzi iz haiku poezije, dobro so označene lunine mene, na zadnjem listu s podaljškom za dotisk firme pa je nekaj dogodkov in letnic iz bogate zgodovine slovenskega planinstva ter kratka razlaga haiku poezije. Format je pokončen 33 x 48 + 5 cm (za dotisk), koledar je vložen v papirnato vrečko.

Po 10. točki 26. člena Zakona o davku na dodano vrednost smo kot registrirani davčni zavezanec oproščeni obračuna DDV.

Cena koledarja je 790,00 SIT za izvod. Popusti ob nakupu večje količine 10, 15 in 20 %.

VISOKA PESEM GORA 2003

To je avtorski koledar priznanega planinskega fotografa Petra Janežiča. Ob odličnih posnetkih ga odlikuje razviden koledarski del s prazniki, luninimi menami itd. Koledar dopolnjuje 12 panoramskih posnetkov ter preglednica preteklega in prihodnjega meseca. Je odlična kombinacija umetniškega in poslovnega koledarja. Na zadnji strani je v slovenskem in angleškem jeziku literarno opisan naš gorski svet izpod peresa mojstra besede Stanka Klinarja.

Format je dvojen, torej 42 x 30 cm, v visečem položaju 42 x 60 + 5 cm dodatka za dotisk.

Po 10. točki 26. člena Zakona o davku na dodano vrednost smo kot registrirani davčni zavezanec oproščeni obračuna DDV.

Cena koledarja je 880,00 SIT za izvod. Popusti ob nakupu večje količine 10, 15 in 20 %.

Vabimo Vas, da se obrnete na nas, saj že vrsto let pripravljamo značilne, vedno lepe in vedno drugačne koledarje. Sporočite nam svoje želje o količini in roku dobave ter dotisku firme. Koledarje si lahko ogledate in jih naročite pri g. Franju ZUPANČIČU, (tel.: 01/434 30 22, 434 30 23, 231 25 53 / interna 104, fax 01/43 22 140) na Planinski zvezi Slovenije, Dvorčakova 9, Ljubljana.

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK:

Glasilo Planinske zveze Slovenije
ISSN 0350-4344
Izhaja vsakega desetega v mesecu, julija kot dvojna številka. Planinski vestnik objavlja izvorne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugod.

NASLOV UREDNIŠTVA:

Planinska zveza Slovenije
Uredništvo Planinskega vestnika
Dvorčakova ulica 9, p. p. 214
SI-1001 Ljubljana
tel. 01 4343022
faks 01 4322140
e-pošta: pv@pzs.si
<http://www.planinski-vestnik.com>

UREDNIŠKI ODBOR:

Vladimir Habjan (glavni urednik), Andrej Stritar (namestnik gl. urednika), Emil Pevec (tehnični urednik), Igor Maher, Marjeta Keršič Svetel, Marjan Bradesko, Boris Strmšek, Andrej Mašera, Adi Vidmajer, Tone Škarja

ZASNOVA IN OBLIKOVANJE:

Kojetaj d. o. o.

PRIPRAVA ZA TISK:

Studio CTP, d. o. o.

TISK:

DELO tiskarna, d. d.

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte natisnjene in na elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Žiro račun PZS je pri APP v Ljubljani, št.: 50101-678-47046. Račun za devizne prilive je pri NLB d. d., Ljubljana, št.: 01000-0000200097-900, šilic na št.: 27400 – šifra računa – 30538. Naročnina: 5500 SIT, 45 EUR za tujino, posamezna številka 600 SIT. Članarini PZS za člane A in D vključujeta naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi nastova s tiskanimi črkami navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihajajoče leto. Mnenje avtorjev ni nujno tudi mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez soglasja izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridružuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, pozemanja ali delnega objavljanja nenaročenih članov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Naslovnica: Slovensko reševanje
(foto: Pavel Oman)

90 let GRS

Piše: Pavle Šegula

Velik del Slovenije pokrivajo gore. Da je to poseben značaj. Pašne planine, gozdovi in turizem prispevajo znaten del narodnega dohodka. Gore so vir lepote, pa tudi nevarnosti in nesreč. Prvim ljudem – pastirjem, drvarjem, lovcem so se v 19. stoletju pridružili naravoslovci in planinci. Če se je zgodila nesreča, so sprva lahko pomagali le tisti, ki so bili pri roki: svojci, sodelavci in sopotniki. Tako je julija 1822 osem tovaršev po brezpotju spravilo v dolino Antona Korošca, ki ga je vrh Triglava ubila strela. Razmah turizma v evropskih gorah je hitro privedel do organiziranega reševanja. Pri nas so slovenski gorski vodniki sprva reševali v okviru Alpskega reševalnega odbora kranjske sekcije Nemskega in avstrijskega planinskega društva.

V boju za ohranitev slovenstva naših gor je bilo leta 1883 ustanovljeno Slovensko planinsko društvo (SPD), 16. junija 1912 pa je dr. Josip Tičar po sklepu SPD ustanovil postajo Gorske reševalne službe v Kranjski Gori. Tej so po 1. svetovni vojni – že v Jugoslaviji – do leta 1941 sledili Reševalni odsek osrednjega SPD in postaje v Mojstrani, na Jesenicah, v Ljubljani, Kamniku, Zgornji Savinjski dolini, Srednji vasi v Bohinju in na Jezerškem. V Ljubljani, Celju in na Jesenicah so bili na voljo tudi reševalci Turistovskega kluba Skala. V tem obdobju se je GRS organizacijsko utrdila kot prostovoljna človekoljubna organizacija, delo reševalcev je bilo brezplačno in na evropski ravni.

Vojna je prizadela tudi GRS, znanje in volja pa sta ostala. Sledil je silovit razvoj; sprva je postaje in baze vodila Centrala GRS na Jesenicah. Nekdanjim postajam so se pridružile še nove. Po reorganizaciji leta 1952 so postaje postale samostojne, delo usklajevalca je prevzela Komisija za GRS. Njene glavne naloge so še danes skrb za vzgojo kadrov, uvajanje nove opreme in izpopolnjevanje tehnike reševanja. Leta 1955

je bila kot delegatka Jugoslavije ustanovna članica Mednarodne komisije za reševanje v gorah, v kateri od leta 1991 zastopa slovenske gorske reševalce.

GRS Slovenije ima 17 samostojnih postaj, katerih člani v naših gorah rešujejo ponesrečene, iščejo pogrešane, opravljajo preventivno delo, ob naravnih ujmah pa po potrebi sodelujejo tudi v posegih Civilne zaščite. Dejavnost usmerjajo podkomisije s strokovnjaki, ki skrbijo za vzgojo in reševalno tehniko, letalsko reševanje, reševanje iz plazov, zdravniško in prvo pomoč, zveze, opremo, informiranje, analitiko in finance. GRS je z nekdanjim Republiškim sekretariatom za notranje zadeve v šestdesetih letih uvedla reševanje s helikopterjem. Z organi za okolje in prostor ter Meteorološkim zavodom je razvila varstvo pred snežnimi plazovi v Sloveniji. Tesno je sodelovala z Republiškim sekretariatom za ljudsko obrambo in Republiškim štabom civilne zaščite ter drugimi organi oblasti. Te stike je po osamosvojitvi Slovenije še okrepila, poskrbela za zakonsko podlago in organsko povezavo z Upravo Republike Slovenije za zaščito in reševanje, Ministrstvom za obrambo, Ministrstvom za notranje zadeve, Slovensko vojsko in Republiškim štabom civilne zaščite, ki odtlej izdatno prispevajo k njeni uspešnosti.

O opravljenem reševalnem delu GRS so iz različnih obdobj njene delovanja na voljo bolj in manj izčrpniri viri, iz katerih lahko ugotovimo naslednje: od ustanovitve do konca leta 2000 je GRS opravila najmanj 5000 reševalnih in iskalnih akcij. Pomagala je preživeti vsaj 4500 ljudem, svojcem pa vrnila okrog 1550 preminulih v gorah. Veliko delo postane bolj otipljivo, če pomislimo, da je bilo že za izvedbo akcij vloženi ogromno ur, še neprimerno več pa za šolanje reševalcev, obnavljanje in dopolnjevanje njihovega znanja ter telesno pripravljenost. Podobno velja za preventivno delo GRS ... Glede na značaj njenega dela ter na okolje in vremenske razmere, v katerih deluje, je jasno, da ne gre samo za vloženi čas, temveč tudi za skrajno zahtevno, objektivno nevarne in tvegane delovne pogoje, ki se prej ali slej odrazijo na zdravju mnogih reševalcev ter včasih terjajo tudi njihova življenja.

4–25

AKTUALNA TEMA

GRS pred novimi izzivi (4)

Okrogla miza na temo GRS

Pogovarjali smo se z Danilom Škerbinkom, Dušanom Polajnarjem, Tonijem Smolejem in Iztokom Tomazinom

Pomemben člen v sistemu zaščite in reševanja (14)

Pogovor z ministrom za obrambo Antonom Grizoldom

Vladimir Habjan

4–25

AKTUALNA TEMA

Nesreča na Hanzovi poti (16)
Reševalna akcija pod Hudičevim stebrom

Nebengipfel – Stranski vrhovi (18)
Dve zgodbi s Koroške

Razvoj gorskega reševanja v Grintovcih (22)
Prispevek k jubileju GRS, 3. del

Klemen Gričar, str. 16
Hans M. Tuschar, str. 18
France Malešič, str. 22

26–37

PLANINSTVO

V 38 dneh od Gančanov do Slavnika, 3. del (28)

Pot kurirjev in vezistov

Tak dan je bil (31)
Na krilih veselja prek Pršivca

Solsticij (33)
Lovec v kresni noči

Gora elementov (36)
Stromboli, otok – vulkan

Janez Korošec, str. 28
Aleš Potisk, 31
Dušan Škodič, str. 33
Mojca Stritar, str. 36

NOVICE IZ VERTIKALE

53–54

S smučni po vrhovih Julijcev

ODMEVI

55–58

Gore in ljudje
Med viharniki
Unška koliševka

38–43

LETO GORA

Festival ob vznožju slovenskih gora (38)

1. mednarodni Festival gorniškega Filma Bled 2002

Življenje v Alpah (42)

Revija Filmov ob Mednarodnem letu gora *Mirno lahko rečemo, da smo tovrstne filme v Sloveniji zagotovo videli prvič, prav verjetno pa je, da tudi zadnjič.*

Boris Strmšek, str. 38
Neva Mužič, str. 42

44–49

IZLET

Marmolada za zajtrk, za večerjo pa Civetta (44)

Na dve veliki gori Dolomitov

Nešteto vrhov najbolj neverjetnih in drznih oblik kipi proti nebu. Kar tekmujejo med seboj, kateri bo lepši, in vsak si izmisli neko svojo obliko, ki pa praviloma ni enaka, kot sosedova.

Gregor Gartner

50–54

ALPINIZEM

Sivi ideal nad Možnico (50)

Naša smer

Ena najlepših smeri v Julijskih Alpah

S travnatega vrha padajo gladke stene na vse strani v enem zamahu, zato spada Jerbica med mogočnejše vrhove Julijskih Alp.

Silvo Babič

PLANINSKA LITERATURA

58–61

Nočitve pod zvezdami
Štajerska in Koroška
Slovenija – turistični atlas

NOVICE IN OBVESTILA

62–64

POT »Reška planina 2002«
SPOT 2002

GRS pred novimi izzivi

Okrogla miza na temo
Gorske reševalne službe Slovenije

Besedilo in fotografije: Vladimir Habjan

Reševanje na Vrtači (foto: Mirko Kunšič)

Ob jubileju slovenske Gorske reševalne službe (GRS), ki je junijska aktualna tema, smo želeli nekoliko podrobneje predstaviti samo organizacijo GRS, njene dosedanje uspehe, pa tudi trenutne probleme in smeri reševanja. Zato smo v uredništvo Planinskega vestnika povabili nekaj njenih predstavnikov, in sicer: Danila Škerbinka, načelnika med letoma 1982 in 1998, Dušana Polajnarja, načelnika med letoma 1998 in 2002, ter Tonija Smoleja, pred kratkim izvoljenega novega načelnika slovenske GRS. Ker sta bila med njenimi ustanovitelji tudi dva zdravnika, dr. Josip Tičar in dr. Jernej Demšar, je bil med povabljenimi še dr. Iztok Tomazin, do nedavnega načelnik Zdravniške podkomisije. Pogovor je vodil Vladimir Habjan.

Statistika GRS v zadnjih letih beleži velik porast števila akcij, v letu 2001 jih je bilo 260, to pomeni, da se (statistično) na vsak dan in pol zgodi po ena akcija. Bo GRS uspelo »pokrivati« naraščajočo aktivnost? Povprečna starost reševalcev na akciji je 45 let. Ali in kako pomlajujete svoje vrste?

Tomazin: Dela je vse več, sploh če se bomo širili tudi na področja, ki doslej niso bila primarno v pristojnosti GRS, to je reševanje v kanjonih, z visokih stavb itn. Dejstvo je, da GRS kadrovsko in organizacijsko na te nove izzive trenutno ni zadosti pripravljena. Eden glavnih problemov je organizacijska in deloma tudi moralna kriza, drug problem je že omenjena starost reševalcev, tretji pa so nekatere druge strokovne stvari, ki jih bo treba rešiti zlasti pri zagotavljanju višjega nivoja nujne medicinske pomoči (NMP). Primarno je GRS zasnovana za reševanje in nudenje prve pomoči, danes pa to ni več zadosti. Pod kvalitetno oskrbo človeka kjer koli v gorah, na cesti, v jamah idr. se danes smatra tudi zagotavljanje hitre in kvalitetne NMP. Tu je pravzaprav jedro

Iztok Tomazin

napredka in jedro spora v zadnjih letih med zdravniki in vodstvom GRS.

Polajnar: V letu 2000 smo prešli število 200 pri reševalnih in iskalnih akcijah. To je takrat pomenilo za tretjino več akcij. Ugotovili smo, da je bilo stanje v Avstriji in Švici tega leta podobno. Več nesreč je bilo v sredogorju. Nesreče so se začele pojavljati pogosteje tudi preko celega leta. Podobno je bilo v letu 2001. Aktivnosti niso enakomerno porazdeljene med vsemi 17 postajami GRS, nekatera gorska področja so bolj izpostavljena. Povprečna starost na akcijah je res visoka. Le malo je reševalcev, ki lahko v vsakem trenutku pustijo delo in odidejo na reševanje. Poudariti pa je potrebno, da so vsi reševalci, ki so klicani na reševalne akcije, tudi psihično in fizično sposobni opraviti to delo. Pri organiziranosti GRS pričakujemo večji posluš za delo reševalcev ne samo v delovnih okoljih, pač pa tudi na področju si-

Dušan Polajnar

stemskega urejanja zadev v okviru sistema civilne zaščite, potem se bo tudi povprečna starost reševalcev v akcijah znižala.

Smolej: Več je pohodnikov, več je nesreč. Porast akcij se je pokazal v zadnjih treh letih, dnevno jih je bilo tudi 17. Takrat se je pokazalo, da so postaje v slovenskem prostoru dobro razporejene. Pokazalo se je tudi, da je GRS moštveno dobro razporejena in da je treba dati veliko poudarka dežurnstvu. Vse postaje, ki so bile aktivirane, so se na poziv relativno hitro odzvale. Dejstvo je, da je povprečje slovenskega reševalca 45 let. Pomlajevanje je stalna naloga

Toni Smolej

postaj. Postaje morajo biti tiste, ki poznajo, kdaj bodo nekoga razporedile med častne člane in ga zamenjale z mlajšim. Ta problem se kaže predvsem v manjših krajih, npr. Gornjesavski dolini, kjer je malo prebivalcev. Tam so tudi alpinistični odseki maloštevilni. Mladih, ki so pripravljeni že kar zgodaj delati na področju GRS, ni veliko. Dober reševalec se kali z izkušnjami, z delom, s preventivo.

Škerbinek: Delo reševalcev v naši amaterski, humanitarni organizaciji poteka odlično, naj bo to klasično reševanje ali iskanje ali vse drugo, kar sodi v paleto dela GRS. Dopolnjen je sistem obveščanja preko centra za obveščanje, izredno kvalitetna je ureditev glede sredstev zvez. Strinjam se, da je pomladitev potrebna. Vendar dokler organizacija opravi letno 140.000 ur reševanja in vzgoje, mislim, da je o krizi kadrov težko govoriti. Reševalno akcijo pač opravijo tisti, ki so doma, žal so to velikokrat starejši.

GRS je vse od svoje ustanovitve povezana s planinsko organizacijo, v okviru katere je še danes. Uradno stališče GRS o profesionalnih reševalcih je znano, torej da jih zaenkrat ne bo. Bo morda v prihodnje kdaj drugače? Kaj menite o ideji, da bi GRS nekoč prešla pod okrilje države?

Tomazin: Moje stališče je, da sedanjí status GRS ni dober. Po eni strani ji seveda koristi, po drugi strani pa jo hromi, tako organizacijsko kot tudi operativno. To stanje je nujno treba spremeniti, ker je na takih temeljih težko zgraditi resnično strokovno, učinkovito organizirano profesionalno organizacijo. Kar se profesionalizma tiče, je moje stališče in tudi stališče večine zdravnikov GRS, da bi morali zadevo nekako skombinirati. Tako amaterizem kot tudi profesionalizem imata pozitivne strani. Najti moramo srednjo pot, da bomo ohranili pozitivnosti amaterizma in izpolnjevanje zahtev, ki jih družba postavlja glede profesionalnosti oskrbe. To je možno, primer so gasilci. Eden od konceptov je ozko profesionalno jedro najbolj izkušenih, usposobljenih reševalcev, ki bi bili obenem tudi letalci, večji del ostale GRS pa je lahko neprofesionalen. Med profesionalci seveda ne bi bilo zdravnikov, ker mi smo že profesionalci. To ni le naš hobi, to je del našega zdravniškega poslanstva in tudi tukaj je eno od nezazumevanj znotraj GRS.

Poljnar: GRS je bila ustanovljena v okviru SPD, povezanost in pripadnost GRS je tudi zdaj PZS. Dogaja pa se, da je GRS »prerasla« okvir PZS. Zaradi tega bo potrebno narediti neko drugo povezavo. GRS je še vedno le komisija pri PZS, to pa pomeni, da nimamo urejenega statusa službe. GRS sodeluje z različnimi sorodnimi organizacijami doma ali v tujini, predvsem z organizacijami in službami, ki so povezane v Civilni zaščiti. Pri svojem delu uporabljamo helikopterje, ki jih imata v Republiki Sloveniji Letalska policijska enota pri Ministrstvu za notranje zadeve in 15. brigada Slovenske vojske. Glede profesionalizacije se strinjam s Tomazinom: manjše jedro reševalcev, ki bodo usposobljeni in izurjeni za vse načine reševanja, poleg tega pa še masovno jedro članov GRS.

Smolej: Zelo kratek bom. Ta tema je bila dana na mizo po nesreči v Okrešlju. Takrat je bilo kar nekaj govora: profesionalci – da ali ne, sklep pa je bil: profesionalizem zaenkrat ne, je pa treba dvigniti kvaliteto. Določene smernice so se sprejele, temu je bil ta

krat zbor inštruktorjev tudi namenjen. Zaenkrat s takšno Finančno situacijo, kot jo imamo, pa z organiziranostjo ne moremo razmišljati o profesionalizmu.

Škerbinek: Mislim in to na osnovi spoznanj iz drugih reševalnih organizacij po Evropi tudi ugotavljam, da je GRS planinska samozaščitna organizacija, kot taka je bila ustanovljena in kot taka dela amatersko še danes. Reševalec s potnim nalogom? Tu nekaj ne gre skupaj. Kar slovenski reševalci delamo, delamo s srcem, se zavedamo rizika in smo na to ponosni. Profesionalni morajo biti in so piloti, mehaniki in profesionalni (profesionalno organizirani, razporejeni, opremljeni, financirani ...) bi po zakonu morali biti v okviru NMP zdravniki. Moramo vedeti, da so nekatere službe GRS, zlasti nekdanje vzhod-

Danilo Škerbinek

noevropske, bile profesionalne, pa so šle nazaj v amatersko sestavo. Po zakonu o državni upravi imamo vladne službe, ki bi morale servisirati GRS in ji stati ob strani – Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za obrambo z Upravo za zaščito in reševanje. Od nas se zahteva vse več administrativnega dela, pogovori z njimi so lahko večinoma le dopoldne, na njihova pisna gradiva nam dajejo silno kratke roke, pri reševanju življenjskih problemov službe ostajamo sami ... Mnogo raznih zadev GRS bi moralo biti opravljenih v teh službah, tako da bi GRS ostalo le tisto, kar zna najboljše: »V zobeh prinesiti ponesrečenca od koder koli hočeš.« Cilj GRS je takšen, kot je bil ob ustanovitvi: čim bolje, čim kvalitetneje in čim hitreje pomagati ponesrečencu.

Financiranje dejavnosti GRS zahteva vsako leto več naporov. Kako bi sistemsko lahko zadeve bolje uredili?

Tomazin: Menim, da Finančna struktura GRS ni optimalna, da bi se dala izboljšati, še posebej, če bi prišli vsaj deloma v blagajno zdravstva. GRS pa bi morala sprejeti pogoje, kriterije, strokovne zahteve, ki veljajo v zdravstvu. Ti pa so izjemno strogi in jih zaenkrat GRS v marsičem ne dosega. Zdravniki smo si ves čas močno prizadevali, da bi se tem zahtevam približali, žal so bile reakcije včasih zelo odklonilne. Brezpogojno temeljno vodilo dela GRS pa bi moralo biti: korist pacienta in varnost reševalca.

Polajnar: Glavni vir financiranja GRS je država preko Uprave za zaščito in reševanje in Fundacije invalidskih in humanitarnih organizacij. Sredstva z veliko vložene energije in volje dobimo še od drugih sponzorjev, kar pa ni stalni vir. Za proračun v letu 2002, ki se financira preko Uprave za zaščito in reševanje, je bilo v preteklem letu občutno zmanjšanje sredstev. Financiranje dejavnosti bi bilo možno bolje urediti najprej s statusom GRS in nato z nekim dokumentom (zakonom), ki bi zavezal državo.

Smolej: V zadnjih letih smo povečali aktivnosti za 30 %, sredstev pa je vedno manj. Mislim, da nam bo država, tj. Uprava za zaščito in reševanje, morala povečati sredstva.

Škerbinek: Ne samo da je iz leta v leto manj sredstev od države, mi določenih stvari sploh nimamo kritih, država na primer že pet let ne financira preventivnega dela! Vrsto zadev si reševalci v pretežnem delu krijemo sami – gre npr. za nabavo osebne zaščitne in tehnične opreme, financiranje tiskanja učnih gradiv, opozoril, prospektov. V Italiji in Avstriji ima vsaka postaja vsaj po 3 do 4 naprave GPS za iskanje, mi jih imamo samo za učne primere. Iskalnih akcij pa je vsako leto več. GRS ne rabi niti enega tolarja več, kot ga tenja reševalno delo, potrebuje pa cele, nepoškodovane vrvi, cela, nepoškodovana nosila, drugo pri reševanju potrebno opremo in ustrezno zavarovane vse tiste reševalce, ki opravljajo naloge GRS.

GRS je pobudnik in ustanovitelj Ustanove Sklad Okrešelj, katere namen je finančno pomagati otro-

kom gorskih reševalcev, ki so se ali se morebiti bodo še ponesrečili pri reševalnem delu. Je Sklad zaživel po pričakovanjih ustanoviteljev?

Polajnar: Ustanova Sklad Okrešelj je bila osnovana pred štirimi leti. Uprava Sklada si prizadeva, da se zbere čim več sredstev. Ta sredstva smo skladno z republiškimi normativi za štipendije in denarne pomoči nakazovali otrokom ponesrečenih reševalcev. Pri zbiranju sredstev je potrebno poudariti prizadevnost reševalcev, ki skrbimo za dotok sredstev. Članom uprave je uspelo pridobiti nekaj sponzorjev in donatorjev, ki zagotavljajo pritek stalnih sredstev. Ustanova Funkcionira, otroci se uspešno šolajo. Ocenjujem, da je zdaj tisti čas, ko bo potrebno aktivnosti Sklada še razširiti. Upam in želim si, da bi v smislu, za kar je bil Sklad ustanovljen, delo čim bolj opravili.

Škerbinek: Pri Skladu Okrešelj imamo precej težav z zbiranjem sredstev. Sam opozarjam na to, kako bo jutri in pojutrišnjem, naloge, ki jih ima sklad zapisane, so namreč dolgoročne. Mi bi morali zbrati toliko sredstev, da bi se iz obresti zadeva sama financirala. Ob vsakoletni komemoraciji na Okrešlju bi moralo biti tudi neko strokovno posvetovanje, ki bi doprineslo k še večji varnosti pri reševalnem delu in bi bilo namenjeno preventivi.

V planinski javnosti so se šele po nesreči na Turški gori leta 1997 pokazale nekatere neurejene zadeve v okviru GRS. Je po petih letih kaj drugače? Kate-re neurejene zadeve v okviru GRS so trenutno najbolj problematične?

Tomazin: Marsikaj se je izboljšalo, predvsem izobraževanje reševalcev letalcev. Nesreča je na tem področju povzročila številne pozitivne spremembe, marsikaj pa se seveda še vedno ni uredilo. Spet smo pri profesionalizmu: amatersko pristopati k taki dejavnosti, ki zahteva izjemno visoko strokovnost, kot je letalsko reševanje, je problematično. Možnost nesreč je zaradi tega večja in to se spet nanaša na tisto, kar sem rekel, da bi potrebovali eno ozko profesionalno jedro, za ostale pa čim več izobraževanja.

Polajnar: Po nesreči smo še izpopolnili sistem šolanja reševalcev letalcev in posadk helikopterjev. Veliko časa smo posvetili urejanju dokumentov (pravil-

Helikopter je potegnil ponesrečenca z reševalcem iz stene (foto: Tjaša Hrvatini)

nikov, poslovnikov) z organizacijami, s katerimi sodelujemo (Upravo za zaščito in reševanje, Generalno policijsko upravo). Stvar, ki se je pokazala kot pereča, je status GRS. Na zadnjem revizijskem pregledu poslovanja GRS, ki ga Financira Fundacija invalidskih in humanitarnih organizacij, nam je bilo jasno povedano, da moramo urediti ta status, v nasprotnem primeru bomo izpadli z natečaja pri pridobivanju sredstev. Na zadnjem občnem zboru reševalcev se je pokazala majhna pripravljenost članov GRS, da prevzamejo delo Funkcionarjev v GRS, preveč je namreč »birokratskega« dela.

Smolej: Turška gora je boleč spomin, tudi sam sem bil tam. Tudi takrat smo delali načrtno in strokovno. Danes govoriti, da se ni nič spremenilo, ni objektivno, ni pošteno. Takrat je bila ustanovljena komi-

*Helikopterski prevoz lahko reši veliko življenj
(foto: Robert Klančar)*

sija, ki je dala na mizo kar nekaj analiz. Na področju helikopterskega reševanja in izobraževanja se je veliko spremenilo na bolje. Napake se dogajajo in evidentirajo na vsaki vaji, na vsakem reševanju in se analizirajo, spoznanja pa vgrajujemo v nadaljnje delo. To je specifična dela, saj nikoli ne veš, ali je tisto, kar si naredil, dobro ali ne. Za mene je vsaka vaja življenjsko nevarna, naj bo klasična ali pa helikopterska. Nismo pozabili Okrešlja, nikoli ga ne bomo pozabili, veliko smo se naučili in zagotovo delamo v pozitivni smeri.

Škerbinek: Nesreča na Okrešlju je prizadela GRS in je še danes prisotna kot izredno težak dogodek v zavesti vseh. GRS je tri dni po nesreči našla toliko moči in kritičnosti, da je ustanovila komisijo, ki je analizirala stanje. Prišla je do ugotovitev in sklepov, kaj je potrebno urediti in pri nadaljnjem delu upoštevati. Nekateri razmišljajo, da je bilo tik pred nesrečo marsikaj nedorečenega. Moram reči, da bi potem Okrešelj ne bil prva nesreča, ne pri reševanju ne pri tečajih, ampak verjetno še pri kakem drugem delu. Trdim, da je bil v trenutku, ko se je Okrešelj zgodil, nivo dela, reševanja, nadzora in šolanja tako stodstotno dorečen, kot je bilo v tistih trenutkih možno in se je dalo narediti. Svoje programe, tehnične, helikopterske in druge, smo redno usklajevali in primerjali v okviru mednarodne unije IKAR in dejansko ni bilo razlike. Posameznik in

ekipa morajo pri vsem reševalnem delu vsak trenutek delovati kot utečen mehanizem. Vsak človek zase je lahko vedno uganika. Dobili smo tudi državno Uredbo za helikoptersko reševanje, ki je prej država ni imela, dobili smo določena navodila, dopolnili smo svoj učbenik za letalsko reševanje, v bistvu pa je vsebina, ki smo jo pred nesrečo imeli, še danes ista. Podobne nesreče kot okrešelska so se dogodile po Evropi pred Okrešljem. Med 6. oktobrom lani in začetkom marca letos se je v Evropi pri reševanju zgodilo 6 hudih zrušitev helikopterjev. GRS se je iz tega veliko naučila. V 33 letih letalskega reševanja smo prišli do visokega strokovnega nivoja, še vedno pa je najšibkejši člen človek. In ta mora dosledno spoštovati sprejete pravilnike in navodila.

Brez helikopterskega reševanja si danes skorajda ne znamo več predstavljati gorskega reševanja. Ste zadovoljni z njegovo učinkovitostjo ali bi se dalo pri tem še kaj izboljšati?

Tomazin: Brez helikopterjev danes ni učinkovitega gorskega reševanja in ne zagotavljanja NMP, čeprav so klasične reševalne akcije bile in še vedno bodo. Helikoptersko reševanje je tisto, kjer se najbolj izpostavljajo šibkosti organizacije in problemi amaterizma GRS. Mi, zdravniki, smo k temu pristopili profesionalno. Dobro vemo, kaj je to NMP, zato seveda želimo in zahtevamo, tako kot to potrebujejo in zahtevajo pacienti, da se resnično tudi v gorah zagotavlja poleg samega reševanja tudi kvalitetna NMP, kar pomeni čim krajši odzivni čas reševalne ekipe, čim hitrejša prispetje ekipe do pacienta kjer koli, takojšnja zdravniška oskrba na mestu nesreče in pa čim bolj strokoven in hiter transport vključno z reševanjem. Tudi tukaj je bil dosežen precejšen napredek, vendar še zdaleč ne zadosten, tukaj je, lahko rečemo, zelo vroče bojišče znotraj GRS, predvsem med zdravniki in nekaterimi drugimi, ki se pač nočejo sprijazniti s tem, da bi morali nekatere stvari še izboljšati in spremeniti. Cilj je doseganje mednarodnih standardov za NMP, ki veljajo več ali manj v vseh razvitih državah. Temeljno vodilo za celotno GRS pa bi moralo biti: »Primarni sta korist ponesrečenca in varnost reševalcev.« Konkreten korak naprej so dežurstva za helikoptersko reševanje na Brniku, ki smo jih s precejšnjo muko in po večletnih prizadevanjih le vzpostavili.

Polajnar: V gorah in drugih težko dostopnih krajih je vsako leto več nesreč. Te pa so tudi zahtevne (bolezni, kapi, poškodbe hrbtenice in glave idr.). Predvsem zdravniki so bili tisti, ki so poudarjali potrebo po hitrejšem posredovanju v takih primerih. Število nesreč je največje v poletnih mesecih od junija do oktobra. Zato smo se skupaj z Upravo za zaščito in reševanje, Ministrstvom za notranje zadeve, Generalno policijsko upravo in Ministrstvom za zunanje zadeve odločili, da v letu 2000 začnemo s poskusnimi dežurstvi na Brniku v helikopterski bazi ob koncu tedna in ob praznikih, od junija do oktobra. V ekipi so bili poleg posadke helikopterja še reševalec letalec, zdravnik reševalec letalec in policist reševalec letalec. Dežurstva so se izkazala kot dobra in zato smo jih obdržali. Pereča stvar, ki ostaja, je, da imajo člani skupine različen način nagrajevanja, česar pa nam zaenkrat še ni uspelo urediti. Mogoče bi bilo to najpreprosteje urediti v okviru NMP.

Smolej: Reševanje s helikopterjem, ne glede na to, ali je to slovenska vojska ali je helikopter policijski, je prav gotovo prioriteta za ponesrečenca. Z dobro helikoptersko ekipo je neprecenljivo skrajšan čas do ponesrečenca. V zadnjih letih se ogromno dela pri izobraževanju s helikopterjem, usposablja se tudi postaje, s tem pa mislim, da je narejen tudi velik korak v kakovosti.

Škerbinek: Ministrstvo za zdravje je uzakonilo NMP. To je odlična namera, toda žal ni izvedena, kot jo potrebujemo. Obstajati bi morala služba, kjer bi reševalci iz vode, jam, gora idr. dobili zdravnika, kadar bi bil ta potreben. GRS nima zdravnikov, s katerimi bi po potrebah razpolagala, saj so vsi nekje v službi. GRS potrebuje zdravnike na postajah za šolanje iz prve pomoči, da bodo reševalci strokovno ravnali s ponesrečenci, da bodo zdravniki kot amaterji z nami šli v reševalne akcije, kadar jim bo to čas dopuščal. Z našimi zdravniki se strinjamo, da ponesrečenec potrebuje NMP in ima do nje tudi pravico, toda GRS se ne more iti NMP. Nikoli ni ne slovenska, in če hočete, tudi švicarska ali italijanska GRS zagotavljala, da bo nudila več kot prvo pomoč in reševanje v gorah. Zdravniki v tujini, ki so vključeni v letalsko reševanje, so profesionalci – specialisti urgentne medicine, ki jih organizira ministrstvo za zdravje in

imajo licenco za tako delo. Kadar je poškodba taka, da je potreben zdravnik, pride ta že s helikopterjem, tako kot pri nas v rešilnem avtu. V GRS ne razumemo, kako je lahko Ministrstvo za zdravje člane amaterske organizacije angažiralo honorarno s ponudbo profesionalnega nagrajevanja in s tem ruši odnose v amaterski organizaciji. To ni bil ustrezen korak. Na Brniku imamo dva naša reševalca, ki dežurata – eden je letalski reševalec, drugi pa zdravnik. Eden dežura za 3.000 SIT, drugi pa za 40.000 SIT. Si znate to predstavljati v okviru amaterske organizacije? Amaterstvo in profesionalizem ne gresta skupaj. Letalcev reševalcev imamo preko 45 v celi Sloveniji in bi jih lahko, tako kot npr. v Italiji, na poziv poklicali oz. alarmirali na tisti lokaciji, kamor leti helikopter. Zdravnike pa naj organizira Ministrstvo za zdravje. Po drugi stran jih mi prosimo za sredstva, ki bi jih ministrstvo moralo po zakonu prispevati. Za nas bi morali nabavljati sanitetno in medicinsko opremo ter vsaj sofinancirati stroške šolanja iz prve pomoči, pa vrsto let ni razumevanja.

G. Smolej, pred kratkim ste bili izvoljeni za novega načelnika slovenske GRS. Kakšne so vaše programske usmeritve, česa se boste najprej lotili?

Smolej: Moj predlog programa je bil dan na mizo prvič doma na matični postaji, ki me je tudi kadrovala. Gotovo je potrebno razporediti delovno silo in

Helikopter je gorskim reševalcem v veliko pomoč (foto: Mirko Kunšič)

odgovornost. Načelnik ne more vsega delati. GRS nima nobenega profesionalca razen tajnice, ki v okviru PZS dela na področju administracije. Razdeliti je treba delo namestnika načelnika. Moj predlog je naslednji: eden od namestnikov mora pokrivati tehnično področje in podkomisije, drugi pa administrativno delo, usklajevanje delovnih in finančnih planov, odnose komisije do PZS, finančno področje idr. Moje mišljenje je, da bi morala imeti GRS svoj žiroračun v okviru PZS, zato da bi bili računi čisti. Načelnik naj bo usklajevalec, koordinator, sklicatelj sej, sekretariata, sej komisije. Vse operativne zadeve je treba reševati na področju sekretariata, seja komisije pa je samo tista, ki generalno prečisti zadevo in jo potrjuje. Vse seje komisij bi morale biti odprte za javnost, novinarje in za reševalce. Vsaka informacija, ki jo čakamo en dan ali dva, je že zastarala oz. lahko že pride ven neobjektivna. Porast nesreč je velik zalogaj za postaje, ki delajo na reševalnem področju. Problem v GRS je tudi vse več dela. Mislim, da je gotovo to skrajni domet, ki smo ga volontersko še sposobni obvladati.

V zadnjih letih se v okviru GRS veliko govori o tem, da bi morala načrtnje seznanjati javnost o svojem

delu. Ta največkrat in največ izve po poročanju z občasnih tiskovnih konferenc, kjer GRS opozarja na nevarne razmere v gorah, objavlja tekočo statistiko in podobno. Na kakšen način bi lahko bolje uredili informiranje v GRS?

Polajnar: Obveščanja javnosti na tiskovnih konferencah o razmerah v gorah sem največkrat opravljal sam. Statistične podatke mi je pripravil Pavle Podobnik, v. d. načelnika Podkomisije za informiranje in analitiko. Za dajanje informacij o reševalnem delu pri reševalnih akcijah je po pravilih GRS pristojen vodja akcije. Pripetilo se nam je, da so bila poročila o nesreči v časopisih preveč »senzacionalna«, zato smo se odločili in izvedli sestanek predstavnika novinarjev s člani GRS, ki nam je povedal, kako se komunicira z novinarji in mediji. Dogodki so vedno drugačni in zato so tudi nekatera poročila taka. Želimo si, da bi bilo naše delo preko medijev objektivno prikazano.

Smolej: Kar se tiče informiranja, je bila letošnja pomlad zelo kritična. Razmere so bile za tiste pohodnike, ki so videli samo lepo vreme, smrtno nevarne. Tistih pet mrtvih, štirje v nekaj dneh, je bilo pokazatelj, da nam nekaj manjka, da je treba ob lepih,

Zimsko reševanje je zelo naporno (foto: Tone Oman)

dobrih pogojih takoj reagirati z dobro obveščeno-stjo javnosti, da ne smemo čakati predolgo. Mislim, da bi morale iti z naše strani informacije v preventivnem smislu tekoče ven. Podkomisija za informiranje bi prav gotovo del energije lahko posvetila sprotnemu obveščanju javnosti. Mislim, da se tega zavedamo in da bo do tega moralo priti. Za takšna obvestila bi nam morale biti tudi novinarske hiše bolj odprte. Če pa bodo še težave, bi nam morala pri tem pomagati Uprava za zaščito in reševanje.

Škerbinek: Mislim, da je informiranje resnično ena od pomanjkljivosti GRS. Z našimi preventivnimi opozorili enostavno nismo uspeli pravočasno priti v sredstva javnega obveščanja. Prav je, da povem, da je Planinski vestnik edini, kjer si je GRS izborila možnost, da objavlja analize. Analize nesreč delamo preko 30 let in vsaka posamezna nesreča je pravzaprav sporočilo za naslednjega obiskovalca gora v podobnih razmerah. To bi moralo najti pot do vseh obiskovalcev gora. Včasih so v Evropi govorili: nesreča, ki se je zgodila, pa ljudje ne izvedo zanjo, je bila poškodba v prazno in to je velika škoda. Naši severni sosede imajo npr. kuratorij za varnost v gorah, ki ga sestavljajo predstavniki visoke šole, policije, vojske, gorskih vodnikov, smučarskih učiteljev. Nesreče se analizirajo in te analize so potem na voljo, da se ljudje s tem seznanijo. To bi morali narediti tudi v Sloveniji npr. v okviru Uprave za zaščito in reševanje.

Bi še kaj dodali za konec?

Tomazin: V globalu mislim, da se lahko pohvalimo, da je GRS, takšna, kot je danes, zelo dobro opremljena, da sta reševalna usposobljenost pa tudi znanje prve pomoči med reševalci boljša kot kdaj koli prej, da pravzaprav delamo, v celoti gledano, bolje kot kdaj koli. Seveda pa so se hkrati tudi kriteriji oziroma zahteve zelo povečali, tako da mislim, da še zmeraj zaostajamo za tistim, kar bi lahko bilo. Tukaj smo zlasti sitni zdravniki, ker vemo, kakšna je kvalitetna NMP ter kako pomembna je za preživetje in zmanjšanje posledic poškodb ali bolezni. GRS na tem področju čakajo še veliki izzivi, za napredek bodo po-

trebne tudi organizacijske spremembe, predvsem pa seveda upoštevanje stroke.

Polajnar: GRS je trenutno v stanju, ko bo morala narediti miselni in fizični prehod na neko drugo stanje v svojem delovanju. Reševalno delo in usposabljanje potekata v redu in nam ju ni potrebno spremenjati. Težave imamo pri organizacijskem in predvsem »birokratskem« delu. Tu bi izpostavil potrebo po ureditvi statusa GRS. Profesionalnejši odnos pa bomo morali imeti do Ministrstva za zdravje, saj je edino odgovorno za izvajanje NMP. Ob koncu bi se zahvalil gorskim reševalcem za prizadevno delo in jim čestital ob praznovanju 90-letnice GRS. ●

Alpinista pa taka¹

Kaja Debevec

Janez in Jaka
gresta v goro,
oba korenjaka
v supergah samo.

Napačno obuta,
na sredi poti,
nevihta z'lo huda
ju doleti.

Nesrečna oba
na skali tičita,
naprej se ne da,
nazaj si želita.

Iz hude ju kaše
reševalec potegne,
ostro ju okara,
v dolino zapelje.

Naj, če le zmore,
vsak gre v gore,
a brez izjeme
nikoli brez opreme.

Na gorskih čevljih vam bomo ugodno naredili nov gumijast (vibram) podplat. Čevljarstvo, Slovenska 30, Ljubljana. Telefon: 041-325-432

¹ Nagrajeni prispevek natečaja ob 90-letnici GRS Slovenije. Kaja Debevec, 8. razred, OŠ Mojstrana.

Pomemben člen v sistemu zaščite in reševanja

Pogovor z ministrom za obrambo Antonom Grizoldom ob 90. obletnici GRS Slovenije

Ob letošnjem jubileju naše Gorske reševalne službe smo za kratek pogovor prosili tudi ministra za obrambo Antona Grizolda. Nič novega ne bomo povedali, če rečemo, da sodi organ Ministrstva za obrambo (MO) Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje, ki deluje v imenu Vlade RS, med največje donatorje za reševanje v gorah. Neprecenljiva je tudi pomoč samega ministrstva, natančneje Slovenske vojske, saj so njeni piloti s helikopterji v minulih letih rešili marsikatero življenje. Tako so samo lani helikopterji Slovenske vojske posredovali pri 27 nesrečah v naših gorah.

Gospod minister, pod okriljem ministrstva, ki ga vodite, je tudi sistem zaščite in reševanja. Kdo so ljudje, ki so v vrstah ekip in enot zaščite in reševanja?

V našem sistemu so temeljni in najbolj množični del sil za zaščito, reševanje in pomoč prostovoljci, ki so organizirani v gasilski, gorski, jamarski in podvodni reševalni službi, v kinoloških društvih, organizacijah Rdečega križa, slovenski Caritas ter drugih humanitarnih in nevladnih organizacijah. Poklicnih pripadnikov je nekaj sto, v dolžnostnih sestavah pa več tisoč državljanov, vendar še vedno manj kakor prostovoljcev, ki jih je več kot 40.000. Prav povezovanje teh treh sestavov je ena od velikih pridobitev in tudi prednost našega sistema pred drugimi.

Kakšno je mesto GRS v sistemu zaščite in reševanja?

Gorska reševalna služba je z zakonom o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami opredeljena kot javna služba, ki deluje na ravni države. Opravljajo jo postaje Gorske reševalne službe. Je izjemno pomemben element v sistemu zaščite in reševanja, ne samo v gorah, temveč tudi na drugih področjih, na katerih lahko s svojim znanjem in tehniko pomaga pri naravnih in drugih nesrečah ob najahtevnejših intervencijah. Za primer naj navedem sodelovanje gorskih reševalcev pri

odpravljanju posledic zemeljskega plazu v Logu pod Mangartom. Čedalje več je tudi posredovanj gorskih reševalcev ob nesrečah jadralcev s padali, soteskarjev in podobno. Prav zaradi tega ima GRS pomembno mesto v sistemu zaščite in reševanja.

Kakšen je status gorskih reševalcev?

Njihov status je zakonsko urejen in je mednarodno primerljiv. Zakon določa tudi osnove za sofinanciranje te službe, ki temelji na zagotavljanju proračunskih sredstev za opravljanje in usposabljanje ter pokrivanje dela dejanskih stroškov reševalnih akcij. Sicer pa reševalci opravljajo to delo po prostovoljnem in nepoklicnem načelu. Gorski reševalci so izenačeni tudi s pravicami, ki jih imajo pripadniki Civilne zaščite po zakonu.

Ali bo MO tudi v prihodnje tako finančno podpiralo GRS, kot jo je do zdaj?

Naše ministrstvo bo še naprej finančno podpiralo dejavnost GRS znotraj zakonskih možnosti, razvojnih načrtov in predvidenih proračunskih sredstev.

V naših gorah je nekaj starih in razpadajočih stražnic. Kaj bo v prihodnje MO storilo z njimi?

Večino teh objektov bomo poskušali odprodati, če gre za take, ki jih Slovenska vojska ne potrebuje. Nekatere pa smo s pogodbami prenesli kot nadomestne zmogljivosti GRS ali posameznim planinskim društvom, da jih uporabljajo in vzdržujejo. Status teh objektov se praviloma ne bo spreminjal.

V nekaterih alpskih državah ministrstva za obrambo pošiljajo odprave v tuja gorstva, kot je na primer Himalaja. Ali ima MO v načrtu kakšno odpravo?

Ministrstvo, ki ga vodim, ne načrtuje odprave v visoka gorstva, saj za to preprosto nima denarja. Če pa se bo skupina delavcev MO odločila, da gre v tuja gorstva samostojno ali z večjo skupino, ji bomo pomagali v okviru zakonskih in proračunskih možnosti.

Ob jubileju – 90. obletnici slovenske Gorske reševalne službe vsem njenim članom iskreno čestitam ter se jim zahvaljujem za požrtvovalno in plemenito delo, ki ga opravljajo.

Pogovarjal se je Vladimir Habjan

Koča v Krnici? Hvala, ne!

Vsaj z otroci ne. In bogne daj s skupino otrok! Lahko se vam primeri kot nam.

Lepo vreme smo na šoli želeli izkoristiti in se odločili, da odpeljemo naše prvo in drugošolčke v lepo gorsko naravo. Izbrali smo Krnico. Ker je bilo že večkrat slišati, da je bila koča zaprta v času, ko naj bi bila odprta, sem poklical dan prej v kočo in oskrbnika obvestil o nameri, da pridemo v Krnico.

V ponedeljek, 3. 6. letos, smo res vsi veseli prišli do Koče v Krnici, našega cilja. Otroci so dobro hodili in bili kar utrujeni. Pred kočo ni bilo nikogar, zato smo se mirno posedli v senco pod drevesa in po klopeh pred kočo, dve mizi pa pustili prosti še za morebitne druge obiskovalce, ki pa jih ni bilo.

Na prijazen pozdrav je gospa v koči (menda oskrbnikova žena) že z izrazom na obrazu dala jasno vedeti, kaj si misli o obisku otroških skupin. Res je bila sama v koči, a to še ni razlog za nervo-žo, ki jo je kazala. Skupina otrok je takoj odšla v kočo in želela kaj kupiti. Na vprašanje, koliko stane kakšna pijača, je gospa rekla, da zunaj teče voda in da je zastoj. Tudi drugi odgovori so bili podob-

ni, dokončno pa je vzkipela ob kupovanju značke prvošolca, češ, da mu jo je že dala. Začela je histerično vpiti, da ima otrok do sem gor in pokazala vrh glave ter da bodo otroci vse uničili (kar seveda sploh ni bilo res). Naše želje (mene kot vodnika in učiteljic), da stvar zgladimo, ni upoštevala, odšla je v kočo in se zaklenila. Vse to se je zgodilo v petih minutah, še predno smo se dobro posedli. Kaj kmalu je prišla spet ven in vpila, da otroci za kočo obmetavajo okno s papirčki ter spet odšla notri. Za kočo ni bilo nobenega otroka, na tleh pa je res ležal en sam papirček. Otroke smo že prej lepo pripravili, kaj se v gorah sme in kaj ne, zato smo med potjo pobirali vse odpadke in jih nato na koncu poti odvrgli v smetnjak v Kranjski Gori. Tako nam ni bilo težko pobrati tudi tistega papirčka za kočo. Kljub našemu ponovnemu poskusu normalizacije odnosov je gospa ostala v koči in nas ni hotela videti, kaj šele postreči. Morda bi mi pa znala svetovati, kaj naj odgovorim prvošolčki, ki me je s knjižico Mladi planinec v rokah in solzami v očeh spraševal, zakaj ne more dobiti žiga koče.

Jože Drab, inštruktor planinske vzgoje, vodnik PZS in učitelj v OŠ

Predstavilo se je novo vodstvo PZS

Na tiskovni konferenci 4. junija se je predstavilo novo vodstvo Planinske zveze Slovenije. Kot je povedal novoizvoljeni predsednik PZS Franci Ekar, je to prvi primer take predstavitve. Predsednik je opisal vizijo bodočega dela planinske organizacije, naštel vrsto načrtov, ki jih ima vodstvo v prihodnje, ter navedel sklepe zadnje skupščine PZS. Posebno pozornost je posvetil aktivnostim ob letu gora ter nalogam pred glavno planinsko sezono. Podpredsednica Slavica Tovšak je predstavila aktivnosti PZS za izgradnjo planinskega muzeja v Mojstrani. Podpredsednik Tone Škarja je osvetlil dogajanje na alpinističnem področju. Podpredsednik Danilo Škerbinek je opozoril na trud planinske organizacije za večjo varnost v gorah in nakazal aktivnosti, ki bodo pripomogle k večji veljavi planinske organizacije. Novo vodstvo si bo prizadevalo več narediti tudi za tiste planince, ki niso člani PZS. Podpredsednik Adi Vidmajer je predstavil organiziranost planinske organizacije in opozoril na nujnost pomlajevanja društvenih delavcev. Novo vodstvo si želi dobro in prijazno PZS. (Vladimir Habjan)

Izredni zbor gorskih reševalcev Slovenije

V ponedeljek, 27. maja, je bil na Bledu izredni zbor gorskih reševalcev Slovenije. Neurejene zadeve, na katere je nadzorni odbor opozoril na zboru na Jezerskem pred mesecem dni in zaradi katerih takrat dotedanje vodstvo ni bilo razrešeno, so medtem odpravili. Ugotovili so, da je bila za vso nabavljeno opremo urejena dokumentacija. Za novega načelnika Komisije za GRS Slovenije so izvolili Tonija Smoleja, sicer načelnika Postaje GRS Radovljica. Namestnika načelnika komisije sta postala Daniel Kopušar (Celje) in Jože Rožič (Rateče). Za nove načelnike podkomisij so bili izvoljeni: Ivan Šturm (Maribor) za načelnika Podkomisije za vzgojo in tehniko reševanja, Janez Brojan (Mojstrana) za načelnika Podkomisije za letalsko reševanje, Igor Potočnik (Jesenice) za načelnika Podkomisije za reševanje izpod plazov, Damjan Gašperin (Bohinj) za načelnika Podkomisije za zveze, Janez Kosec (Kamnik) za načelnika Podkomisije za informiranje in analitiko in Boris KoPol (Ljubljana) za načelnika Podkomisije za opremo. Ker načelnik Zdravniške podkomisije ni bil izvoljen, so sprejeli sklep, da ga imenuje Komisija za GRS na svoji prihodnji seji. Izvolili so tudi nove organe Ustanove Sklada Okrešelj. (Vladimir Habjan)

Nesreča na Hanzovi poti

Reševalna akcija pod Hudičevim stebrom

Besedilo in fotografije: Klemen Gričar

V nedeljo zvečer (13. avgusta 2001) sem se odpravil k dekletu na Jesenice. Bili smo v kuhinji, ko je zapiskal telefon. Prišlo je sporočilo, da naj čim prej pridem v Kranjsko Goro, ker je v Prisanku reševalna akcija. Na hitro sem se poslovil, skozi Jesenice prevozil tri rdeče in bil v rekordnem času v Martuljku. Vzel sem največji nahrbtnik in nabasal vanj dve spalni vreči, bivač vrečo in še ostalo opremo ter odhitel na policijsko postajo v Kranjsko Goro. Tam se nas je zbralo že precej reševalcev, Aleš in Nani sta z doktorjem Petrom že bila na Vršiču, kjer so ugotavljali lokacijo nesreče.

Prve informacije so bile skope, klicalo je dekle, da je zdrsnil njen prijatelj nekje v severni steni Prisanka. Kmalu so se oglasili fantje z izvidnice, pod Hudičevim stebrom v grabnu so opazili luč. Dobili smo se na Koči na Gozdu, vodja akcije, načelnik Janez, je določil pet reševalcev, ki smo se z doktorjem odpravili po Hanzovi poti pod Hudičev steber. Noč je bila topla, zato nam je kmalu postalo vroče. Prva resna ovira je bil slap Lambada, ki je v loku tekel čez pot. Tuširanju se ni moč izogniti niti podnevi, kaj šele ponoči. Popolnoma premočeni smo prešli oviro. Dorč in Boštjan sta potegnili naprej, Nani, Kostja in Klemen pa smo šli skupaj z dohtarjem.

Malo pred polnočjo smo prišli na mesto nesreče. To je bilo približno petindvajset metrov pod potjo v grabnu pod Hudičevim stolpom. Boštjan je bil na sidrišču, Dorč pa pri ponesrečencu. Spustili smo še doktorja, ki je oskrbel ponesrečenca in Boštjana z opremo. Kasneje smo videli mesto zdr-

sa na snegu, ki mu je sledil padec okoli deset metrov čez skale v graben, kjer je obležal hudo poškodovan. Pri tem je ponesrečenec dobil pretres možganov, zlom lobanjskega dna, za kratek čas je bil še nezavesten. Na sidrišču smo zabili še par klinov, naredili škripčevje in se tako pripravili za dvig. Potegnili smo deklo, ki je bila nepoškodovana, na polico. Privezali smo jo na sidrišče in ji ponudili pijačo. Šele zjutraj, ko smo videli mesto nesreče, smo spoznali, da je naredila herojsko delo, ko je sama splezala do ponesrečenega fanta, mu nudila prvo pomoč in poklicala reševalce. Imela sta srečo, da je telefon ravno prav lovil signal. Pripravili smo se za dvig dveh, ko je prišlo do spremembe, zdravstveno stanje ponesrečenega namreč ni dopuščalo takega transporta. Zato je doktor odredil, da bodo trije s ponesrečenim bivakirali v

Bivakiranje na mestu nesreče

Helikopter navsezgodaj zjutraj

grabnu. Spustili smo jim obleke in spalno vrečo. Mi smo poskrbeli za dekle, dal sem ji spalno vrečo, sami pa smo zlezli v bivak vreče. Po postaji smo poklicali Janeza in mu povedali, kakšna je situacija. Zaželel nam je lahko noč in za zjutraj navsezgodaj obljubil helikopter. Nani in Kostja sta se še trudila z ognjem, vendar jima ni uspelo zakuriti. Okoli dveh ponoči smo zaspali. Noč je bila mirna, jasna, na nebu je kar mrgolelo utrinkov. Proti jutru je začelo »ščipati«, vendar sem bil preveč utrujen, da bi me kaj motilo.

Vstali smo s prvim svitom in se začeli razgibavati. Po taki noči je prve trenutke človek tak kot robot. Pogledali smo, kaj se dogaja pod nami, ko se je Janez oglašil po postaji in nas obvestil, da je helikopter že na poti. Podrli smo sidrišče in se odpravili iskat mesto, kjer bi nas helikopter lahko pobral. Kmalu smo zaslišali mašino, ki je prihajala iz Kranjske Gore. Po postaji smo dobili navodilo, da bodo najprej spustili Aleša po žični vrvi z nosili do ponesrečenega. Med časom, ko ga bodo pripravljali za dvig, pa bo pobral nas in nas odpeljal v Kranjsko Goro. Gledali smo Aleša, ovesenega z nosili, kako so ga spustili do ponesrečenca. V tem času mi je uspelo narediti še par pometkov. Helikopter se je dvignil in zakrožil nad nami. Počasi se je spuščal, elisa se je začela nevarno bližati steni. Vsa čast pilotom, ki nas pobirajo na takih nemogočih krajih. Opazujem mehanika, in ko mi da znak, se zbašemo v helikopter. »Mašina« poleti in s ptičje perspektive opazujemo vršiško cesto, kako beži pod nami v Kranjsko Goro. Pristanemo na policiji, helikopter pa poleti še na-

Ponesrečenec je zdrsnil na snežišču pod Hudičevim stolpom

zaj po ponesrečenca in ostale. Čez čas spet pristane, odloži reševalce, s ponesrečencem in zdravnikom pa odleti v jeseniško bolnišnico. Za nas je reševalna akcija končana, pospravimo opremo in se odpravimo na kavo v Prisank. Andrejček odpelje dekle ponesrečenega fanta na Vršič po avto, mi pa opravimo analizo akcije. Z delom smo zadovoljni, vse je potekalo gladko in brez zapletov, v veliko pomoč nam je bil helikopter policije z posadko.

Madžarska planinca sta naredila kar nekaj napak: za sestop sta izbrala zelo zahtevno Hanzovo pot, nista imela potrebne opreme (vrvi, vponk, pasov, čelad, derez, cepina), nesreča se je zgodila okoli osme ure zvečer, ko bi morala biti že v dolini.

Hanzova pot na Prisank je izredno zahtevna zavarovana planinska pot. Tudi poleti je potrebno računati s snegom, ki je trd in zbit ter brez cepina in derez praktično neprehoden. Samo izkušeni gorniki in alpinisti z vso potrebno opremo se lahko podajo na tako pot, ostali pa naj si rajši najamejo vodnika. ●

Nebengipfel – Stranski vrhovi

Dve zgodbi s Koroške

Besedilo: Hans M. Tuschar

Hans M. Tuschar, rojen leta 1941 v Podljublju/Unterloibl pri Borovljah (po moški črti izhaja rod iz Idrije), elektroinženir, eden vodilnih Korošcev v industriji in pri visokih gradnjah, po srčni poklicanosti pisatelj, pesnik, harmonikar, kitarist, slikar, alpinist, ekspedicionist, gorski vodnik, smučar, smuški vodnik, avtor desetih domoljubnih knjig, med njimi doslej najboljšega vodnika po Karavankah in zajetnih monografij o Borovljah, Selah in Karavankah (o nekaterih je poročal tudi PV 1991/5, str. 230, in PV 1991/7-8, str. 361), leta 1995 od avstrijskega državnega predsednika odlikovan s častnim nazivom »profesor«, sicer pa tudi nosilec zlatega častnega znaka Planinske zveze Slovenije (podeljen maja 1991 »za publicistično delo in poglobljanje medsebojnega razumevanja in prijateljstva«, podpisana tajnik Janko Pribošič in predsednik Andrej Brvar), je pri Mohorjevi v Celovcu izdal lani žepno knjižico gorskih doživetij Nebengipfel (Stranski vrhovi) (Mohorjeva/Hermagoras, Celovec/Klagenfurt, 2001, 156 strani), kjer je naslov treba razumeti v prenesenem pomenu, namreč da ne gre za osrednja gorniška dejanja, pač pa za zanimiva, včasih nabrita, včasih ostra, včasih tragična spremljajoča ali obstranska planinska doživetja. Zato podnaslov »oder keine nennenswerten Erlebnisse eines Bergbegeisterten« (»ali komaj omembe vredna doživetja gorskega navdušenca«). Podnaslov nekoliko zavaja: popisane dogodivščine po svoji človeški relevantnosti sploh niso obstranske, so prava toplokrvna sestavina gorniškega življenja in bitja. Res pa se ne menijo za današnje športnoalpinistično vrhunstvo. Z založnikovim in avtorjevim dovoljenjem ponuja Planinski vestnik tukaj v branje prevod dveh zgodbic. Tragični dogodek prve (pripetil se je

24. 7. 1975) je na južni strani Karavank začuda malo znan. Kaže, kako je človek, prepuščen sam sebi in trdim zakonom narave, kljub vsej tehniki in visokim standardom še zmeraj beden nič (»pred smrtjo ne obvarje koža gladka, od nje nas ne odkupjo kupi zlata«), lahko pa ga razumemo tudi kot pričanje, da viteške vrline, ki terjajo zvestobo tudi za ceno življenja, celo v današnjem podivjanem svetu niso zgolj bajka zgodovine. (Bežno omembo te izjemne tragedije najdemo v PV 1998/7-8, str. 350, z nekoliko drugačno rekonstrukcijo dogodka kot tukaj.) Zabavna druga zgodba (s 15. 1. 1989) pa naj zbudi malo zavisti in strahu pri izletnikih, ki kolo-
vratijo po »pozabljenih« Ženiklovcu, Štégovniku, Fevči, Rušu, Velikem vrhu, Pečovniku, Plešivcu. V nemsčini napisane Nebengipfel je mogoče dobiti tudi pri celovški Mohorjevi v Ljubljani na Poljanski cesti 97.

Stanko Klinar

Smrt in obup

Ni bilo še niti poldan, ko sva se s Tonijem že spuščala nazaj v dolino. Po strmem melišču sta nama prihajala nasproti žena in mož srednjih let. Povprašal sem ju, koliko je ura, bilo je nekaj čez enajsto, in pri tem opazil, da ima mož uro na desni roki. Čudno.

Naslednji dan so me poklicali na reševanje v Košuto. Na zbornem mestu je že gomazelo pomočnikov, gorskih policistov in zijal in na parkirišču je brnel vojaški helikopter in kar malo neučakano vrtel svojo eliso. Menda pogrešajo očeta in mater s Spodnjeavstrijskega, ki sta bila s svojimi tremi

otroki na dopustu pri Zablaskem jezeru (Turenersee) in se prejšnji večer po izletu na Košuto nista vrnila v hotel. Na terenu ju nihče ni videl in zdaj tudi nihče ne ve, kje bi začeli z iskanjem.

Tedaj sem se spomnil na včerajšnje srečanje. Tista dva, tista mož in žena bosta pogrešani par, kajti obupani petnajstletni sin, ki je bil tudi na zbornem mestu, mi je potrdil, da je njegov oče nosil uro na desni roki. Torej se nam je zdelo dokaj verjetno, da sta se napatila na Košutnikov turn, vendar pa še zmeraj ni bilo mogoče vedeti, katero smer sta ubrala od tam. Nazadnje smo se odločili, da gremo s poizvedovalno skupino na greben, medtem pa bo helikopter pregledal grape in žlebove na severni strani. Toda mi na grebenu nismo opravili nič. Kakor hitro smo pomolili glavo čez rob, je kakor bomba butnil v nas podivjani fen in nas nagnal nazaj h koči.

Tudi helikoptersko reševanje je bilo zmeraj bolj kočljivo. Kaj torej storiti? Če sta pogrešana sestopila na jugoslovansko stran, se jima ni moglo kaj hudega pripetiti in se bosta gotovo kmalu javila. Če pa sta se zaplezala v kateri od neštetih težko prehodnih grap, je bila seveda verjetnost nesreče zelo velika. A kdo bi vedel! Njun avto je stal pri koči Koschutahaus, logično bi torej sklepali, da sta se vsekakor nameravala tja vrniti. Pilot je bil

pripravljen tvegati še en izvidniški let, in sicer dalje na zahod, pač toliko, kolikor dopuščajo nizki oblaki in megla, in pretakniti tudi samotno globel Hude jame.

S Petrom se še nisva dobro usedla v kabino, že je helikopter švignil kvišku. Bilo bi zabavno in uživaško takole leteti, ko mi ne bi skrb za pogrešanimi ležala kot kamen na srcu. Helikopterski let namreč da človeku neizmerno lepo doživetje. Z nobenim drugim zračnim plovilom, tako vsaj se mi zdi, ne premagamo težnosti tako elegantno in hkrati ostanemo ob gori v tako tesnem stiku z materjo zemljo.

Počasi smo drseli ob robu spodvitih oblakov, ki jih je fen valil čez greben, in n drobno pregledovali vsak najmanjši kotiček. »Lej ju, tamle!« sva s Petrom skoraj hkrati zavpila. V najvišjem kotu nad meliščem zahodno od Cjajnika sva zagledala dve majhni rdeči pegi. Helikopter se je takoj spustil bliže in zdaj smo lahko docela natančno razločili dve postavi. Čez nekaj minut sva že odbingljala po reševalni žici na melišče, še nekaj naglih korakov gor v kot in potrdili so se najbolj črni strahovi: pred nama je ležalo truplo žene z razbito lobanjo, ležalo je skoraj tako, kot da ga je nekdo položil na mrtvaški oder in pokril z bivak vrečo, tik nje pa je čepel s podvitimi nogami mož – in majhen lovski nož mu je tičal v prsih; tudi on je bil že več ur mrtev.

Iz tega, kar sva videla, sva skušala rekonstruirati potek tragedije. Na enem koncu približno tridesetmetrske pomožne vrvi je bila še vedno privezana ruševa veja, očitno izpuljena. Nekaj metrov okrog trupel so bili razsejani kosi razletele čelade, tam je ležala tudi majhna ploščata steklenička za žganje, kamenje vsenaokrog pa je bilo oškropljeno s krvjo, že posušeno. Mož in žena sta bila torej dobro opremljena, po vsem videzu pa sta prejšnji večer zgrešila markirani sestop po Cjajnikovi grapi in zašla v sosednji žleb, ki se tik nad vznožnim meliščem konča s dvajsetmetrskim krušljivim skokom. Da bi ušla bližajoči se noči in v upanju, da zmoreta tistih nekaj metrov do melišča, ki sta ga imela dobesedno pred nosom, sta, domnevno, privezala vrv na rušev grm in se začela po njej spuščati čez skok. Možu je očitno uspelo, ženi pa se je rušev grm izpulil in je z njim vred strmoglavila v globino in se ubila. V obupu, ko je videl mrtvo ženo, je mož najbrž izgubil razsodnost. Ženo je po-

Košutnikov turn (foto: Vladimir Habjan)

ložil na »mrtvaški oder«, se usedel zraven nje, še enkrat potegnil iz stekleničke in se z nožičem zabodel. Prizor je bil grozljiv. Misli so mi uhajale na nedoletne sirote in spraševal sem se, kako more biti usoda tako neusmiljena. Saj so gore vendar pojem moči, veselja in sle po življenju?! Pač bo držalo, da so tam, kjer luč najbolj jarko sijje, tudi najtemačnejša senčna zakotja, in kjer veselje vriska do neba, velikokrat tudi najgloblja žalost ni daleč stran!

Potihem sem zmolil očenaš. Potem sem se otrešel mrakobnih misli, rutinsko sva začela opremljati trupli in ju pripravljati za prenos v dolino. To smo morali opraviti peš, z močjo lastnih rok in nog, kajti po nekem tragičnem dogodku v Gesäusu niso smeli vojaški helikopterji več prevažati mrtvih ponesrečencev. Pogrebni pohod v dolino je bil naporen in mučen; žalobna otožnost nam je legla v kosti, komaj da je kdo spregovoril kako besedo razen nujnih povelj. In pretresljivega prizora pri koči Koschutahaus mi ne bo tako kmalu prekril prah pozabe!

Srečanje

Ob silvestru je topel južni veter polizal z gora zadnje ostanke bele prelesti, nato se je dežela cele dneve kopala v dežju, nazadnje je pritisnil strupen mraz. Studenci so utihnili pod ledenim oklepom, mlake in ceste so se spremenile v bleščeča zrcala.

Delo za vodnik po Karavankah, s katerim sem si ravno takrat dajal opravka, je šlo h koncu; le nekaj samotnih vrhov v razpotegnjenem gozdnem grebenu med Košuto in Storžičem je še čakalo na moj obisk. V naši južni sosedji Jugoslaviji je bilo tedaj že mogoče zaznati prve kali prihajajočega političnega zasuka. Zaradi kopnih gora si nisem dal dvakrat reči, kratko malo sem se odpeljal v Jelen dol nad Tržičem. Tudi dolga dolina Tržiške Bistrice pod južnimi obronki Košute ni premogla niti za ščepec snega, zato pa je bila cesta čistokrvno drsališče. V Medvodju, sredi dvorišča pred stražarnico, pa je bilo videti, da je mojega obiska konec. Kot bi trenil, so me obstopili vojaki, temnopolti brkonje, s kalašnikovkami v rokah.

vrh
2002
LETO GORA

www.vrh-sp.si

Praznujte z nami!

Oblačila za v gore:

- pohodne hlače
- vetrovke in vetrne hlače
- velur jopiči, puliji, srajce
- isowind jopiči
- aktivno perilo
- kape, rokavice, gamaše
- nogavice
- T-majice

schoeller **DRETEX** **MUSKY** **ISOWIND**

TRŽIČ, Trg svobode 16, tel.: 04 59 24 555, fax: 04 59 24 550
Trgovina - TC Bled, tel.: 04 57 42 777, E-mail: vrh@siol.net

Toda s presenetljivo prijaznostjo so mi dovolili, da se odpeljem po gozdni cesti naprej na Brsnino. Žal me je že čez nekaj sto metrov ustavila patrolja. Hitro sem pojasnil, da mi je oficir na stražarnici pravkar dovolil prost prehod. Pri ponovnem speljevanju v tisto strmino so morali potem vsi poprijeti, da so moj »koloteč« nažgečkali v poskok, za to opravilo pa so strelne avtomate lepo po vrsti naslonili ob cestni breg. Nepozaben prizor! Z vožnjo pa vseeno ni bilo nič. Še en vojaški intermezzo in pika! Avto sem pustil kar tam, vzel sem smuške palice in se zapodil v temno gozdno strmino približno v smeri Velikega vrha, enega od mnogih s tem imenom v slovenskih gorah. Ko sem že kar na začetku prečkal zamrznjen močvirni travnik, so me iz misli zbudile čudne sledi, ki so bile videti, kot da je nekdo bos tical tam okrog. Nisem si belil glave, zapodil sem se naprej v breg in v strmo smrekovje, kjer so bila tla na debelo in mehko postлана z odmrliimi iglicami in mahom.

No ja, spet sem se zaletel v tipični »kolenogriz«. Domala dobesedno, saj sem v strmini resnično dvigal kolena skoraj do ust in bi se bil vanje lahko ugriznil in s prsmi sem med vzpenjanjem skoraj butal v breg. Najbrž sem že kake pol ure tako grizel v breg, ko se je odprla pred mano majhna ravna jasa, ni je bilo niti za trideset korakov, in – strah in groza – nekaj metrov pred mano (po spominu bi rekel kvečjemu dva metra, v resnici je bil najbrž le kakšen več) je stal medved!

Otrpnil sem, kot da me je prizor začaral v solni steber. Sto misli mi je blisnilo skozi možgane, sto in še ena povrhu, kaj naj storim. A tako kot so se zablislile, sem jih tudi pri priči pokopal. Kratko malo sem obstal kot vkopan; nisem se bal. Medved je pomežiknil proti meni in nekaj zagodrnjal, zdelo se mi je, da malo jezljivo, a se je takoj spet obrnil k svojemu plenu, razmesarjeni košuti. Izpulil je iz trupla ne tako majhen kos in odhlačal s svojim zakladom v hosto na drugi strani, ne da bi meni privoščil vsaj še en bežen pogled. Slišal sem še pokanje vejic, potem je bilo predstave konec. Zdaj se je šele prebudil v meni zakasneli strah, ja, priznam, drhtel sem! Šele zdaj sem tudi opazil, kako krčevito stiskam v rokah smuške palice. Kaj pride z njimi seveda ne bi bil opravil: za zamah prelahke, za zabod zaradi krpljic docela neprimerne! Počasi sem dojel, da se je srečanje končalo zame

neverjetno srečno. Kdo ve, kaj vse bi se bilo lahko zgodilo, ko bi bil naletel na medvedko z mladičem?! Sicer pa! Ali nam niso poznavalci »za premej« zatrjevali, da medvedi pozimi spijo? Kaj torej dela tukaj medved 15. januarja pri polni zavesti? Ha, najbrž se moram za tole srečanje zahvaliti odjugi, navalu toplega fena in pomanjkanju snega.

Počasi se je moja otrplost raztopila in napotil sem se naprej v breg. Iz gozda se je izluščilo skalo in se razpotegnilo v nekakšen greben, po katerem se je dalo plezati. Ni mi bilo lahko pri srcu. Dopovedoval sem si, da – če bo že treba – bom na grebenu hitrejši kot tista mrcina. Saj veste, vera gore prestavlja (če je prava). Ali drugače povedano: če verjameš, je tisto pač res.

Pri stražarnici, ko sem se nazaj grede oglasil, so mi prikimali, da so že pred dnevi videli medveda, ki je vstal od zimskega sna in je razkopal že vsa mravljišča tam okoli. Pristavili so še, da takle medved z enim samim zamahom svoje šape lahko odrasli kraji zlomi tilnik – ampak to sem kar preslišal.

Iz nemščine prevedel S. K. ○

Zbor načelnikov alpinističnih kolektivov

V petek, 17. maja 2002, je bil v Mengeški koči na Gobavici zbor načelnikov alpinističnih kolektivov. Načelnik Komisije za alpinizem (KA) Blaž Stres je podal poročilo o njenem delu v letu 2001 in odseki imajo mesec dni časa za pripombe nanj. V razpravi so omenili, da so bili Alpinistični razgledi opuščeni. Posebna točka dnevnega reda je bil predlog združitve KA in Komisije za odprave v tuja gorstva (KOTG). Dokončne odločitve o tem niso sprejeli, pač pa se bodo morali alpinistični kolektivi o tem izreči v roku enega meseca. Načelnik KOTG Škarja vidi prihodnost alpinistov v enem močnem združenju. Zanimivo temo je odprl Metod Humar, ki je opozoril na pomanjkanje alpinistične etike. (Vladimir Habjan)

Razvoj gorskega reševanja v Grintovcih

Prispevek k jubileju Gorske reševalne službe, 3. del

Besedilo: France Malešič

Fotografije iz arhiva Franceta Malešiča

Povojni razvoj

Centrala, baze in postaje; disciplinski postopek

Po koncu druge svetovne vojne je pri glavnem odboru Fizkulture zveze Slovenije začel delovati odbor za planinstvo in alpinistiko, ki ga je vodil France Avčin, za njim pa Vlasto Kopač. Slovenska gorska reševalna služba je bila v prvem letu odsek v okviru tega odbora in je imela sedež na Jesenicah.

V Kamniku je Pavle Kemperle pomagal na noge planinskemu društvu, Maks Koželj pa je znova organiziral gorsko reševanje. Nastale so postaje v Kamniku, Stahovici in Kamniški Bistrici. Spet so se zbrali vsi reševalci. Oživel je tudi alpinizem, Kemperle pa je odšel za logarja v Kokro in na Jezersko in leta 1948 pomagal ustanoviti planinsko društvo in alpinistični odsek.

V naslednjem letu je bila slovenska GRS razdeljena na centralo na Jesenicah in pet baz s postajami. Ena od baz je bila v Kamniku in je vključevala tudi ljubljansko postajo, čeprav so nekateri menili, da bi bilo bolje obratno.

Septembra 1946 se je zgodilo, da so po nejasnem obvestilu na severni strani Grintovca iskali ponesrečenega vojnega ubežnika Hassenbeina. Pri tem je sodeloval tudi Bine Benkovič, ki bi moral biti takrat na domačem tečaju na Kamniškem sedlu. Dolgo nočno iskanje je bilo zaman in Benkovič se je lahko brez počitka odpravil na tečaj na Sedlu. Zvečer ga je že čakalo obvestilo, naj se vrne na reševanje. Slu je sporočil, da se zaradi preutrujenosti

ne čuti sposobnega, da bi takoj odšel reševat. Sledil je disciplinski postopek, v katerem so ocenili, da je odklonil pomoč zaradi lokalpatriotizma, oportunitizma in predsodkov. Kljub pojasnilu, da takrat ni bil sposoben pomagati, so ga kaznovali s prepovedjo javnega nastopanja in delovanja v planinstvu in reševanju. Bazo so preselili v Ljubljano.

Organizacijska mreža slovenske GRS v letu 1950 (Tone Žnidaršič)

Vsi, ki so poznali okoliščine, so se zavedali, da mu je bila storjena velika krivica in je bila v ozadju še stara plezalska zamera zaradi Rzenika. Najboljši predvojni alpinist je potem v nekaterih nujnih primerih še vedno pomagal pri reševanju, sicer pa se je zagrenjen umaknil. Kemperle je večkrat poskušal obnoviti postopek, a mu to ni uspelo.

Nesreči na tečajih

Leta 1947 se je slovenska planinska organizacija preimenovala v Planinsko zvezo Slovenije. Marca 1947 je bil na Kokrskem sedlu prvi republiški poletni plezalni tečaj. V slabem vremenu so šli štirje tečajniki sami pogledat razmere proti Grintovcu. Pri tem je Milena Hartmanova iz Ljubljane zdrsnila po ledeni strmini in se smrtno ponesrečila. Organizirali so reševanje in poslali enega od tečajnikov po pomoč. Sel je v megli zašel na kokrsko stran in so potem iskali še njega in šele tretji dan izvedeli, da je šel naokrog.

Maja istega leta je bil na Kamniškem sedlu prvi slovenski reševalni tečaj, ki so ga vodili jeseniški reševalci. Po prvem uspešnem dnevu je na snežišču pod Brano zdrsnil tečajnik Dušan Koštomaj. Vodnik Marjan Keršič – Belač je skočil za njim in ga z veliko sreče ujel po 150 metrih drsenja in prekopicevanja čez skalni skok. Imel je hudo poškodovano glavo. V komaj petih urah in pol so ga odnesli v dolino in odpeljali v bolnišnico, vendar je podlegel poškodbam. Kasneje so izvedeli, da se je bal pogleda v dolino.

Uveljavljanje ljubljanske postaje in poživitev kamniške

V tistem času je ljubljanska baza vključevala sposobne alpiniste, ki so potem vedno bolj sodelovali pri reševanju v Kamniških in Savinjskih Alpah. Bazo in postajo je vodil Marjan Keršič – Belač, člani pa so bili Sandi Blažina, Daro Dolar, Milan Hodalič, Rado Kočevar, Miha Verovšek, Dane Škerl, Evgen Vavken in France Zupan. Bili so velikokrat v gorah in so vedno takoj priskočili na pomoč. Seveda je klic na pomoč dostikrat dosegel tudi domače reševalce iz Kamniške Bistrice in Stahovice, pa tudi iz Kamnika.

Vaja z reševalnimi nosili v steni Sivnice

Kamniški alpinistični odsek in postaja GRS sta se spet postavila na noge. Albertu Štuparju, Leopoldu Lampiču, Leonu Pregelju, Milanu Šimnovcu in Lojzetu Čebularju se je pridružila nova generacija z Adolfom Čebuljem, Braneltom Jakopcem, Urošem Jankom, Jožetom Mulejem in Srečom Valentanom in potem še Miho Habjanom – Miholom. Izdajali so glasilo Glas gora in se lotevali vedno težjih podvigov.

Januarja 1950 je med vračanjem s Korošice proti Vodolam plaz zasul planinca Alojza Žitnika in Marijo Polanšek, po domače Kladsko Mimo. Poleg domačinov in celjskih reševalcev so na pomoč prišli tudi ljubljanski. Našli so ju tretji dan.

Decembra istega leta je Ernesta Derganca, oskrbnika Korošice, ki je šel v slabem vremenu na proti pričakovanim planincem, odnesel plaz izpod Presedljaja proti dolini Kamniške Bele. Enajsti dan so mimoidoči opazili le še njegovega sestradanega psa. Kljub večkratnemu iskanju ljubljanskih in kamniških reševalcev ga dolgo niso našli, vendar so takrat po naključju rešili planinko, ki je

s tovarišem zdrsnila proti Lučki Beli, sopotnik pa je žal podlegel.

Vrnitev korenitega Pavleta Kemperleta

Kamniškim alpinistom se je v letu 1951 spet pridružil Pavle Kemperle in mladi so dobili nov polet. Preplezali so Centralno smer v Rzeniku, ki je bila tisto leto najtežja pri nas. Pri reševanju so še vedno pomagali tudi bratje Erjavški in drugi starejši reševalci.

Kemperle je kot načelnik reševalne postaje ves čas spodbujal delovanje alpinistov. Imeli so skupne sestanke, vaje in tečaje, postajali so vedno boljše moštvo. Vse to je bilo izredno pomembno, ko se je leta 1952 zgodila nesreča petih slovenjebistriških alpinistov v Špiku. Reševanje je potekalo ponoči in v zimskih razmerah in žal ni bilo mogoče rešiti nikogar. Nastala je globoka kriza, ki sta jo z reorganizacijo rešila dr. Bogdan Brecej in dr. Miha Potočnik. Centrala GRS se je preselila v Ljubljano in tam je nastala komisija za GRS.

V Kamniku se ta kriza ni toliko poznala prav zaradi Kemperletovega doslednega zavzemanja za tesno povezavo med alpinisti in reševalci. Enako kot druge postaje so dobili nov reševalni sedež (graminger) in reševalna nosila (mariner). Šli so na kolesarsko alpinistično odpravo na Grossglockner in potem v Lienških Dolomitih celo preplezali prvenstveno smer. Sledil je nov uspeh v Rzeniku. Ves čas pa so se vrstila bolj ali manj težavna reševanja, pri katerih so se vedno znova izkazali še vedno maloštevilni reševalci.

Nesreča Štuparja in Zupana v Brani

Kemperle je zato skušal pritegniti kar največ mladih. Konec oktobra 1956 je organiziral skupni alpinistično-reševalni tečaj na Kamniškem sedlu. Prvi dan so pri programu sodelovali vsi, manjkala sta le reševalca Albert Štupar in Lojze Čebular. Tudi drugi dan ju ni bilo in po koncu tečaja so se vrnili v dolino. Šele takrat so ugotovili, da sta se pred odhodom oglasila pri gradnji lovske kočice na Lepem kamnu, nato pa jima je nekdo pokazal napačno smer, v kateri naj bi bila bližnjica na Sedlo. S

Stane Veninšek z Ignacem Zupanom mlajšim v reševalnem sedežu na severni strani Brane 1956

seboj sta vzela še očeta in sina Ignaca Zupana. Vdih jih je Štupar. Zašli so v strmo brezpotje pod zahodno steno Brane, ujela jih je noč, začel je nalezovati sneg. Zjutraj je bila videti vrnitev bolj tvegana, zato so nadaljevali in pozno prišli na severno stran Brane. Bili so navezani na eni vrvi, le prvi Čebular je imel cepin. Nenadoma je zadnji, ki ni bil vajen uporabe lednega kladiiva, zdrsnil in spodnesel še tretjega in drugega. Čebular je drsenje že skoraj zavrnil, kar se je okrog njih sprožil snežni plaz in jih vrigel čez skok. K sreči je Čebular vztrajal in z neverjetno močjo ustavil vse štiri tik nad prepadom. Štupar in oče Zupan sta bila hudo poškodovana in sta drug za drugim podlegla. Graničarji so poklicali celjske reševalce, ki so proti jutru rešili enajstletnega Zupana in Čebularja. Pokojnih niso mogli vzeti s seboj. Pokril ju je sneg in so ju potem večkrat zaman iskali in našli šele konec pomladi. Čebular je bil žal deležen hudega, dolgotrajnega in strogega zaslješevanja in krivičnih očitkov, zaradi

česar je proti svoji volji izstopil iz GRS. Tudi on je še vedno pomagal pri težavnih reševanjih, čeprav je ostal brez zasluženega zadoščenja.

Pehani v plaz, Dular v Ojstrici

Februarja 1957 je smučarja Mitja Pehanija zašel plaz, ko se je kljub viharju skušal vrniti s Korošice v dolino. Snežilo je kar naprej in celjski reševalci ga niso mogli najti. Četrty dan ga je v treh minutah našel lavinski pes Črt jeseniškega reševalca Naceta Horvata, kar je bilo prvo uspešno iskanje z lavinskim psom pri nas.

Aprila sta se v Herletovi smeri v severni steni Ojstrice ponesrečila Marko Dular, najboljši takratni slovenski alpinist, in njegov soplezalec France Zupan – Čič. Tiste dni je bil na bližnji Korošici jugoslovanski tečaj GRS, na katerem so bili zbrani skoraj vsi najpomembnejši slovenski reševalci. Žal pa udeleženci niso vedeli, da sta bila njihova prijatelja komaj 60 metrov pod vrhom Ojstrice, vendar so se po poledenelem izstopnem kamninu usipali plazovi in sta se morala obrniti. Med spuščanjem po vrveh sta padla pod steno.

Izreden strokovni napredek

Po tej nesreči je vodstvo ljubljanske postaje prevzel Igor Levstek in jo s pomočjo drugih temeljito prenovil. Začeli so sodelovati z ljubljansko Upravo javne varnosti. Miličniki so obveščali in sklicevali reševalce in skrbeli za njihov prevoz. Dobili so ročne radijske postaje. Za nujen sklic so se dogovorili za številčne in črkovne šifre. 1 A je npr.

Reševanje izpod Skute z reševalnimi nosili in kolesom

zahtevala: Takoj pridi na zborna mesto z osebno, plezalno opremo in opremo za bivakiranje. Na postaji milice so dobili stalni prostor za zbiranje in opremo. Čas zbiranja reševalcev se je tako izredno skrajšal. Poseben napredek pa je pomenilo sodelovanje skupine najuglednejših slovenskih zdravnikov v okviru ljubljanske univerze. Kmalu je bila sestavljena nova, napredna doktrina glede prve pomoči v gorah. Prej je bilo na primer pravilo poškodovanca pripeljati v bolnišnico, potem pa bolnišnico oziroma zdravniško pomoč k poškodovancu. Posebej je bilo poskrbljeno za dodatno usposabljanje vseh zdravnikov. Napredek je bil tolikšen, da ga je preseglo šele reševanje s helikopterjem.

Julija 1957 so ljubljanski reševalci v slabem vremenu reševali planinko Adelo Klos z vrha Kočne. Njenega sopotnika Friderika Jazbeca niso našli. Kasneje je bilo ugotovljeno, da ju je morda udarila strela in so ga po več iskanjih našli na severni strani. Pri teh reševanjih jim je zelo koristila uporaba radijske postaje.

V tistem času je v hudem neurju na Planjavi umrla Hedvika Vasle, avgusta pa je strela na vrhu Skute ubila planince Franca Kavčiča, Vincenca in Božidarja Podviza. Tudi v naslednjih letih so se vrstile hude nesreče. Plaz je na severni strani Kamniškega sedla leta 1959 zasul alpinista Andreja Potrato in Otona Kolarja, 1960. pa pod Kokrskim sedlom alpinista Saša Kamenjeva.

Po Dularjevi smrti je alpinistična dejavnost pri nas zastala. V Kamniku pa so tedaj začeli delovati alpinisti Tone Škarja, Pavle Šimenc, Metod Humar in drugi in se kmalu prebili med najboljše. Dolgoletne uspehe so prvi trije kronali s sodelovanjem v himalajski odpravi na Kangbačen leta 1965.

Prvo radijsko omrežje

Po zaslugi korenitega Pavleta Kemperleta je bilo leta 1961 v Kamniku vzpostavljeno prvo radijsko omrežje z domačimi postajami. Nameščene so bile na Kamniškem in Kokrskem sedlu, na Veliki planini in pri Kemperletu. Zaradi sporočil, proizvedenja za pogrešanimi in tudi zaradi kontrole je bila potrebna trikratna dnevna zveza s postojankami. Kemperle je z ženo Toni skrbel za vse. Dežurala sta ob aparatu in posredovala vse mogoče planske in reševalne informacije. Povrh vsega pa

sta se odpovedala plačilu in denar kljub nasprotovanju izročila v blagajno domače postaje.

Žal so se domači aparati potem začeli kvariti in jih ni bilo mogoče več popraviti, tako da bilo precej težav. Dobremu kamniškemu zgledu pa so sledile druge postaje.

V letu 1962 je bila v Rzeniku znamenita slepa akcija oziroma reševanje »ponesrečenca« Adolfa Čebulja in njegovega soplezalca Metoda Humarja. Ljubljanski alpinisti niso vedeli, da gre za vajo, zaradi padajočega kamenja pa je bilo reševanje izredno nevarno. Srečno se je končalo, odtlej pa takšnih slepih akcij ni bilo več.

Januarja 1963 je stekla žičnica na Veliko planino, s čimer se je njen obisk izredno povečal. Smučarskih nesreč je bilo vedno več.

Spomladi tistega leta je kamniška postaja GRS organizirala prvi spominski Štuparjev veleslalom s Kamniškega sedla, ki je bilo prvo in dolga leta najbolj priljubljeno visokogorsko smučarsko tekmovanje alpinistov in planincev.

Istega leta je sledil prvi poskus v letalskem reševanju pri nas. S poskusnim poletom letala s pa-

dalci so v Kamniški Bistrici, Julijcih in na Soriški planini ugotovili, da bi prvi reševalci tudi na zelo oddaljeno mesto nesreče v gorah lahko prileteli z letalom in odskočili s padalom ter hitro pomagali ponesrečenim. Sledili bi jim reševalci na običajen način.

V letu 1966 je bila prvi poskusni polet s helikopterjem na Kamniškem sedlu. Spet je bil zraven Pavle Kemperle s svojimi reševalci. Vreme ni bilo najboljše, mogoče pa je bilo ugotoviti, na kaj vse se je potrebno pripraviti. Komisija za GRS je potem sklenila, naj z upravljavci helikopterja sodeluje postaja GRS Kranj. Postopno se je razvilo reševanje s helikopterjem.

Pavle Kemperle je v tistih letih dokončal uredjanje izredno obsežnega arhiva in kronike domačega planinskega društva. Dejanja Kemperleta in drugih kamniških reševalcev so bila v različnih obdobjih nastajanja in razvoja reševanja med prvimi in so z dobrim zgledom spodbujala razcvet slovenske Gorske reševalne službe (več o vsem v novi knjigi Zgodovina reševanja v gorah nad Kamnikom, ki je posvečena 90-letnici slovenske GRS). ◉

DUMO®

ŠPORT IN PROSTI ČAS d.o.o.

Ig 313, tel. (01) 286 28 33,

www.dumo.si

info@dumo.si

Kako se obleči na trekingih in popotovanjih? Iz našega proizvodnega programa lahko izberete perilo, jopiče, hlače, kape, rokavice ... iz materiala POLARTEC, ki omogoča neovirano gibanje, greje in varuje pred vremenskimi nepravilnostmi.

Naše artikle lahko dobite v trgovinah:

ANNAPURNA (Ljubljana, Krakovski nasip 10), PROKOLO ŠPORT Kamnik, KEJŽAR ŠPORT Kranjska gora, ALP SPORT Novo mesto, BOGO ŠPORT Trbovlje, ALPIN SPORT Bohinj, TERRA Maribor, Planinsko društvo Ljubljana Matica.

Posebne ugodnosti za klube in društva.

Organizacija trekingov v Afriko, Azijo, Južno Ameriko in po evropskih štiritisočakah.

Skupščina Planinske zveze Slovenije

V veliki dvorani Občine Bežigrad je bila v soboto, 25. maja 2002, volilna skupščina PZS. Udeležba je bila na meji regularnosti, saj je bilo od 273 delegatov z glasovalno pravico prisotnih 144 (52 %).

Za planince pomembno odločbo Ministrstva za znanost, šolstvo in šport Republike Slovenije, da Planinske zveze Slovenije podeli status društva v javnem interesu na področju športa za dobo 5 let (od 1. 1. 2002 do 31. 12. 2006), je predsedniku PZS izročil državni podsekretar za šport g. Iztok Retar.

Na skupščini smo bili prisotni tudi ob podelitvi najvišjega priznanja »častni član PZS« Jožetu Dobniku, dolgoletnemu planinskemu delavcu in avtorju številnih vodnikov. Za vidno sled, ki jo je v preteklem obdobju pustil v planinski organizaciji, je poleg listine prejel tudi plaketo »štiri srčni možje – prvi pristopniki na Triglav«.

Delegati so brez posebne razprave sprejeli poročila o delu Upravnega odbora PZS, Častnega sodišča in Nadzornega odbora, prav tako pa tudi Finančno poročilo za leto 2001, Finančni načrt za leti 2002 in 2003 ter spremembe in dopolnitve Statuta PZS.

Predsednica Komisije za muzejsko dejavnost PZS Slavica Tovšak je obširno predstavila delo, ki je bilo vloženo v izgradnjo planinskega muzeja v Mojstrani.

Danilo Škerbinek je razložil novosti glede zavarovanja planincev. Odškodnin iz zavarovanja v prihodnje ne bo, če bodo planinci hodili v gore brez čelad ter pod vplivom alkohola in mamil. Zato bo tudi cena zavarovanja višja, novo ceno za naslednje leto bo pripravila komisija za članstvo. Za vodnike pa velja, da morajo biti registrirani in imeti licenco za vodstvo razpisanih tur.

In kdo bo v naslednjem štiriletnem obdobju »kniv«, kam bo plula slovenska planinska baraka? Na tajnih volitvah so bili izvoljeni naslednji kandidati:

Za predsednika PZS je bil ponovno izvoljen Franci Ekar (122 za, 12 proti), podpredsedniki

Jože Dobnik prejema priznanje iz rok predsednika PZS

PZS so Tone Škarja, Danilo Škerbinek, Slavica Tovšak in Adi Vidmajer.

Voljeni člani Upravnega odbora PZS so: Martin Aubrecht (PD Mozirje), Franc Gorišek (OPD Koper), Pavle Jerebic (PD Maribor Matica), Ivanka Komprej (PD Prevalje), Jože Melanšek (PD Velenje), Matija Perko (PD Nova Gorica), Rudi Skobe (PD Novo mesto), Jože Stanonik (PD Škofja Loka) in Uroš Vidovič (PD Ptuj).

Predsednik Nadzornega odbora PZS je Fran Kocbek (PD Maribor Matica), člani pa: Franc Bečan (PD Lovrenc na Pohorju), Terezija Moretti (PD Novo mesto), Lojze Motore (PD Lisca) in Teodor Vodovnik (PD Celje Matica).

Za predsednika Častnega sodišča PZS je bil izvoljen Tomislav Kocuvan (PD Novo mesto), za člane pa Stanislav Brodarič (PD Metlika), Dragica Onič (PD Poljčane), Franc Steiner (PD Mozirje) in Vili Treven (PD Trbovlje). Za namestnike članov Častnega sodišča PZS so bili izvoljeni Roman Mavri (PD Laško), Franc Meke (PD Lenart), Jelka Zadravec Vertačnik (PD Celje Matica), Irena Zalar (PD Rašica) in Aldo Zubin (OPD Koper).

Tožilec pri Častnem sodišču PZS bo Aleš Maček (PD Zagorje), za njegovega namestnika pa je bil izvoljen Alojz Cuznar (PD PTT Ljubljana).

Besedilo in Fotografija Emil Pevec ●

V 38 dneh od Gančanov do Slavnika

Pot kurirjev in vezistov NOV Slovenije, 3. del

Besedilo: Janez Korošec

Ljubljana (26. dan)

Prestolnica nas je pričakala razbeljena v vročem poletnem popoldnevu. Z vzhodnih gričkov pod Jančami je bila res videti bela, dostojanstvena. Naloga je bila tokrat sila enostavna – z enega konca mesta teči na drugo stran. To sem si vedno želel. Nič neprijetnih administrativnih zagat, nič opotekanja po trgovskih centrih, brez vozniških redov in parkirnih listkov. Svoboden v belem mestu.

Lahkoten tek po ulicah ... Nasmehnem se za ljubljenim, utrujenim, izgubljenim in tečem naprej. In ko sem skoraj mimo, se vendarle ozrem. Zdrvel sem mimo tisočih človeških usod, mimo neštetihih mestnih pripetljajev in se skoraj ničesar dotaknil. Vrniti se!

Srebamo kavico v mestni kavarni. Dihamo z množico na glavnem trgu in uživamo v melodiji uličnega umetnika. Pojemo, plešemo, rajamo ...

In ko se je reka spet leno vila pod mestnim mostom, smo odšli naprej po naši Poti.

Lepo je teči skozi Ljubljano, Maribor, Ljutomer, Slovenj Gradec, Mežico, Črno na Koroškem, Ljubno, Gornji Grad, Laško, Metliko, Črnomelj, Kočevje, Ribnico, Višnjo Goro, Železnike, Cerkno, Spodnjo Idrijo, Postojno in Ilirsko Bistrico.

Pa ne slučajno! Vse to ima namreč Pot na za-logi.

Gorenjska preizkušnja (27.–29. dan)

Po 26 dnevih hoje in teka smo prišli na Gorenjsko. Uživali smo Polhograjske Dolomite, se

preko Blegoša prebili iz Poljanske v Selško dolino, obiskali Dražgoše in se do onemoglosti podili po neskončni Jelovici.

Mnogo se je spremenilo od začetka poti. Zdaj se dneva lotimo drugače. Sprva smo mislili, da se bo teklo le zjutraj in zvečer, vmes pa počivalo, a smo kmalu spoznali, da je za premagovanje želez-nih razdalj na »družinski način« potreben cel dan. Prilagajati se je treba prav vsemu – mišicam, vremenu, vsakemu članu družinske ekipe, razme-ram na poti, delovnemu času koč in gostiln, priso-tnosti domačinov, ki hranijo žige. In še in še.

In prav v tem je čar trekinga.

Na Poti pa ponekod zmanjka planinskih koč, prijateljev, sorodnikov in drugih prijaznih duš, ki bi ti ponudili posteljo. In takrat v prvem mraku željno pogleduješ za stogovi, prežami, šupami, steljami ali pa že postavljaš šotor, če ga imaš s seboj. Spanje na prostem je vedno veliko doživetje.

Lačni? Lačni pa nismo bili nikdar. Otroček je užival priročno in vedno toplo pripravljeno mate-rino mleko, mami in ati pa sta s prihranjenimi ce-kini kupovala hrano po trgovinah, gostilnah, ko-čah. Mnogi ste nam hrano ponudili zastoj, veli-kokrat pa smo si kar sami postregli z gozdnimi in vrtnimi sadeži. Prijaznim ljudem in gozdu se za vse darove zahvaljujemo.

Severnoprimorska vertikalna (30.–32. dan)

Podali smo se na zadnjo tretjino Poti in že ču-timo dih Mediterana. Kdo je zdaj še junak? Sem to jaz – smrdeč, preznojen in z bolečimi mišicami, ali

Urška, s tremi vogali našega projekta na plečih, ali naša mala Veronika?

Morda je prav ona. Otročič že pri nekaj mesecih starosti brez negotovanja težko zdrži za štirimi zidovi. Na poti, v naravi, v hribih pa je radost velika, nasmeh čil in spanec zdrav. Skupaj nam je res lepo.

Nekje med prijaznimi hribi med Cerknim in Spodnjo Idrijo pa se je začela druga pesem. Splahnela je otroška razigranost in v otroškem pogledu je bilo manj veselja, v gibih manj živahnosti. Nekaj je bilo narobe in zato smo se odločili prav na hitro. Dekleti sta se odpravili domov, sam pa sem nadaljeval. Veroniki so doma izmerili visoko vročino in ljubi otrok je bil pred novo izkušnjo.

Prebijal sem se čez Vojsko in Govce na Trnovski gozd in hrepenel po nasmešku mojega malega mladiča. Kdaj bomo spet nabirali travniško cvetje, se skrivali v senci starih vaških lip in zapeli tisto o drobnih pticah?

Bilo je prelestno jutro v nedrjih Visokega kraškega roba. In takrat sta se vrnila – med popotnike, kurirje! Dojenček steguje ročice in tu je spet tisti prešerni, navihani nasmešek. Toda glej ga, nekaj je na njem vendarle novega. Iz nasmejanih ust kuka nova pridobitev, dva majhna bela zobka!

Po Visokem kraškem robu (33.–35. dan)

Pot kurirjev in vezistov NOV po dolgem preči Visoki kraški rob. Ne doseže edino skrajnega zahodnega konca in se le na sredini za trenutek spusti v Postojnsko kotlino, sicer pa nas v neprekinjenem čaru divjine popelje skozi Trnovski gozd s

Nad Vipavsko dolino (foto: Joža Vrhunc)

S prijatelji na vrhu Velikega Snežnika (foto: Franc Zirnstein)

Čavnom, Nanoško planoto, Javorniško in Snežniško pogorje.

Zadnji julijski dnevi so bili na hribovitem delu Primorske neugodni. Zjutraj je še šlo čez drn in strn skozi gozdove in pašnike brez skrbi, popoldne pa ne več. Grom je bilo slišati vsak dan, nevihtne sile so si za svojo agresijo vsakodnevno izbirale nove cilje, zdaj na Šentviškem ali Vojskarskem, zdaj na drugi strani Soče.

Če smo do takrat le od daleč opazovali znašanje temnega neba nad nedolžnimi prebivalci, smo pri partizanski tiskarni Sloveniji postali tudi sami žrtev. Zadel nas je obilna toča in rešili smo se v zavetje skromnih lesenih barak. Dnevnik z nabranimi žigi s Poti so bili mokri, njihovi lastniki pa še bolj.

Črna serija se je nadaljevala. Po cestah in koloovih Trnovskega gozda sem moral hitreje kot ponavadi. Že v Trnovem sta me izsledili ploha ali dve in se nemilostno zapodili za menoj. Grizli sta me za pete in jaz sem tek el in tek el – iz teme na sonce. Našel sem ga pri prijaznih oskrbnikih v koči na Čavnu.

In spet! Še se nismo s spremstvom Marjetke in Joža načudili otliskemu preduhu, že so se naslednjega dne nad Banjšicami ponovno zbrali nabuhli zloglasneži in s prsti kazali proti nam. V zatohli sopari prednevihtnega popoldneva sem zato ukazal takojšen umik iz skal.

Pred očmi frontalnega vala smo se v poraslem pašniku pod grebenom zapletli v blodnjak prepredenih žic – električnih pastirjev. Bili so vsepovprek. Nekje je visela tabla z opozorilom: Pazi, bik! Zaskrbljene spremljevalce sem tolažil, da v teh krajih radi izobešajo take in podobne napise (npr. območje medveda), saj odvrčajo turiste od pretiranega raziskovanja.

Po nehaj minutah miru se iz grma nedaleč po-kaže prvi srboritež. Z razširjenimi, nabrekli mi nozdrvmi se zapodi naravnost proti nam. Panično skacemo čez žice in pristanemo v eni od mnogih kont. Teren je izrazito nepregleden in ne vemo, ali smo na pravi strani žice – znotraj ali zunaj teritorija bikov. Poslušamo, strmimo ... Mendrajoči bes se približuje! Spet bežimo ...

Protiv Slavniku (36.–38. dan)

Naša trojica in zadnji, osemintrideseti dan Poti!

Začeli smo junija, končujemo avgusta. Prelepi poti sva z Urško posvetila 3 promile dosedanjega življenja, Veronika pa kar 20 procentov. Mnogi se čudijo, nihče ne razume. Nič hudega! Pojoče ptice, šumeči gozdovi in kamni ob stezi, ti vedo!

Steza nas je z najvišje točke transverzale – Velikega Snežnika – preko Brkinov in Matarije pripeljala pod Slavnik, cilj vseh ciljev. Tistega dopoldneva 4. avgusta smo utaborjeni v borštu pod vrhom čakali na našega ultra Hilarija. Dobil je naša kurirska sporočila in mi smo prejeli njegova. Naloga je opravljena. Veseli smo bili, da je privolil v istočasen zaključek naše skupne poti. Na vrh so hiteli mnogi planinci, da pozdravijo junaka, ki je v trinajstih dnevih pretekel 1100 kilometrov. Ob pol enajstih priteče tudi on. Spremlja ga gorski kolesar.

Njegova ekstremna vzdržljivost in naša trmasta vztrajnost si končno podata roke. Pozdravimo se, rečemo kakšno o poti ...

Ura je enajst! Množica pri Tumovi koči že čaka.

Ob 11. uri in pet minut smo si še zadnjič zategnili vezalke, popravili majice in skupaj stekli na dolgo pričakovani vrh.

Srečanje s Hilarijem pred ciljem pod vrhom Slavnika (foto: Srečko Likar)

Končala se je neizmerna izkušnja za naše bodoče življenje.

Ob koncu ...

Za spremstvo se zahvaljujemo Marjetki, Jožu, Matjažu in Mojci Vrhunc (Trnovski gozd, Snežnik), Mariji, Damjanu in Ivanki Zupanc (soteska Iške, Mokrec, okolica Ljubljane), Marinu Jurkoti (Travna in Racna gora, Javorniki), Roku Peternele (Nanos in Postojnska kotlina) in Radovanu Skubicu – Hilariju (Slavnik).

Za posteljo, hrano in posebno lepe trenutke na poti se zahvaljujemo družini Štabuc Starčević (Bratonečice v Slovenskih goricah), družini Geč Korošec (Maribor), družini Končnik (dolina Tople), družini Majcen (Hrastnik), družini Skubic (Zagorje ob Savi), družini Grebenc Krulič (Zapotok pri Ribnici), Daretu Jegliču (Partizanski dom na Vodiški planini), družini Zupanc (Bohinj), gostilni pri Medvedovih (Vojsko), Dušanu Kompari (Koča Antona Bavčerja na Čavnu), Vojku Čeligoju (Ilirska Bistrica), Egonu Klunu (Sviščaki), Milanu Rejcu (Koper) in prijateljem iz Odbora za Pot kurirjev in vezistov in Društva prijateljev Poti kurirjev in vezistov. ◉

Draga Veronika! Postala si prava popotnica, še preden si sploh prav vedela zase. Ko boš to lahko prvič prebrala, bomo gotovo že krepko zabredli preko leta 2005 in bo od naše prve velike skupne poti minilo mnogo časa. Ko boš brala drugič, se boš v svojih drznih letih morda le namrdnila, ko te bova vabila v gore in ti značka »prehojene« najdaljše slovenske poti iz časov, ko še nisi znala hoditi, ne bo pomenila prav veliko. Pa vendar vedi, da si nama bila že takrat na Poti TV prav dostojen sopotnik. Čeprav vedno v toplem maminem objemu in bližini varne postojanke, si bila tudi v najhujši vročini, gromski nevihti in največji utrujenosti vedno pri atijevem srcu, tvoj vedni smeh ob šelestavljenju drevnih poslušanju ptic pa neustavljiva moč, ki ga je gnala od vaju zopet nazaj, preko vseh tistih 1000 in več kilometrov. Trenutki, ki pa smo jih na poti preživeli skupaj, so bili neustavljivo najlepši.

Tvoja Urška in Janez

Tak dan je bil

Na krilih veselja prek Pršivca

Besedilo: Aleš Potisk
Fotografiji: Marjan Bradeško

Pregrešna popolnost

Je bil tak dan, da bi mi bilo menda kar vseeno. Pa če bi me kar tam zagrebli, le glavo naj pustijo ven štrleti, da bom na veke lahko zijal čez jezero noter proti Voglu, ki nam zeha nasproti v še rahlo vlažno zgodnjepoletno jutro. Zajtrkujemo na edinem mestu menda, kjer se vzdolž dolge poti z Vogarja gor proti Pršivcu grede odpre zelenje in človeka kar posesa v neznanski prostor, ki zapolnjuje bohinjskojezersko kotlino. No, in takole sedaj me ljemo salame pa sir in luščimo obvezne ribe iz konzerv, z nogami domala bingljajoč nad jezerom. In ko je človek že povsem na tem, da razglasi dogajanje za pregrešno popolno, tako – za angelčke, priplava čez vso tisto silno praznino vmes še pritajeno, pocukrano lepo nedeljsko zvončkljanje, od cerkvice sv. Duha menda, da te seveda vrže.

No, da je metalo nas tri, je bilo treba vse skupaj napraviti domala kaznivo, ilegalno. Prespati zunaj, pod zvezdami, na idilični, mrzli in prekleto mokri jasi. Saj ni, da bi bilo kaj narobe, ampak v Triglavskem narodnem parku se tega ne dela. Uradno nas je torej dobila noč, da smo si reševali življenja s tako imenovanim prisilnim bivakom. Da je za nami ostalo le nekaj poležane trave, je menda jasno. Slaba vest ozdravi ob dejstvu, da bi drugače sedaj konzervno ribje olje teklo še po parkirišču globoko spodaj v dolini, takole pa ... Ej, kaj bi govoril!

Metalo nas je sem in tja

Ker je tudi za prebavo menda dobro, smo malo še napol podremuckali, potem pa le naprej! Že od Bohinjskega jezera gor, če se ozremo po vogar-

*Jesenske barve nad Bohinjskim jezerom
– Pršivec zadaj desno*

skih in pršivskih strminah, se lepo vidi oster rob, prelom, kjer se strmina omili v položno planoto. Po tem robu nas od Vogarja sem vodi pot, vseskozi bolj kot ne po gozdu in vseskozi bolj kot ne dolgo, da se zdi že kar sumljivo, dokler v nadležni dvom le ne posveti belina pršivškega krasa visoko gori nad krošnjami. Na sami gozdni meji pada strmo in globoko navzdol značilna grapa proti Ukani-

Pogled s Pršivca na Bohinjsko jezero

cu. Kaj pa vem, kaj nas je tam zmotilo ven od poti, tistih nekaj deset korakov proti robu. Po gosti travi, pod redkim macesnovjem, med gamsovimi bobki smo silili ven kot večča k sveči. Dokler se kar naenkrat, v trenutku, brez opozorila, planet ne prelomi in pade v enem samem, silovitem sunku nekaj sto metrov navpično dol v Ukanc. Najprej nam je vzelo sapo, potem pa nas takoj položilo na riti, kjer smo kar nekaj časa hodili k sebi. Le kak vulgarno-slengovski izliv čustev je presekala začudenje. Takole nekako: stene Pršivca s Komarčo in okoli pod Komno proti Voglu tvorijo skupaj z Ukancem na dnu skoraj geometrično pravičen zaključek ledeniške doline. Zdi se, da je edina lepota hiba, izrastek, bradavica pravzaprav, travnata ostroga, ki kot majhno nakovalce štrli izpod Pršivca naravnost ven v zrak. No, prav na konici te ostroge si privoščimo sedajle počiti. Da je okoli vse rumeno avriklja, pa modro svišča, da je spričo dolge snežene zime vmes kar še belo teloha, se ob vsem tem kar samo po sebi razume. Spet nas je torej metalo.

Metalo nas je nato še pol ure kasneje in sto metrov višje na vršnem grebenu vse do vrha, ko se je odprlo še v ono drugo, triglavsko neznansko. Kakorkoli se človek zavrti na vrhu Pršivca, se oko zatakne šele na samem obzorju, ko se pač ne vidi dlje. Daleč od klasičnih razgledov! Od še povsem zasneženih najvišjih vrhov pač ni več toliko hladno velo, da se ne bi kot pujsi valjali napol nagi na soncu. Bogve, če smo s tem prestrašili ali pa mor-

da razveselili dve prijetni gospe, ki sta po mladeniško priskakljali z viševniškega konca gor. Ker prej dva dneva ni bilo nikjer žive duše (je še prezgodaj in se kočje šele odpirajo, prav na ta dan menda), je bilo srečanje že samo po sebi do bizarnosti presenetljivo, če sploh odmislimo tri napol gole mladeniče, ki kot smetana na jagodah čakajo na vrhu na morebitne obiskovalke. Malo smo zato najprej pojecljali, pa se potem kar navadili eden na drugega, kaj pa čemo.

Kakorkoli zlagam besede, zveni okorno

Potem smo se po še zasneženih grapah oddrčali med ogromnimi količinami alpskih zvončkov, pa teloha in že Sternbergovih klinčkov do takih lepih macesnovih gajev, ki so nas ujčkali vse do planine Viševnik. Tu se teorija o idealnem kraju za izvenštrleči pogreb zamaja. Morda pa tule ...? Ni da bi opisoval planino Viševnik. Sem poizkušal, pa kakorkoli zlagam besede, izzveni okorno, nerodno in povsem narobe – kot bi papiga pela operno arijo v ekonom loncu. Da nas je metalo, je seveda zopet jasno.

Planine pri Jezeru smo k sreči vajeni toliko bolj, da nas ni očitno metalo pred očmi že kar številnih obiskovalcev, ki so ujeli lep dan ob sveže odprti kočji. Pa še mudilo se je čez Vogar spet nazaj dol. Še posebej zato, ker smo morali nekaj takega jesti, kot se reče. Glasbeni in aromatični učinki so bili izjemno pogosti in približno takšni, kot bi nas ves teden prej s karbidom krmili.

No, tak dan je bil. ○

Solsticij

Lovec v kresni noči

Besedilo: Dušan Škodič

Svetilka je ugasnila

Sklonil se je in pobral svetilko, ki mu je padla na tla. Skozi smreke se je kradla le nežna zvezdna svetloba, zato mu ni uspelo ugotoviti, če so se le razmaknili kontakti v notranjosti ali je hudič vzel tudi žarnico: jezno je otipal žep nahrbtnika in jo zabasal vanj. Rahel veter je zazibal vrhove starih smrek, ki so z vejami nemirno zakrilile proti svodu, in pritajeno šumenje je zaprhutalo skozi gozd. Že po nekaj korakih se je zapletel v prvo korenino. Ustavil se je. Tako vendar ne pride nikamor! Sédel je ob deblo in se zamislil. Puško, ki ga je mrazila v roko, je položil na stran in pretipal nahrbtnik. Razušena usta je ovlažil s hladno vodo, ki jo je natočil v čutaro že spodaj pri izviru. Razušene ustnice so ga rahlo zapekle. Posilil se je z nekaj kratkimi požirki in jo pospravil nazaj. Šele sedaj se je zavedel, da je tudi lačen. Saj ni čudno, skoraj pet ur je že na poti, ne da bi kaj prigriznil. Kar slabe tri ure se je zamudil, da je obšel svisl nad Rázpokom in na željo starega Pretnarja je pogledal še oddaljeno lovsko kočo nad Ledeno dolino, kako je uspela prestat zimo. Sedaj se mu pa otepa!

Mokra srajca ga je na hrbtu, kjer je bil prej nahrbtnik, pričela mraziti. Na hrano je kot ponavadi pozabil, toda vsaj suhe obleke je imel nekaj. Pravzaprav le srajco, a vseeno bolje kot nič. Počasi je spet tipal po notranjosti nahrbtnika, dokler ni otipal ovratnika in je izvlekel iz nevidne notranjosti. Mokro si je naglo slekel, to je še šlo, toda z oblačenjem je bilo precej težje. Žena, ki jo je kot vedno vestno zlikala, ni pozabila zapeti nobenega gumba razen tistega pod ovratnikom. S tresočimi prsti jih je nekako otipal, osvobodil in obenem ugotavljal, da je za ta letni čas precej hladno. V resnici je bi-

lo precej hladneje, kot bi lahko človek pričakoval, kljub temu da ga je pot vodila kar precej nad tisoč metrov visoko. Lastnemu želodcu se je težko zlagati, telesne kurjave je primanjkovalo, a do lovske kočice, kamor se je namenil, je bilo le še poldrugo uro hodá. Kako lepo se je zanašati na nekaj, na kar je človek mislil vnaprej! Že pozimi, ko je nosil krmo v jasli za divjad, je po snegu prinesel večjo količino suhe hrane v kočico, da bi si kasneje prihranil nošnjo, nazadnje pa se zgodi ravno takole, kot človek ne pričakuje. Usedel se je na nahrbtnik in se naslonil na hrapavo deblo. Svetel utrinek je zarisal svojo zadnjo pot nad šumečimi krošnjami. V daljavi se je zaslišalo hripavo lajanje osamljenega lisjaka. Gozdovi visoke Jelovice so živeli svoje nočno življenje.

Do jutra je daleč

Čez dve uri se je skozi veje precedila srebrna svetloba. Prvi krajec srebrne lune mu je omogočil pogled na uro. Pol dveh. S težavo se je postavil na otrdele noge in si jih pretegnil. Vlažne korenine na poti so se rahlo svetile. Nahrbtnik ga je zmrazil, ko si ga je oprtal, nato je previdno stopil naprej. Pot je bila v blede svetlobi nepredvidljiva in naporna. V podrasti je zašumelo, toda zaman se je oziral. Ponoči so vsi zvoki neverjetno izraziti in s tem še bolj nedoločljivi. Končno mu je uspelo, da se je pretipal na svetlo, poraščeno jaso. Visoka orlovska praprot mu je segala skoraj do brade, vendar se je na svetlobi počutil skoraj pomirjen. Naokoli so poplesavale drobne iskrice, kot da bi s svojimi koraki skozi praprot dregnil v že napol ugaslo ognjišče. Toda te niso bile le oranžne in rdečaste, tudi modrikaste in skoraj zelene so utripale po

jasi, ravno tiste drobne kresnice, ki jih je še kot otrok lovil na travniku za hišo. V svoji otroški nevednosti jih je neusmiljeno spravljal v prazen jogurtov lonček, na vrhu zaprt s preluknjanim celofanom. Zvečer so mu kot nočna lučka svetile na polički zraven postelje. A ko je zjutraj pogledal v lonček, je na dnu lahko našel le prgišče poginulega mrčesa. Kruto spoznanje, ko se otroške sanje razblinijo in postanejo resnica.

Na črnem ozadju je zaznal lesketanje grebena Košute; Veliki vrh, Kladivo, Škrbina in Turn so se mu pustili prepoznati. Približal se je drugemu koncu jase. Ni mu bilo po volji zopet med temne smreke, ki so kot ženske s predolgimi rokami vabile k sebi. Toda moral bo zdržati, pretipati se mora do zgornje ledine, kjer je samevala koča. Prepočasna hoja ga ni ogrela. Iztegnjene roke so mu vedno bolj drhtele, ko se je občasno oprtal na deblo ob poti. Robida, zataktnjena za čevelj, je povzročala neprijetno šelestenje za hrbtom. Zopet se je moral ustaviti. V matematiki ni kot šolar nikoli blestel, toda kar sama se mu je ponujala sledeča enačba: lakota + mraz + utrujenost = godlja. Godlja pa je prav tole stanje, v katerem se je znašel!

Ognja potrebuje, da se ogreje in mu spet požene kri po nogah, ki so bile kot iz svinca. Snel je nahrbtnik, odložil puško in s slabimi občutki začel brskati po žepih. Kot da si ne bi verjel, je pregled še dvakrat ponovil. Vžigalic skoraj nikoli ni jemal s seboj, kdo bi pomislil na mraz, ko pa je popolne še tako pripekalo. Edini ogenj, ki bi ga lahko zanetil, se je skrival v puškini cevi, toda da bi lahko s strelom vnel dračje, ki bi ga nalomil v temi, se mu je zdelo onstran meje verjetnosti. V koči je bilo vžigalic vedno dovolj, spomnil se je celega zavoja polnih škatlic v predalu. S seboj je običajno jemal le izvod časopisa za podkurjanje, ker se je v koči prerad navlažil. Odlomil je nekaj smrekovih vej za sedež ob širokem deblu, zavihal ovratnik tankega suknjiča, časopis razdelil na pole in si ga po kosih zatlačil za srajco. Noge je vtaknil v izpraznjeni nahrbtnik in z rokami v žepih po občutku skušal ugotoviti, koliko bi bila ura. Do prvega svita ni moglo biti več prav daleč. Ni se zavedel, kdaj ga je med drhtenjem telesa, mahoma že kar sunkovitim, da je opletala spodnja čeljust, počasi zmanjkalo.

Noč spregovori

Nenadoma je odprl oči. Še vedno je bilo temno, morda še bolj, kot preden je zadremal, ker je lunin krajec že zašel nekam za oddaljene hribe. Šumenje gozda se je skoraj popolnoma umirilo. Toda tudi tišina ni bila prijetna. V bližini je zasluhl gibanje. Morda občutek neke prisotnosti, kot se človek včasih zdrzne sam pri sebi, ker se mu zazdi, da ga nekdo opazuje. Vsak pozna tisto nelagodnost, ko na sebi začuti kak pogled. Rahla sapica je prinesla ušesom komaj slišno hihitanje. Kot bi se prehlajen otrok smejal sredi gozda. Odvisno od vetra se je smeh zdaj okreplil, pa takoj nato spet skoraj zamrl v temi, ki je bila nepredirna.

»Revež ubogi, poglej ga, trese se kot kokoši, ki ne vedo, katera bo na vrsti za večerjo, ko prideš v kurnik, khe, khe, khe, khaauu!« se je zaslišalo in hripavo zasmajalo, da mu je roka kar sama tipala za hladno cevjo, prislonjeno na deblo, in stiskal jo je v dlani močno, da so mu prsti drevneli. Zašumelo je še z druge strani:

»Videti je še precej topel, le poglej, kako stiska puško v roki. Zaenkrat še ni pametno do njega!« je ugotavljal drugi glas. Nekaj trenutkov kasneje sta se oba glasova med oddaljevanjem zgubila proti dolini. Kar je imel pred tem za oddaljujoče korake, se je zdaj sprevrglo le še v butanje srca pod tankim suknjičem. Usta je imel suha in zobe globoko zadržte v ustnice. Strah ga je bilo, čisti prastrah ga je spreletaval, naslonjenega na deblo, ko je s kazalcem živčno božal petelina na puški in ga je imelo, da bi kar vžgal tja nekam v gosto temo in prekinil tesnobno mučnost. Kaj se vendar dogaja, ali ima prisluhe ali kaj, po tej temi vendar ne more živa krščena duša tavati po gozdu brez kakršnekoli svečave, pa še dva naj bi bila, kakor se mu je zdelo. Mogoče pa se mu je vse skupaj le sanjalo, od utrujenosti je kinkal in včasih, ko je človek na meji med resničnostjo in sanjami, se zgodi, da se mu oba svetova malo prepletata. Zgodilo se mu je že, da so mu bile sanje zjutraj še tako živo v spominu, da se je moral sestiti na rob postelje in temeljito razmisliti, ali naj se zbudi ali zaspri. Lepa reč, če mora človek sam sebi razlagati take stvari!

Drobne zvezde, ki jih je lahko uzrl med vrhovi smrek, so izgubljale sij. Veter se je popolnoma umiril in razločil je lahko najbližje deblo. Po nekaj minutah buljenja v obrise smrek se je zavedel, da

Rojstvo jutra (foto: Emil Pevec)

prihaja dan. Tako neopazno se je začel, da bi ga še spregledal, če bi v tistem hipu spet začel ugašati. Mukoma se je postavil na noge, v ohlajenih kolenih je zamolklo počilo in zaskelilo, ko se je počasi zravnal in se odpravil naprej. Presenetilo ga je, ker je po svetlobi med smrekami spoznal, da je že skoraj tik pod zgornjo jaso. Olajšano, kot bi odvrnil težak tovor z ramen, se je na glas zasmejal.

»Ha-ha-ha!« je stekel njegov smeh iz gozda na plan. Hripav in zadrnjen od suhega grla se mu je zdel ves tuj.

»Ha-ha-ha-ha-ha-ha-ha-ha-ha-ha!!!« se je hkrati oglasilo od vseh koncev hkrati. Smeh iz množice grl ga je opljusnil, ko je stopil na plan. Jasa, ki se je izvijala iz teme, je odmevala od neznanega smeha ter se napolnila z zvoki kot grško gledališče. Najsi je še tako napenjal oči, ni našel izvora. Kljub temu da so tik pred sončnim vzhodom najhladnejši trenutki dneva, so se mu na čelu nabrale mrzle kapljice.

»Ha-ha-ha-kra!« je odmevalo brez konca. »Ha-ha-kra-kra-ha!« se je nadaljevalo, ko so se na obzorju prižgale prve bakle novega dne.

»Ha-kra-kra-kra-kra!« je končno uprl oči še navzgor proti nebu. Jata nemirnih vran je v neredu krožila nad drevjem in jaso in krakala v pozdrav prihajajočemu soncu. Od spodnjega roba pa je hripavo, spominjajoč na smeh vaškega bebca, zalajal lisjak in trenutek za tem sta skupaj z družico neslišno izginila med debli. Koča je tiho ždela v svojem zavetnem kotu, temna in čakajoča. Trga-joč srebrne, od rose povešene pajčevine, ki so jih

obliznili prvi žarki, je prišel do praga, kjer se je obrnil nazaj. Velika, temno oranžna krogla je neslišno plamenela na obzorju. Kmalu se bo razlila toplota, brez katere ne bi bilo življenja. Jasa je postajala zelena, visoki hribi na obzorju sivi in nebo modro. Stvari so dobivale svojo naravno podobo. Sédel je na prag ter se prepustil toplim žarkom. Iz trenutka v trenutek gostejši so postajali, krogla je postala svetlorumena in oko na njej ni več imelo obstanka. Vstal je, obrnil ključ in odrinil težka hrastova vrata, ki so se odprla s tihim godrnjanjem. Notranjost je dišala po vlagi in samoti. Iz omarice je vzel zelenko in nagnil. V praznem železcu je žganje povzročilo pravo eksplozijo toplote. Ni mu bilo mar, ker ga je skoraj hipoma preplavila rahla omotica, glavno, da je prispel, kamor se je namenil. Stopil je spet na plan in sedel na prag, ki se je že segrel od močnega sonca in je za- dišalo od lesa.

Praprotno seme je bilo

Sedaj je začutil utrujenost, ki se je večala, bolj ko so se umikale težke nočne ure. Razvezal je vezalke in potegnil boleče noge iz težkih čevljev. Za drobno prgišče praprotnih semen se je raztreslo po tleh. Še ko je spodaj lomastil skozi praprot, jih je moral otresti. »Ti šment, ti!« se je nasmehnil, ko se je spomnil različnih nočnih glasov, ki jih je jutro tako nenadoma spremenilo v živalske glasove. Kako so že govorili stari ljudje? Kdor se na kresno noč odpravi v gozd in se mu podplatov prime praprotno seme, ta bo lahko razumel živalski jezik. In ravno nocoj je bila kresna noč ali šentjanževo, kot pravi stara mati. Kdo bi vedel, če je res slišal živali govoriti ali se mu je le zdelo, ker ga je tresel nena- dejani mraz, ko je lačen kinkal pod smrekro? Ostalo pa je dodala še tesnoba v temnem objemu jelov- ških gozdov. Pločevina na strehi se je zaradi razte- zanja na prisojni strani že oglašala s pokanjem, v občutku vročine na utrujenem obrazu so se stopi- li spomini na hladne ure. Kako zlahka človek po- zablja težke trenutke. Vsekakor pa v bodoče ne sme več tako nepremišljeno jemati visokih goz- dov, čeprav to niso visoke gore in četudi se ravno začinja poletje. Za nekaj časa pa bo mraz v glav- nem vzel slovo, solsticij je, kajti sonce je danes po- sijalo na rakov povratnik. ◉

Gora elementov

Stromboli, otok – vulkan

Besedilo: Mojca Stritar

Marsikateri popotnik si izbere tisto, kar ga najbolj zanima v daljnih in eksotičnih deželah. V naši družini so hribi pač klasika, brez katere ne gre, za posladek pa imamo nekateri člani najraje vulkane. In čeprav Italija ni kdove kakšna eksotika, Stromboli verjetno vzame sapo tudi izkušnim vulkanologom in potisne ogled precej razvpitejše Etne nekam v oddaljene koticke spomina.

Eolski otoki

Ampak začetni je treba na začetku. Eolski ali Liparski otoki ležijo severno od Sicilije in Stromboli je njihov najbolj severovzhodni pripadnik. Nanj

vsak dan vozijo ladje, in ko smo že prišli do Milaza na Siciliji, je sledila le še odločitev: gliser ali trajekt. Slednji je precej cenejši, a tudi bistveno počasnejši, saj ne skopari s postanki na drugih otokih in tako do Strombolija pluje sedem ur. Globoko smo zajeli sapo in investirali v gliser, ki do cilja »prileti« v dobri uri. Ampak po vrnitvi na celino (če lahko Sicilijo imenujemo tako) smo se vsi, tudi največji skopuhi, strinjali, da bi si težko zamislili vrednejšo naložbo.

Stromboli je majhen, in čeprav je visok čez 900 metrov in ima na vse strani strma pobočja, je od daleč videti kot nedolžen griček. S približevanjem se vtis sicer popravlja, vendar se še vedno ne da občutiti njegove prave višine. Pogled na naselje na severu otoka, ki se (nadvse izvirno) imenuje Stromboli, potrjuje vtis najprijaznejšega kraja na svetu. Neverjetno ljubke bele hišice z ravnimi strehami so take kot na kakih kičastih razglednicah, če pa je v ozadju še skalnati otoček, Strombolijev mlajši brat Strombolicchio, je učinek seveda popoln.

Vzpon

Otok pa ima tudi drugo, ljudem manj prijazno plat. Ker smo bili »kopenski« turisti, smo se morali vzpeti na vrh, da smo jo spoznali. Tak pohod se začne precej nenavadno – s polurno hojo skozi vas. Na otoku je le malo avtomobilov (saj praktično ni cest), zato pa je toliko več motorjev in vesp, ki drvijo skozi ozke ulice (da so v resnici preozke, kažejo popraskane stene hiš). Ob sedmih zjutraj, ko smo se izkrcali mi, je bilo vse še bolj ali manj mrtvo, kar je imelo tudi določene prednosti – noben vodnik nas ni »nadlegoval« s svojimi službami.

Ko smo se srečno prebili skozi labirint hišk in se skozi cvetoče sredozemsko rastlinje (bila je pač pomlad) potrudili do zahodne obale, se nam je odprl pogled na tisto, zaradi česar smo prišli: vulkan. Ne vem, ali obstaja pojem »navadni vulkan«, ampak Stromboli je vsekakor nekaj posebnega. Seveda ni edini vulkan, ki je še aktiven, je pa edini (vsaj tako blizu Slovenije), ki bruha v rednih presledkih, na približno dvajset minut. Z obale se sicer vidi le dim, vendar pa zahodno pobočje ohlajene lave daje slutiti, da se tu dogaja nekaj resnega.

Zdaj pride na vrsto tistih 900 metrov vzpona. Pot je na srečo dokaj prijazna in tudi prvomajsko sonce je bilo še razmeroma simpatično. V zgornjem delu je stvar sicer postala strmejša, vendar smo pri kakih 700 metrih že prišli na greben, s katerega se vidi krater, ki leži približno dvesto metrov pod vrhom. In tu smo hitro pozabili na morebitne tegobe hoje: najprej nas je razveselil dim, ki uhaja iz zemlje, nato pa nam je sapo vzel prvi izbruh – ob zvokih, kot bi čez nas letel reaktivec, sta visoko v zrak začela leteti lava in kamenje. Čez nekaj deset sekund se je spet vse umirilo – kot da se ne bi nič dogajalo.

Glavni »carji« tik nad vulkanskimi izbruhi

In ko smo končno stopili na goli vrh, smo se počutili kot glavni »carji«: visoko nad vodo, z razgledom na Etno in ostale Liparske otoke, brez kakršne koli ravnine, ki bi omejevala naš pogled na modrino, brez prostorskih omejitev, samo mi in morje in sonce in veter ... En element seveda še manjka – ogenj, zanj pa ustrezljivo poskrbi gora. Iz kraterja namreč veselo in redno pljuva v zrak svojo ognjeno slino. To rahlo grozljivo dogajanje je malo potlačilo mojo vzhichenost in občutke večvrednosti, saj sem se ob pogledu nanj zavedela, kako se ljudje motimo, ko mislimo, da lahko obvladujemo naravne sile. Pa naj to zveni še tako oguljeno.

Na vrhu smo skoraj brez besed sedeli kar kako uro, tako da smo videli nekaj izbruhov, nato pa smo se raje umaknili. Seveda smo bili dokaj prepričani, da na nas ne more pasti nič, ampak nikoli ne več ... Raje smo stekli še na južni vrh, s katerega se vidi drugo vas na otoku, z vrha seveda le kot skupino belih hišk, ki čepijo na strmih pobočju. Neverjetno, kako malo jih loči od goli elementov.

Fumarole – luknje v tleh, iz katerih se kadijo žveplove pare

Sestop – hitro in prijetno

In če nas je sam vrh popolnoma prevzel, je sestop le še utrdil prijetne občutke, ki so se zbirali v nas. »Drznili« smo si izbrati drugo varianto, in sicer naravnost navzdol proti vasi Stromboli. To je pomenilo kakih 500 višinskih metrov teka po mivki. Navzgor bi bilo tu pravo Sizifovo delo, obratno pa smo prišli v desetih minutah. Vredno je bilo vsakega dekagrama peska, ki smo ga nato stresali iz čevljev (pa je kljub temu ostal v njih še kaka dva meseca!). Preostali vijugajoči spust skozi bambusove nasade je bil manj prijeten (verjetno je na to vplivala tudi naraščajoča moč sonca), ampak nekaj težav nam pač ni moglo pokvariti dneva.

Seveda se da Stromboli še bolje izkoristiti: prespati na vrhu in uživati v naravnih ognjemetih. To je sicer prepovedano, vendar gre gotovo za eno od priložnosti v življenju, ko se splača kršiti pravila, in drznejši turisti to tudi počnejo (škoda, da nismo imeli časa). A tudi brez tega moram zaključiti kot kakšen turistični prospekt – za Stromboli namreč držijo vsi klišeji, ki jih najdemo v raznih oglasih, in nadvse mu ustreza sočni in nepredvidljivi angleški izraz »crowd-pleaser«: s svojo lego, višino, hiškami, lavo in prikladno točnostjo izbruhov mora zadovoljiti še take zahtevneže. Mene vsekakor je, za spomin pa mi je pustil še krepkega »doživljajskega« mačka (saj po takem doživetju glavobol ni mogel biti samo posledica sonca). ○

Festival ob vznožju slovenskih gora

1. mednarodni Festival gorniškega filma Bled 2002

Besedilo in Fotografije: Boris Strmšek

Leto gora, ki smo se ga Slovenci sicer lotili precej sramežljivo, je za ljubitelje gorniškega filma prineslo nekaj zanimivih dogodkov. Le kdaj smo imeli kar dvakrat zaporedoma priložnost videti festival gorniških filmov v naši majhni, a bogati alpski deželici? Aprila je bila predvsem zaradi truda Neve Mužič v Cankarjevem domu izvedena revija filmov Življenje v Alpah, dobrih štirinajst dni kasneje pa smo se zbrali na Bledu. Od petka, 10. maja, pa do nedelje, 12. maja, smo bili priče 1. mednarodnega festivala gorniškega filma Bled 2002, ki naj bi postal tradicionalen. Organiziral ga je Zavod za pospeševanje turizma Turizem Bled z Evo Štravs Podlogar na čelu, pokrovitelj festivala pa je bil predsednik RS Milan Kučan, ki se na žalost zaradi zdravstvenih težav festivala ni mogel udeležiti, čeprav je sam velik ljubitelj gora. Res škoda, saj ni prav veliko predsednikov držav na svetu, ki so se povzpeli čez takšno steno, kot je severna stena Triglava.

Odlični gostje

Veliko stvari je slonelo na ramenih direktorja festivala Silva Kara, ki je vsestranski alpinist in stalen gost največjih tovrstnih prireditev v svetu. Tako mu je uspelo sestaviti pester program z nekaterimi znanimi filmskimi imeni. Že prvi dan smo videli nekaj odličnih filmov, med popoldansko in večerno projekcijo pa se je predstavil izkušeni slovenski himalajec, odlični alpinist in gorski vodnik Andrej Štremfelj. V soboto smo imeli priložnost slediti predavanju znane francoske alpinistke Catherine Destivelle, v nedeljo pa nas je po Himalaji popeljal an-

gleška alpinistična legenda Doug Scott. Med odmori smo v avli lahko srečali tudi veliko znanih domačih alpinističnih in plezalskih imen ter drugih ljubiteljev gora, ob kar nekaj razstavah in raznih stojnicah z gorniško literaturo (ter kakšnem pivu ali vinčku) pa so se razvili mnogi prav zanimivi pogovori. Zagotovo je nekaj prihodnjih podvigov vzniknilo prav tukaj. Z obiskom so blejski festival počastili tudi »šefi« nekaterih svetovno znanih tovrstnih festivalov, tako smo lahko srečali direktorja festivala Trento (Italija) Antonia Cembrana, direktorico festivala v Banffu (Kanada) Bernadette McDonald, direktorja festivala Kendall (Anglija) Johna Porterja in direktorja festivala Graz (Avstrija) Roberta Schauerja. Ker smo se dober teden prej srečali v Trentu, je na Bledu krožila kar nekakšna šala: »Na katerem festivalu pa se srečamo naslednji teden?«

Ob filmih smo lahko občudovali nekaj razstav. Tako nas je Stane Klemenc popeljal v polarni svet, Urban Golob v svet plezalcev in skalnih vertikal, na ogled pa so bila tudi dela pred kratkim preminulega mojstra gorniške fotografije – Jake Čopa. Climbers: To the edges of the world je razstava portretov vrhunskih alpinistov, ki se seli po raznih gorniških dogajanjih po svetu, predvsem festivalih, njen namen pa je promocija knjige, ki jo je izdal National Geographic – Voices from the Summit. V njej so zbrani eseji 32 pomembnih svetovnih alpinistov, med našimi pa lahko zasledimo Silva Kara z esejem Patagonia: Terra Mystica. Poleg fotografskih razstav smo lahko občudovali še olja in grafike Danila Cedilnika – Dena, razstavljena je bila tudi stara filmska in gorniška oprema.

Skozi retrospektivo s takratnimi akterji

Med 23 filmi, ki smo jih lahko videli na Bledu, jih je bilo 16 predvajanih v tekmovalnem sporedu, 7 pa v okviru retrospektive najstarejših slovenskih alpinističnih filmov, ki jo je pripravila znanka iz ukinjene oddaje Gore in ljudje Marjeta Keršič Svetel, ki je bila obenem povezovalka programa blejskega festivala. Tako nam je zagotovo ena naših najboljših poznavalk raznih področij gorništvaja pripravila šest filmov in kratek odlomek iz sedmega, ki so nas popeljali od domačih sten do vrha Everesta (1979), na platnu pa so se zvrstila tudi nekatera naša znana gorniška imena. In ker so nekateri od takratnih akterjev, tako plezalcev kot tudi filmskih delavcev, še med nami, jih je voditeljica povabila tudi na oder in iz prve roke smo lahko slišali podrobnosti o nastankih filmov. Tako so stopili pred občinstvo Marjan Keršič – Belač (film Zimski vzpon na Brano, 1948), Milica Hanuš Dernič (V soncu višin, 1953), Franci Savenc in Janez Zupančič (Vzpon, 1958), Marjan Manfreda (Kali je vendar zahtevala, 1976), Slavko Vajt, Andrej Štremfelj in Stipe Božič (Sagarmatha, 1979), prišla pa je tudi Dušica Kunaver, žena pokojnega Aleša Kunaverja, avtorja filma Trisul (1961). Zgodbe o Belačevem filmskem padanju na Brani, o umetni megli, ustvarjeni z baklami v Jalovcu ob snemanju filma Vzpon, pa okepani gospe Milici na Vršiču, Marjonovih omrzlinah na Makaluju, kjer je postavil takratni višinski rekord v vzponu brez kisika, o snemanju na Everestu in neopaznosti snemalca, naporih, težavah s tehniko ... Žal je teden dni pred festivalom za vedno odšel naš znani glasbenik Dane Škerl, ki smo ga lahko srečali tudi kot plezalca v filmu V soncu višin, a to njegovo področje je širši javnosti le slabo poznano.

Najprivlačnejši britanski filmi

Tekmovalni spored je prinašal nekaj izredno znanih gorniških filmskih stvaritev, ki so pobirale nagrade tudi na najbolj znanih tujih festivalih – Le Dolomiti di Pietro, I Cavalieri delle Vertigini (oba filma iz Švice), Eiger Solo, Hard Grit, Ballooning over Everest (vsí filmi iz Velike Britanije), še najbolj pa se je publiki na koncu prikupil britanski film Salathe: Blood, Sweat and Bagels, ki je

nastal v režiji Richarda Heapa. Gre za prikupno zgodbo o dveh plezalcih, ki se podata v steno El Capitana v Kaliforniji z velikimi načrti, na koncu pa sta presrečna, da sploh uspeta priplezati do njenega roba. Zgodba, ki jo gledamo od znotraj navzven za razliko od drugih filmov, ki so večinoma klasični dokumentarci. Sicer bi lahko med tuja dela šteli tudi Reticent Wall, vendar nam je avtor Stipe Božič zelo domač, na koncu koncev pa gre za zgodbo slovenskega plezalca – Tomaž Humar se sam poda v eno najtežjih tehničnih smeri na svetu in po petnajstih dneh samote ter naporov spet stopi na robu stene med prijatelje.

Videli smo tudi nekaj domačih del, ki si vsekakor zaslužijo pozornost, kljub temu da je slovenska produkcija bolj skromna zaradi kroničnega pomanjkanja sredstev in predvsem nenačrtnega dela na tem področju. In po izgubi oddaje Gore in ljudje na nacionalki bomo imeli bolj redke priliko videti tovrstno filmsko tematiko, videokasete pa večinoma niso dosegljive. Ideja o slovenski gorniški videoteki je ob tem toliko bolj aktualna, pa vendar je še daleč, ker pri nas tistih, ki bi jih to moralo, ne zanima dovolj. Vsekakor je bila težko pričakovana dogodek premiera filma No fiesta Pablo v režiji Matjaža Fistravca in produkciji Studia Alp, ki se je zgodila na zaključku prvega festivalskega večera. Pavle Kozjek je ob svojem lanskem solo vzponu v Huandoyu sredi Andov naredil odlične posnetke samega vzpona, Fistravec je dal idejo za

Alpinistična družčina na blejskem festivalu: od leve Andrej Štremfelj, Robert Schauer, Stipe Božič, Bernadette McDonald, Doug Scott, Marija Štremfelj, Silvo Karo, John Porter, Marjan Manfreda, Pavle Kozjek, Carlos Carsolio, Tomaž Humar in Stane Klemenc

zgodbo in tako smo bili priče nenavadnega filma. Vrhunski plezalec se poda v iskanje svojega mesta v filmskem svetu. Spremljamo kombinirano zgodbo vzpona v Andih in plezanja čez pečine na Kornatih, kjer glavni akter na koncu najde legendarno filmsko mesto, od koder pa ga klic visokih gora v podobi andskega glasbenika vrne nazaj v njegov alpinistični svet. Popremierno srečanje v enem od blejskih lokalov se je zavleklo pozno v noč.

Nagrada – zlati kozorog, ki ga je izdelal blejski umetnik Hubert Široka – je odšla v Veliko Britanijo. Prejel ga je film po izbiri publike, to je bil že omenjeni Salathe: Blood, Sweat and Bagels, v imenu režiserja pa ga je prevzel John Porter. Pa vendar je bila odločitev izredno tesna. Z nekaj glasovi razlike mu je sledil Hard Grit, ki ga je prav tako režiral Richard Heap ob pomoči Marka Turnbulla, v njem pa smo videli kar nekaj krvi in padcev ob plezanju v angleški posebnosti – tako imenovanem grit stonu, verjetno pa se je ob filmu marsikateri domači plezalec precej zamislil. Sledil je še en britanski film, in sicer Z balonom čez Everest avtorja Lea Dickinsona, ki je nasploh znan po norih filmskih doživetjih. Izredna zgodba o nevarnem podvigu, čudoviti posnetki, napetost, zgodba, ki pritegne. Sicer pa je tistim, ki tokrat niso bili na Bledu, lahko zelo žal. A za naslednje leto je Silvo Karo obljubil še pestrejši spored in več dogajanj.

Znameniti gostje

Andrej Štremfelj

Sicer ga ni treba posebej predstavljati, a za njim je že 30-letna alpinistična pot – ja, še sam se čudi, kdaj so minila ta leta, ko ga je pot vodila čez številne stene ter vrhove doma in v tujini. Tako nas je med diaprojekcijo popeljal po toliko odpravah, da jih je bilo skoraj nemogoče prešteti. Sicer pa je v gore zašel že zelo mlad in kmalu našel pot tudi na alpinistični odsek. Prve alpinistične ture, zelo hitro resni vzponi, saj takrat še ni bilo toliko časa za tečajnike in začetniki so se morali kar sami znajti. Potem Himalaja. Že leta 1977 je stopil po prvenstveni smeri na svoj prvi himalajski vrh – osemtisočak Gašerbrum, takrat v družbi z Nejcem Zaplotnikom. Dve leti kasneje sta skupaj stala na vrhu Everesta, njegova himalajska pot pa se je nadaljevala s števil-

Bernadette McDonald in Andrej Štremfelj

nimi zgodbami, kot so med drugim prvenstvena smer v južni steni Šiša Pangme (s Pavletom Kozjekom), v tednu dni na dveh osemtisočakah – Broadu Peaku in Gašerbrumu 2, ponovno Everest, tokrat z ženo Marijo, leta 1991 pa sta z Markom Prezljem v alpskem stilu preplezala južni raz Južne Kangčendzenge, za kar sta prejela prestižno nagrado zlati cepin, vzpon pa velja za enega najboljših v Himalaji. Štremfelj je s Prezljem leto kasneje stopil na do takrat še neosvojeni Menlungtse, leta 1995 z ženo Marijo na Čo Oju, leta 1998 pa je s soplezalci opravil prvi vzpon čez severno steno Gjačung Kanga. Vmes je še veliko vzponov po drugih gorstvih, velja za odličnega gorskega vodnika, pedagoga, izkušnje pa še vselej dopolnjuje in išče nove izzive v gorah. Tako je prostoplezalske izkušnje širil v družbi s svojima otrokoma, ki sta ga sicer že davno presegla na tem področju, saj sta imela zares dober zglede. V gorskem vodništvu je bilo zagotovo odmevno njegovo lansko vodenje preko severne stene Eigerja. Je treba kar priznati, da imamo veliko srečo, da lahko takšne velike (a obenem skromne) osebnosti alpinizma srečujemo tudi na domačih poteh in se od njih učimo pravega gorništva.

Catherine Destivelle

Simpatična Francozinja je pričela svojo plezalsko pot že pri petih letih, ko je v družbi staršev spoznavala skale v Fontainebleauju pri Parizu, že kot najstnica pa je opravila prve resne ture v Alpah, med drugim je vodila navezo čez Ameriško direktno v Druju. Drugo polovico osemdesetih se je veliko ukvarjala s športnim plezanjem, zmagovala na številnih velikih tekmovanjih in premikala navzgor meje ženskega športnega plezanja. Leta 1989 je za-

Catherine Destivelle

pustila tekmovalno sceno in se spet posvetila goram ter alpinizmu, kjer je imela še nekaj neizpoljenih sanj. Med tekmovalno kariero ni bilo časa za tovrstne podvige. Solo prosta ponovitev Bonattijevega stebra v Druju, solo prvenstvena smer v zahodni steni Druja, solo vzponi čez Eiger, Grandes Jorasses, po Bonattijevi smeri v Matterhornu, spoznavala se je tudi s Himalajo, kjer je preplezala južno steno Šiša Pangme, in še bi lahko naštevali. Njena prvenstvena smer iz Druja, ko je po enajstih dneh stopila na rob stene, še sedaj velja za najtežjo žensko solo prvenstveno smer. Zadnje odprave so bile v družbi s soprogom. Ko je po nesrečnem padcu pod vrhom neimenovane gore na Antarktiki komaj preživela spust čez steno in sestop nazaj v bazo, se je nekoliko umirila in dala prednost družini. Po rojstvu sina pred štirimi leti pa seveda niso izginile vse njene sanje. Še vedno jih ima in v alpinizmu še ni rekla zadnje besede. Catherine lahko videvamo tudi v nekaterih odličnih filmih, na festivalu pa smo videli film Seo, v katerem se je predstavila kot solo plezalka v peščenjakih afriške države Mali. Po predavanju je bila zaloga njenih posterjev kar premajhna za vse, ki so ob tem želeli še njen podpis.

Doug Scott

Ko govorimo o velikih legendah alpinizma, zagotovo ne moremo mimo »norega Angleža« – Douga Scotta. Če se sprehodimo med njegovimi knjigami, lahko poleg nadarjenosti za pisanje in še posebej fotografiranje spoznamo, da se le redki še živi (kar je izredno pomembno) alpinisti lahko pohvalijo s takšnimi uspehi, znan pa je predvsem po neprestanem raziskovanju in odkrivanju novih področij,

sten in vrhov. Nekatere njegove vzpone iz sedemdesetih let šele sedaj ponavljajo zveneča plezalska imena, Doug pa se je posvečal predvsem vzponom v alpskem stilu na visoke vrhove. Spisek njegovih dosežkov je izredno dolg, omenimo naj samo jugovzhodno steno Everesta, južno steno Denalija, Ogre, Kangčendzeno, Nuptse, Šivling, Baruntse, prvi vzpon čez južno steno Šiša Pangme in še in še. Doug nas je na Bledu med diaprojekcijo popeljal po, kakor je sam rekel, nižjih vrhovih – šest- in sedemtisočakah, ki se jih mnogi alpinisti kar izogibajo, saj prevladuje zmotno mišljenje, da nekaj pomenijo le

Doug Scott

osemtisočaki. Tako smo ga lahko spoznali tudi kot človeka, ki naveže pristen stik z domačini, z njegovo pomočjo je sredi Himalaje zraslo tudi nekaj šol. Še posebej se mu je v zadnjem času prikupil Tibet s svojimi neraziskanimi predeli. Kar nekajkrat nam je pokazal posnetke nepretrganih gorskih verig in jih pospremil z besedami: »Tukaj je še vse nepreplezano.« Njegov alpinizem je pravzaprav tisti pravi – nepredvidljiva doživetja v še neraziskanih gorskih predelih. Obenem mu nikoli ne zmanjka humorja, kar mu je kdaj pomagalo tudi preživeti. In mogoče je njegovo predavanje dalo tudi kakšno novo idejo domačim ljubiteljem alpinizma. Sicer pa je bilo mogoče kupiti tudi plakate z njegovimi odličnimi fotografijami in dve njegovi knjigi – Šiša Pangma in Himalayan Climber, v katerih je mogoče najti veliko o njegovem dožemanju alpinizma in številnih podvigih. In kasneje ob pivu mi je razlagal o svojem novem načrtu, ki se ga bo lotil v jeseni. S prijatelji spet odhaja v zakotna področja Tibeta, kjer je življenje še tako pristno. In toliko nepreplezanih vrhov. ◉

Življenje v Alpah

Revija filmov ob mednarodnem letu gora

Besedilo: Neva Mužič

Mirno lahko rečemo, da smo tovrstne filme v Sloveniji zagotovo videli prvič, prav verjetno pa je, da tudi zadnjič. Za to gre zasluga mednarodnemu letu gora, ki v svojih direktivah priporoča poleg konkretnih akcij in ukrepov tudi osveščevalne dejavnosti in filmska revija je to bila.

Na omenjeni rahli pesimizem pa namiguje več kazalcev, nekaj jih lahko naštejemo. Najprej začnimo kar z letom gora, o katerem se veliko govori, v konkretnosti pa prav malo ve. Lahko poskusite kar pri prvem, ki mu v tem trenutku lahko postavi vprašanje.

Nadalje je odnos do gora pri nas ambivalenten. Dokler gre za parole, še gre, ko je potrebno za animacijo odnosa do gora kaj pristaviti, se vrata počasi zapirajo. Nekaj je izjem in te srečajo le najzatrnejši.

Ne nazadnje smo Slovenci zelo zagnani in bi vsak rad pokazal tisto, kar mu nekaj pomeni, in upa, da pomeni enako tudi drugim. Tako je tržišče zasičeno.

In kakšne so direktive leta gora? Te se ne našajo na športne teme, ampak na ohranitev neokrnjene narave, na ohranitev kulturne dediščine, kolikor je je sploh še ostalo, na pomoč prebivalstvu, ki v gorah težko živi, na ukrotitev skomercializiranega turizma, ki bi rad postavil žičnico do vsakega kamna, na omejitve nadvse škodljivega transporta, na sodelovanje gorskega območja z dolino, vsaj glede mlajših generacij, in na nujno določitev, v kakšni obliki in s kakšno vsebino se še lahko ohrani prvobitno krajino in hkrati zaživi na sodoben način. Ta zadnji oreh je najtrši in povzroča preglavice prav vsem. Rešitev vidijo v skrbi za gorske regije in mednarodno leto gora ponuja nekaj konferenc o takšnih regijah na vseh

celinah, seveda pa so za nas najpomembnejše Alpe.

Projekt se je pričel z izborom na javnem razpisu in od takrat naprej je šlo zares. Zares v smislu našega obstoja, naše eksistence in predvsem eksistence zanamcev. Kocka je tako padla že pred Tiberom in revija se je zgodila.

Zgodila pa se je lahko, ker obstajajo posamezne avtorske skupine in samostojne producerske hiše, ki se po svetu ukvarjajo s snemanjem tovrstnih filmov. Obstajajo tudi interesi predvsem velikih televizijskih hiš, med njimi je vse več koprodukcij, za predvajanje tovrstnih filmov in obstajajo festivali ter posamezne priložnosti, res bolj redko, pa vendar, ko si ljudje tovrstne filme tudi ogledujejo. Velikokrat so k sodelovanju povabljene tudi šole in tako se pravočasno vzpostavlja zavest, o kateri tudi govorijo letošnje direktive. Pazite na vodo, na gozdove, na naravno in kulturno dediščino. Kljub vožnji po vesolju in silicijski dolini, ali pa prav zaradi tega, so potrebna opozorila o najenostavnejših resnicah. Ena od teh je zagotovo dejstvo, da je človek sestavljen večinoma iz vode. Že več kot desetletje nazaj je Anglež Nicholas Roeg posnel film (po romanu!!!!) Človek, ki je padel na zemljo. Igral je David Bowie. Pevec, ki je vedno gledal in videl naprej. Šlo je za nekoga, ki se je spustil na zemljo, da bi poiskal vodo in jo odnesel na svoj planet. Zemljani so ga uničili, razumeli niso nič. Zdaj imamo tudi mi mednarodno leto gora. Glavna tema – voda. Enako vsebino najdemo tudi v dnevnem redu velikega shoda, ki je bil takoj po filmskem festivalu v Trentu.

Zato smo na reviji filmov v Ljubljani gledali film o Soči, zato smo gledali film o propadanju planin, zato smo gledali poskuse ustanavljanja

muzejev o naravi, da bi ljudje ne pozabili, da lahko sodelujejo. Zato smo videli mednarodne gorske poti, zato smo videli preplezane vse Alpe. Da smo se seznanili, o čem naj razmišljamo, če želimo reševati vse tisto, kar se še rešiti da. Potrebujemo načrte in ljudi, denar. Je nekajmesečno bivanje v naravi lahko vzvod za obnovo našega lastnega duha, za kreativnost? Tudi to smo videli. So študije o hrupu luksuz ali nuja za streznitev? Je zgodovinski pregled lahko izhodišče za konkretno vračanje nekaterih živalskih vrst v kraje, kjer so nekoč že bile? Trilogijo filmov s to tematiko bomo videli julija in avgusta tudi na slovenski televiziji. Priporočamo. In potreba po znanju: je res edini možni izhod odhajanje z gorskih kmetij ali se da uporabiti v te namene moderno tehnologijo, ki omogoča učenje na daljavo? In socialni projekti za pomoč kmetijstvu? So le na papirju, kaj storiti, da ne bodo v filmih nastopali le starci, ki v gorah še živijo?

V reviji smo videli res le devet filmov, a dovolj, da se lahko zamislimo. Bili so iz vseh alpskih dežel, dokaz, da je možno tudi na tem področju uporabiti tako sodoben izraz, kot je globalizacija.

Filmov se je za revijo s tekmovalnim značajem prijavilo petkrat več, a v bistvu gre vedno za isto. Človek in narava, na eksistencialni, estetski in strateški ravni. Seveda je jasno, da film ne more storiti čudeža, da tudi nekaj tisoč ljudi ne more premakniti gore, a po drugi strani je tudi res, da radi re-

čemo, da se je nekaj zgodilo kot v filmu, in če spodmaknemo le kamen, pade cela stena. Zato je revija filmov s tematiko Življenje v Alpah tudi bila, da uvidimo, da so stvari lahko hkrati preproste in zapletene in da je treba hoditi po obeh poteh. Tako je to. To pa je tudi naslov zmagovalnega filma, švicarskega retoromanskega – *L'è uscia*. O kmetu, ki vztraja na svoji skromni domačiji in se v mesto ne bi nikoli preselil za vedno. Film bo odkupila televizija in ga bomo lahko videli, se sami odločili o smernicah mednarodnega leta gora. Še bolje, če kakšno izpeljemo do konca. Spremljajte novice na spletnih straneh CIPRE – Slovenija, kjer lahko preberete tudi vse o filmih, prikazanih na reviji v Cankarjevem domu od 23. do 25. aprila 2002 (www.zrc-sazu.si/cipra). Čez čas bodo VHS – kasete več kot dveh ducatov filmov s tematiko z alpskega področja na razpolago za strokovne ogledе.

In še to: lahko bi se razpisali o vsakem filmu posebej. Kako so dobro posneti, kako dobri so scenariji, kako lepa je fotografija, a to bi bile v pričujočem kontekstu le neprimerne fraze.

Filmi so bili izbrani med najboljšimi, jasno pa je, da je pomembno predvsem, kaj se dogaja med nami in filmi, in še zlasti, kaj bomo storili zatem. ●

Zaradi pomanjkanja prostora smo nadaljevanje člankov Hej, medved! in Primarne stenske oblike predstavili na naslednjo številko. Rubrika Leto gora je ta mesec skromnejša, zato pa bo bogatejša naslednji mesec. Julijska številka Planinskega vestnika bo namreč tematska, posvečena bo Mednarodnemu letu gora.

Uredništvo

Prizor iz nagrajenega filma *L'è uscia*

Marmolada za zajtrk, za večerjo pa Civetta

Na dve veliki gori Dolomitov

Besedilo: Gregor Gartner

Nenadoma se prebudim in prva moja misel je ura. Koliko neki je? Ponoči je namreč ne nosim na roki in prijeten spanec se vse bolj umika radovednosti. Pogled proti oknu me prav tako razočara – svetloba še spi. Glava postaja bolj in bolj radovedna in ni zadovoljna z logično razlago: ko bo jutro, boš že videl. Nenadoma pa se mi posveti, in ker so ušesa gluha, izvlečem vložke (brez ušesnih vložkov je zastoj vsak moj trud, da bi zaspal na skupnih ležiščih). Divje nočno smrčanje, posledica predobrega večernega vina, se je zares poleglo. Najbrž bo okrog štirih, si mislim. Precej blizu sem bil, kajti ni minilo dosti časa, ko je prvi in glavni budnik izmed nas osmih tudi vstal.

Danes torej Marmolada, pomislim in obračam nahrbtnik, ki se mi zdi za preostalih sedemsto metrov, kolikor nam jih je še ostalo do vrha, kar nekam pretežak. Ko se že zdi, da prestavljanja robe iz nahrbtnika v košaro, ki bo ostala v koči, ne bo konec, se vendarle domislim, da je bolje nesti s seboj kilogram ali dva več kot pa biti lačen in premražen.

Tretje leto zapored smo v Dolomitih. Občutki so nepopisni, izkušnje bogate. Naši hribovi so nekakšna miniatura Dolomitov. Nešteto vrhov najbolj neverjetnih in drznih oblik kipi proti nebu. Kar

tekmujejo med seboj, kateri bo lepši, in vsak si izmisli neko svojo obliko, ki pa praviloma ni enaka kot sosedova. Imajo pač večjo konkurenco kot pri nas. Raj na zemlji za fotografe! Dobrih 3300 m je zadnja višina, do katere so si še upali.

Prst potuje po zemljevidu, oči si izbirajo nove cilje. Da bo to vzhodni del Dolomitov, smo vedeli že prej, da bosta to nova dva tritisočaka, pa tudi. Poiskati je bilo potrebno le še prava imena. Lansko leto nam je vreme pokvarilo veselje, ki ga človek doživi ob prihodu na tritisočak, posebno če vanj vloži kar precej truda in izgubi precej tekočine v obliki potu, vrha pa kljub temu ne dočaka, ker mu preprosto ni bilo dano. Civetta se nam je toliko bolj oddolžila letos. Želja, stati na najvišjem vrhu Dolomitov, pa nam je pokazala pot na naš drugi vrh – Punto Penio v masivu Marmolade.

Peljemo se proti Karavanškemu predoru; še nekaj formalnosti in že smo pri naših severnih sosedih. Kaj kmalu se pripeljemo do Toblacha, kjer na levo zavijemo proti znanemu smučarskemu centru – Cortini d'Ampezzo. Še nekaj klancev, spustov, še več pa ovinkov in znajdemo se pri nekaj več kot kilometer dolgem akumulacijskem jezeru Fedaia, kjer se nam odpre veličasten pogled na masiv Marmolade. To je torej to, si rečem.

Tu zamenjamo tudi pogon in z dvokolesnega preidemo na dvonožnega. To niti ni tako slabo, dokler si ne naložiš še dodatnega križa – nahrbtnika, ki je vedno pretežak. Žičnica nas prijetno vabi, da nam skrajša pot za šeststo višinskih metrov, toda trmasta in varčna gorenjska duša se ne da in po slabi uri in pol prisopemo do kočice Pian dei Fiacconi, kjer smo to noč tudi prespali.

Marmolada

Počasi stopam po stopnicah iz sobe proti jedilnici in ob pogledu nanjo se spomnim na prijetne večerne urice, tako značilne za kočje. Omamen vonj mi pride naproti. To bo kava. Nekaj na hitro pojem, popijem skodelico vročega poživila in že sem nared za nabiranje novih višinskih metrov. Sedemsto nam jih je ostalo do vrha.

Ledenik, ki se od kočje vleče proti vrhu, je videti kar precej strm, toda ko se zagrizemo vanj, se izkaže znani slovenski rek, da videz včasih tudi vara. Po zaslugi obilice snega, ki še ni skopnel od zime, nas čaka prijetna hoja po ne preveč strmem snežišču.

*Pogled z žičnice na jezero Fedaia
(foto: Tone Gartner)*

Z ledenika vstopimo proti zahodu v steno, ki vodi na vršni greben, prelezamo nekaj lažjih skalnih odstavkov in nato po kratkem, sneženem in vetrovnem grebenu dosežemo vrh Punte Penie. Kaki dve uri in pol potrebujemo do kočje. Namesto prijetnega sončnega vremena je naš gost nekoliko manj prijetna megla. Dva posnetka in po isti poti jo mahujemo nazaj proti koči Pian dei Fiacconi. Nekaj preden jo dosežemo, avtomatično pogledam na zapestje in z razočaranjem ugotovim, da ura ni nič več in nič manj kot deset. Na hitro izračunam: največ dve uri v dolino, ura vožnje čez prelaz Giau do kočje Palafavera, žičnica in največ ura in pol hoje do kočje Coldai – izhodišča za Civetto. Tri bo ura in celo popoldne bomo po vsej verjetnosti sedeli v koči in mešali zrak. Neskončno dolgi znajo biti takšni popoldnevi! Na Civetto smo namreč nameravali iti šele naslednji dan.

*Na vrhu Civette: v ozadju Pelmo in Antelao
(foto: Ilija Škarič)*

Še preden pa v Pian dei Fiacconiju obložimo nahrbtnike z vso kramo, ki smo jo pred odhodom na vrh pustili v sobi, ter se nič kaj po gorenjsko z žičnico (saj ni draga) odpeljemo nazaj proti jezeru Fedaia in od tam z avtomobilom naprej, pa nekoga od nas prešine sila pametna ideja: kaj, ko bi šli še danes na Civetto. Zakaj pa ne! Z enostavno matematično operacijo, ki ji pravimo seštevanje, se kmalu dokoplujemo do številke dvajset – ura, ki naj bi pomenila konec garanja in naš drugi tritisočak tega dne. Moram priznati, da smo pričakovali celo nekaj manj garanja, kot ga je bilo na koncu. Hitro na pot torej!

Civetta

Šest ur in približno 2000 višinskih metrov nas je od kočje Palafavera še ločilo do vrha 3220 m visoke Civette. 400 m nam je podarila žičnica, ostalih 1600 pa čevlji.

Prijetna hoja, zmeren vzpon, truma turistov, dobra ura in že se prikaže kočja Coldai. Ura je pol štirih popoldne. Popijemo čaj, v čutare dolijemo vodo, sam vzamem še kokakolo – za moč, ko bo potrebno, in oddrvimo naprej. »Ob osmih bi morali biti na vrhu,« pove prijazen oskrbnik v Coldaiu in s plastično škatlico, ki ji pravimo mobitel, nam rezervira ležišča v koči Torrani, 250 m pod vrhom gore. Takoj za kočjo so turisti odšli v pozo, le sem pa tja nam je kakšen gornik ali skupina prijazno odgovorila v pozdrav. Večinoma prihaja-

jo z vrha; z neko skupino izmenjamo nekaj besed o »ferrati« in razmerah v njej. Nekoliko so začudeni nad ne preveč zgodnjo uro, mi pa jim prav nič zaskrbljeno odvrnemo »Saj ne bo problema!«, kot da bi pot že najmanj enkrat prehodili, in jim veselo pomahamo v pozdrav. Optimizem v hribih je nujna zadeva, le da je dobro, če ima svoje razumne meje. Brez optimizma človek ne pride daleč.

Pozneje nismo srečali nikogar več in sam postanem kot objekt, sestavljen iz nešteto misli, ki so narejene po enakem vzorcu. Vstopajo, možgani jih obdelajo, pa zopet izstopajo, pa spet in spet. Podobno, kot se dogaja to včasih z informacijami na predavanjih, le da tam igrajo glavno vlogo ušesa. To so »nižinske« misli, ki kmalu izginejo same od sebe, ravno tako, kot so prišle. Z višino se duša očisti.

Nenadoma se znajdemo na razpotju. Naša družba se je razdelila. Pet nas je odšlo v »feratto«, po njej čez vrh do kočice Torrani, ostali trije pa po normalni poti do kočice.

Ferrata degli Alleghesi je ena izmed najlepših zavarovanih poti, ki sem jih prehodil. Je odlično zavarovana, ne preveč izpostavljena, predvsem pa zelo zanimiva in ne preveč obljudena. Moram reči, da na celi poti nismo srečali niti enega človeka – zahvaljujoč malo pozni uri. Ima pa eno lastnost, ki ji daje svojo ceno. To je višinska razlika, ki do vrha znaša okoli 900 m. Dobro je, če se človek loti take poti zjutraj, ko je še spočit.

Na začetku nam je šlo kar dobro in pridno smo seštevali višinske metre, toliko, da nismo množili. Kaj kmalu smo namreč menili, da moramo biti že na pol poti, le s časom se ni vse sklada-

lo. Danes vem, da smo morali biti nekje na četrtni. Višje ko smo bili, bolj so začele delovati nevidne zavore, ritem dihanja se je kar sam od sebe povečeval, tudi noge niso več hotele ubogati vse bolj jezne glave, samo čas je enako pridno teklen naprej, zdelo se nam je, da celo vse hitreje. Končno pa le zagledamo vrh. »Daleč je še,« si mislimo vsi po vrsti, toda takoj je šlo lažje. Plezamo naprej, in ko le pridemo na njegovo temo, se nenadoma proti zahodu prikaže nov vrh. »To ni res!« mi kar privre iz ust. »Ta bo pa gotovo pravi, drugače ne more biti,« si rečem. Pa ni bil, ne ta, ne naslednji. Dosegli smo ga pa vendarle in ni ga bilo med nami, ki ne bi bil vesel tistega križa tam gori.

Megla je zopet igrala na prvo struno, sončni zahod je postal le del sanj vsakega izmed nas. Smo si pa vsaj dali duška s poštenim vriskom in požirkom dobrega češnjevca.

Zares lepo je bilo stati tam gori, si priboriti, doživljati ter uživati drobne trenutke večnosti, trenutke, ki niso dani vsakomur. Na mah je pozabljen ves napor, vsi težki trenutki, postaneš nekdo drug in ta drug postane ti. Tako enostavno je nenadoma vse skupaj.

Večer nas že priganja, zato ostanemo le nekaj minut, nato pa pričnemo sestopati. Nenadoma pa se Janezu utrne: »Ja, za zajtrk smo imeli Marmolado, za večerjo pa Civetto.« Dva tritisočaka v enem kosu. Pol ure drobljivega skrotja in prikaže se kočica Torrani ter veselo mahanje naših treh, ki so jo prisopihali po običajni poti. Povejo nam, da bodo na vrh odšli jutri ob prvem svitu, saj je danes za nove pustolovščine uro in pol premalo časa – nič že razgrinja svoje kulise.

Prijetna notranjost kočice, prijazna oskrbnica, vroč čaj, zamaknjeni in tihi pogovori, le za vzorec piva, malenkost vina, nešteto zvezd, luna, ki riše obrise gora tam nekje, drobne meglice, ki nosijo sanje začaranega človeka, topla postelja ... in konec želja.

Zjutraj se, po prihodu še zadnjega z vrha, skupaj odpravimo nazaj, včerajšnjemu začetku naproti. Vse postaja zgodovina, ostanejo spomini. Težko se je poslavljati od gora, pa čeprav veš, da kmalu zopet prideš.

Še nekaj ur in zopet postanejo središče vsega avtomobili, ki nas popeljejo našemu vsakdanjiku naproti. ◉

Civetta z vzhodne strani (foto: Igor Dražil)

Marmolada in Civetta

Marmolada (3343 m)

Marmolada (ladinsko: Marmoleada) je najvišji vrh Dolomitov in leži v samem osrčju gorstva. Severna pobočja prekriva ledenik, edini v Dolomitih, na južno stran pa prepada z mogočno steno, ki je ena najpomembnejših v Alpah in v katero so za večno vklesali svoja imena najznamenitejši evropski alpinisti. Ožji masiv Marmolade je velikanski grebenski hrbet, ki poteka v smeri zahod-vzhod in ima več slabše izraženih vrhov. Najvišja točka je Punta Penia (3343 m), na kateri stoji majhno zavetišče, ki je poletni občasno tudi zasnilo oskrbovano. Vzhodno se dviga druga najvišja vzpetina Punta Rocca (3309 m); tik pod njen vrh se lahko pripeljemo z žičnico, namenjeno predvsem smučarjem, ki lahko skoraj celo leto smučajo na ledeniku. Žičnica je sicer tehnična mojstrovina, obenem pa obupno nasilje nad goro. Še bolj proti vzhodu se vrstijo številni vršički Marmolade d' Ombretta (3247 m) in Piz Serauta (3035 m). Ob severnem vnožju Marmolade se nahaja umetno jezero Fedaja z močno razvito turistično infrastrukturo. Tu je tudi najpomembnejše izhodišče za vzpon na goro.

Izhodišča: Koča Pian dei Fiacconi (2626 m) ob vnožju ledenika, od jezera Fedaja 2 uri hoje. Večina opravi ta vzpon enostavno z žičnico.

Koča Contrin (2016 m), ki stoji jugozahodno od Marmolade, je stara, znamenita postojanka v zelo slikovitem okolju, vendar je kot izhodišče manj primerna zaradi daljšega in napornejšega vzpona.

Bivak M. Dal Bianco (2702 m) na sedlu Ombretta in koča O. Falier (2074 m) sta predvsem izhodišči za plezalne vzpone v južni steni.

Okoli jezera Fedaja in planine Malga Ciapela (kjer je spodnja postaja žičnice na Marmolado di Rocco) so številni penzioni in hotelčki, ki pa prvenstveno niso namenjeni gornikom.

Vzponi: Pot po ledeniku («via normale») – 2-3 ure. Za turo je potrebna popolna ledeniška oprema (cepin, dereze, vrvi), manj izkušeni naj se je lotijo izključno v spremstvu vodnika! – Od kočice Pian dei Fiacconi po ledeniku navzgor v zmerni strmini (običajno izhrojena gaz) po dolinici med Punto Penio in Punto Rocco. Po strmejšem odstavku (pozor, razpoke!) na uravnavo Pian dei Fiacchi. Tu desno v razčlenjeno skalovje (mestno I. stopnja, ni varoval) na nekoliko izpostavljen, zasnežen severni greben in po njem strmo na vrh.

Ferrata della Cresta Occidentale (Pot po zahodnem grebenu) – 4 ure. Najlepši pristop, izredno zanimiva in zelo zahtevna plezalna pot, zgrajena že leta

1903. Ob nevihtah in žledu postane zelo težavna in nevarna. Samo za izurjene s popolno opremo za plezalne poti in ledenike. – Od Pian dei Fiacconi po poti št. 606 v jugozahodni smeri čez strma skalnata pobočja in (poledenela) snežišča do škrbine Forcella Marmolada (2910 m). S škrbine levo ob jeklenicah in po skobah navzgor po izpostavljenih ploščah zahodnega grebena do vršnih snežišč in po njih zložno do vrha. Sestopimo po smeri običajnega pristopa po ledeniku.

Ferrata Eterna (Večna pot) – 6-7 ur. Samo za zelo izurjene in vzdržljive gornike! Novejša, ekstremno težavna in neskončno dolga plezalna pot, ki s severne strani z neprekinjenim nizom jeklenic premaga ogromno ploščato steno Lastia di Serauta do vrha Punta Serauta (2945 m), od tam pa po dolgem valovitem grebenu doseže srednjo postajo žičnice na Marmolado di Rocco.

Vodniki in zemljevidi: Na voljo je dobesedno na desetine večinoma dobrih vodnikov v italijanščini, nemščini, tudi angleščini, zato bi bilo izbiranje najprimernejšega nesmiselno. Med številnimi zemljevidi bi priporočil italijanska Tabacco 06, 1:25.000 – Val di Fassa e Dolomiti

Fassane in Tabacco 015, 1:25.000 – Marmolada, Pelmo, Civetta, Moiazza.

Civetta (3220 m)

Civetta je sanjska dolomitska gora, prelep in veličasten gorski kolos, ki leži med dolinami Cordevole, Zoldana in Fiorentina. Poteka v smeri sever-jug v obliki obrnjene črke Y. V severnem kraku so najpomembnejši Torre di Coldai (2600 m), Torre d'Alleghe (2649 m), Torre di Valgrande (2715 m), nato pa se greben začne strmo dvigati na Punto Civetto (2920 m) in se preko manj izrazite Punte Tissi (2992 m) zaključi na glavnem vrhu Monte Civetta (3220 m). Jugozahodno od glavnega vrha stoji Piccola Civetta (3207 m), tu se enoten greben razcepi v dva kraka. Zahodni (Cantoni di Pelsa) se preko Cime de Gasperi (2994 m), Cime Su Alto (2951 m) in Cime della Terranove (2900 m) nadaljuje s številnimi stolpi in stolpci ter se zaključi z znamenitim stolpom Torre Venezia (2337 m). Vzhodni krak (Cantoni della Busazza) se preko mogočne Cime della Busazze (2894 m) konča s prelestim dolomitskim draguljem, stolpom vseh stolpov Torre Trieste (2458 m). Civetta je predvsem plezalska gora,

kraljestvo VI. stopnje: posebno slovita, do 1000 m visoka severozahodna stena je kraj, kjer se je ustvarjala zgodovina vrhunskega klasičnega alpinizma. Po označenih in zavarovanih poteh je dosegljiv le glavni vrh, Monte Civetta, ostali pa so pristopni večinoma le z zahtevnim plezanjem.

Izhodišča: Koča A. Sonino al Coldai (2132 m), 2 uri in pol hoje od Palapavera v zgornji dolini Val Zoldana. Pot lahko z žičnico skrajšamo za več kot polovico. Koča Coldai je glavno izhodišče za vzpon na Civetto.

Koča Mario Vazzoler (1714 m), uro in pol hoje od Capanne Trieste v dolini Val Corpassa, do kamor se lahko pripeljemo z avtom iz kraja Listolade v dolini Cordevole.

Koča M. Vittoria Torrani (2984 m), skromno zavetišče, ki tiči blizu uravnave Pian della Tenda pol ure pod vrhom Civette.

Koča A. Tissi (2260 m) stoji pod vrhom Col Rean pod severozahodno steno Civette in je predvsem izhodišče za vzpove v tej silni steni.

Vzponi: Običajni pristop («*via normale*») – 5-6 ur, zelo zahtevna pot, na težjih mestih zavarovana z jeklenicami, samo za izurjene. Nikakor je ne smemo podcenjevati! V megli je orientacija zelo težavna, v zgodnji sezoni so v zgornjem delu snežišča. – Od kočice Coldai proti jugu po poti Tivan, preko stranskih grebenskih reber Porta del Massare (2330 m) in Crepa Bassa (2217 m), nato po obsežnih meliščih do vstopa v steno. Ta je zelo razčlenjena, plezanje kratkočasno, težja odstavka sta znani Passo del Tenente in nekoliko višje gladek kamin (ključno mesto). Sledijo položnejša, delno zagruščena pobočja proti uravnavi Pian della Tenda, kjer je koča Torrani. Od kočice je po skrotastem terenu še pol ure do vrha.

Ferrata degli Alleghesi – 5 ur, ena najbolj znanih klasičnih plezalnih poti v Dolomitih, zelo zahtevna in izjemno dolga (premaga 900 višinskih metrov). Kljub varovalom (jeklenicam, skobam, klinom) so še vedno odstavki prostega plezanja I-II. stopnje. Samo za zelo izurjene in vzdržljive gornike. – Od kočice Coldai po poti Tivan do Porta del Massare (2330 m). Tu desno po stezici do

vznožja ogromnega stebra Punta Civetta, po katerem gre Ferata. Preko navpične stene (klini, lestve) izredno razgibano in zanimivo navzgor po manj strmi steni, stalno po naravnih prehodih, skozi navpičen kamin (ključno mesto) do grebena v bližini vrha Punta Civetta (vrtočlav pogled v severozahodno steno). Od tu naprej se pot drži bližine glavnega grebena do Punte Tissi (od tu zavarovan in označen prehod do kočice Torrani), ves čas napeto in naporno do glavnega vrha.

Ferrata Tissi – 5-6 ur od kočice Vazzoler. Zelo zahtevna plezalna pot, vendar sorazmerno kratka, z zelo dolgim pristopom skozi dolino Van delle Sasse. Pogosteje se jo uporablja v sestopu pri krožnem prečanju Civette, po t. i. TransCivetti: Koča Coldai-Ferrata degli Alleghesi-Monte Civetta-koča Torrani-Ferrata Tissi-koča Vazzoler-koča Tissi-koča Coldai. Dvodnevna, edinstvena tura, največ, kar lahko gornik nealpinist dobi od Civette.

Vodniki in zemljevidi: Tudi o Civetti je napisanih na desetine vodnikov v raznih evropskih jezikih, poleg tega nešteto monografij in Potomonografij. Od številnih zemljevidov bi priporočil italijanski Tabacco 025, 1:25.000 – Dolomiti di Zoldo Cadorine e Agordine.

Andrej Mašera

TRGOVINA Z ALPINISTIČNO, PLANINSKO IN TREKING OPREMO

KRAKOVSKI NASIP 10, LJUBLJANA

DELOVNI ČAS: OD 9.00 - 19.00, SOBOTA OD 9.00 DO 13.00

TELEFON: 01/426-34-28, TELEFAX: 01/257-32-09

VABLJENI!

Naša smer

Sivi ideal nad Možnico

Ena najlepših smeri v Julijskih Alpah

Besedilo in Fotografije: Silvo Babič

*Že drugi raztežaj vam postreže
s slikovito zajedo in kaminom*

Pri vožnji iz Bovca v Log pod Mangartom se nam kmalu za ovinkasto cesto pri trdnjavi Kluže odpre pogled na mogočno in visoko steno, ki se blešči v poletnem soncu. V skladno izklesani skalni zid se zajeda izrazita grapa, pogled pa pritegne markantna zajeda. Nad pravkar ozelenelimi gozdovi se zdi južna stena Jerebice nedosegljivo daleč. S travnatega vrha padajo gladke stene na vse strani v enem zamahu, zato spada Jerebica med mogočnejše vrhove Julijskih Alp.

Uživaško v zgodnjem poletju, najlepše v pozni jeseni

»Nevihta naju je dobila že na robu stene. Tako rekoč vohala sva že porumenele trave tik pod vrhom, ko naju je ujel dež s sodro. Ni nama preostalo drugega, kot da sva ostala tam, kjer sva bila. Na kotanjasti polički, pripeta na profilni klin, zabit v travnato razpoko!« mi je po mojem vzponu pripovedoval avtor smeri, Peter Podgornik. S pokojnim bratom, dvojčkom Pavlom, sta jo preplezala v kratkih jesenskih dneh konec novembra tistega leta, ko sem se plezanja pred 23 leti šele prav loteval! Smeri sem se zato lotil s spoštovanjem, pa ne samo zaradi resnega ambienta, prepadnih razgledov, pogleda z zadnjega raztežaja na vstop 450 metrov visoke smeri in dolžine ture. Predvsem zaradi spoštovanja do prvih plezalcev, ki so smeri v južni steni plezali v pionirskem navdušenju – ljubljanski alpinisti Tine Mihelič in Janez Gradišar, pozneje pa Primorci – brata Podgornik, Ivan Rejc, Janko Humar in drugi, ter zaradi spoštovanja do gore same.

Sivi ideal je dolga in resna smer, sama tehnična ocena (V+/IV, kakšno mesto tudi VI za prosto ponovitev) pa o njenem karakterju ne pove vsega. Celih 13 raztežajev moraš namreč nanizati, preden te stena spusti iz svojega objema. Ves čas v veliki zajedi strmina ne popusti, od tam pa tudi ne moreš nikamor »pobegniti«. Prednost južne stene je lega, ki omogoča plezanje od zgodnje pomladi, če je bila zima bolj skopa s snegom, do zelo pozne jeseni, ko so senčne severne stene že premrzle za sproščeno plezanje v kratkih hlačah. V vročini poletja se plezanje izredno lepe smeri v čvrsti skali (z nekaj rahlo krušljivimi mesti) sicer spreme-

ni v maraton sredi razbeljene peči brez senčnega izhoda.

Lovska steza vodi pod vstop

Dostop pod steno je dolg, zato sva se ga s Špelo lotila že prejšnji popoldan. Ne zato, da bi prišla pod steno in tam prespala, ampak da bi našla lovsko stezo, ki se začne pri Počitniškem domu Gostol. Lovci so namreč zviti tiči. Na svoje steze hodijo vsak s svoje strani – da začetki poti v njihove revirje ne bi bili preveč shojeni, obljudeni in polni nedeljskih turistov, ki samo plašijo divjad in za seboj pustijo smerokaze, smeti. Začetka same poti zato nisva kar takoj našla. Najprej sva jo iskala v grapi, ki pride z vrha Gornjega Krivega roba. Po strmem pobočju desno od naravnega mostu sva kar na slepo zagrizla v gozdno strmino med trohnečimi debli in se povzpela proti vzhodu. Med sestopom naravnost navzdol sva le naletela na uhojeno sled in si jo markirala s suhimi vejami in kamnitimi možici. V soju čelne svetilke so nama bili zjutraj nemi kažipot, dokler ni postala pot jasno vidna in vrezana v pobočje z

Dostop pod steno je dolg, vendar se lepe hoje skozi gozd zlepa ne naveličate

estetiko trentarske kmečke logike. Skoraj dve uri sva v jutranjem hladu potrebovala na začetek manjše grape, kjer se pot lepo zravna in postane prijetna. Upoštevaajoč pripovedovanje znancev, sva nato kmalu zavila desno navzgor preko zlizanih pragov grape, v vpadnici smeri poplezovala navzgor in se težjim skokom umikala levo v redki borov gozd. Tik pod vstopom so naju pričakali še strme trave, za Trento značilno brezpotje in toplo jutranje sonce.

Skoraj navpično od vstopa do vrha

Vstopa ne moreš zgrešiti, pa če bi se še tako trudil in bi hotel plezati po svoje. Skalnati žleb se spremeni v navpično poč v vpadnici zajed. V prvem delu smeri so v kaminu, ki visi navzven in postane neroden, baje obračali tudi slavni, dobri plezalci. Nad tem se moraš potruditi do gredine, ki je nekakšen podstavek zgornjega dela smeri. V loku prečiš polico proti desni in se zagledaš v kot zajede, ki se pne v nebo. Zdaj se pravo uživanje šele začne, pa čeprav ga občasno moti nahrbtnik z opremo, ki jo pri tako dolgi turi moraš vzeti s sabo. Težjim mestom se umikam desno, na koncu vsake zajede pa me pričaka varovališče na polici, kjer lahko sedim in uživam. Za nekatere raztežaje v smeri so plezalci prepričani, da težko najdeš podobne v naših gorah. Plezanje v sivi, izprani skali je ponekod res »idealno«, pa tudi klinov niti ni tako malo. Vseeno je bolje, da si na pas obesiš komplet metuljev, saj so v počeh še kako uporabni.

Sonce naju prijetno greje, ko si na eni izmed večjih polic privoščiva malico. Škoda bi bilo drveti proti vrhu, zato se s soplezalko še malo pomartinčkava, potem pa naju pozna ura le požene naprej. Pod streho, ki zapira zajedo (in čaka, da jo nekdo še prepleza v direktni izstopni varianti ...), prečim levo. Podgornika sta to naredila šele tik pod streho (A1), skoraj vsi ostali pa plezamo nižje spodaj po polički mimo luske na manj prijetno stojišče pod kaminom. Raje ne plezajte predaleč, ker postane trenje vrvi neznosno, čeprav je stojišče malo višje boljše. Izstopni kamin ne spada ravno med lepše dele smeri, zato pa je nadaljevanje lažje, ko se stena konča kot odsekana (meter pod robom stene si še vedno bližje dnu kot pa vrhu smeri), med redkimi

skalami travnatega vrha. Do tja se morava potem sicer še potruditi z nekaj plezanja, a železje sva že pospravila in samo kavke se radovedno spreletavajo okoli naju.

Na sestopu naju po zadnjih sončnih žarkih na italijanski strani, kjer poteka pot na sedlu med Krivim robom in Snežnim vrhom, ujame tudi noč. Pa nama vsega tega ni mar, poti ne moreva kar tako zgrešiti, na kolovozu skozi gozd proti domu Gostol pa pod nogami prijetno šumi. Škoda le, da se ne vidi več gor proti steni in v Sivi ideal, ki ga tako ali drugače nosimo s seboj vsi, ki smo se zapisali goram.

Izhodišče: Počitniški dom (Gostol) v Možnici stoji na koncu makadamske ceste, ki se z glavne odcepi malo pred Logom. Z glavne ceste sta 2 km, ki pa ju moramo včasih prehoditi tudi peš, kadar hudourni voda ob večji nevihti naredi kakšen neprevozen jarek.

Dostop: Tik nad domom, malo levo (zahodno) se nepregledno začne lovska pot, ki v ključih vodi pod steno. Višje zgoraj postane razločna, ko pa zavije vodoravno proti zahodu, sledimo prvi večji grapi, ki prečka pot, in se najdemo pod vstopom, v vpadnici izrazite zajede. 2 uri.

Opis: Opisa smer skoraj ne potrebuje. V spodnji zajedi sledimo razčlembam in se težavam umikamo v desno. Pod gredino zaplezamo iz lope levo in prečkamo gredino desno pod osrednjo zajedo. Gor po kaminih in počeh in spet rahlo desno vsakič, ko je pretežko. Pod veliko streho izstopimo levo in gor skozi kamin na rob.

Sestop: Na vrhu 2125 metrov visoke Jerebice nas pričaka markirana steza, ki nas pelje proti severozahodu in zahodu do sedla pod Snežnimi vrhovi (tik ob meji tudi po italijanski strani). Od tam proti jugu v Možnico in skozi gozd po kolovozu do izhodišča. 1,5-2 uri.

Vodniki in zemljevidi:

Plezalni vodnik: Možnica in Koritnica (Škamperle, Kozorog, Ljubljana, 1985) in Slovenske stene (Mihelič, Zaman, Cankarjeva založba, 1987), zemljevid Zahodne Julijske Alpe 1:50.000, PZS

S smučmi po vrhovih Julijcev

Mednarodno srečanje alpinistk (RHM) na smučeh

Kratica RHM je francoska in pomeni »rendez vous hautes montagnes«. To je združenje alpinistk, ki ga je leta 1968 v Engelbergu ustanovila baronica Felicitas von Reznicek. Samostojna in samosvoja ljubiteljica gora je s tem želela vzpodbuditi neodvisnost žensk. Poskrbela je, da so premožni meceni iz Švice finančno podprli RHM, in tako omogočila tudi alpinistkam iz nekaterih vzhodnoevropskih držav, da se preizkusijo v stenah Centralnih Alp in drugih gorstvih. Slovenija je RHM gostila dvakrat in bila enkrat organizatorica srečanja na Hrvaškem, v Paklenici. Prvo srečanje je bilo leta 1974 v Kranjski Gori, organizirala ga je Nadja Fajdiga. Drugo srečanje leta 1994 v Bohinju je vodila Ines Božič.

Pobudo za RHM na smučeh je pred desetimi leti dala Francozinja Monique Luttringer. In prav ona je bila tista, ki nas je lansko leto v koči pod Grosvenedigerjem pregovorila, da razkažemo udeleženkam RHM tudi snežne vesine Julijskih Alp. Z Meto Meh sva sprejeli ta organizacijski izziv in pripravili srečanje v naših gorah.

Tako smo se dobile na Komni v času, ko so bili v nahrbtnikih Slovenk potice, šunka in pirhi. Alenka je na terasi pred kočjo pridno strgala in ponujala hren. Angležinja, Belgijka, Nemka in Francozinja so pihale in se solzile. Ampak bilo jim je všeč. Kasneje so nekaj teh korenin celo kupile za domov.

V dveh čudovitih sončnih dneh in razgledih, ki jih nismo

mogle prehvaliti, smo smučale z Mahavščka, Vrha Škrli, se povzpele na Zeleni vrh in smučale s sedla pod njim. Po smuki smo občudovale svoje smučine in se učile izgovarjati Mahavšček in Škrli. Še dobro, da ima naš najvišji vrh malo manj nerodno ime. Na Triglav smo se povzpele v megli, vetru in rahlem sneženju in Charlotte me je vprašala, če je tudi to planirano. Da ne bi namreč dobile občutka, da so naši hribi preveč enostavni. V Krmu smo prismočale po poslednjih snežnih jezicah, nato pa smo si po petih dneh omislile kopel kar v Radovni. Jocelyne, ki je na svojih številnih odpravah že marsikaj izkusila, si je celo oprala glavo. Olepšane in preoblečene v nove majice RHM in končno preobute v lažjo obutev smo se napotile proti Lipanci. Vzpon je vodila Denise in si izbrala bolj zmeren tempo. Na sebi je imela namreč svežo majico in je nikakor ni želela prepotiti. RHM smo zaključile na Debeli peči, na že skoraj pomladnih travnikih in ob pogledu na strma ostenja, ki se dvigajo nad Krmu.

Slovenija je čudovita, srečanje je bilo eno najlepših do sedaj, so vse po vrsti zatrjevale in se nama zahvaljevale za organizacijo, vodenje, družbo in še za mrzlo kopel v Radovni. Za

Vzpon na sedlo med Podrto goro in Zelenim vrhom (foto: Meta Meh)

izpeljavo ideje in za vse doživetje sva si tudi z Meto počili v roke, tako kot tista dva v risanki.

Lepo vreme, dobre snežne razmere in prijazna postrežba Franca s Komne, Frenka in Bena s Kredarice in Joža z Blejske kočje na Lipanci, vse to je zaokrožilo naše bivanje v gorah v prijetno celoto. Zahvaljujemo se podjetju Cynar d. o. o., ki nam je podaril majice RHM. In še udeleženke: s smučmi po Julijcih so se potepale Pascale Gaude, Monique Luttringer, Jocelyn Audra (vse iz Francije), Tracey Wright (Anglija), Denise Verhelst (Belgija), Charlotte Steinmeier (Nemčija) in Slovenke Meta Meh, Alenka Jamnik, Janja Škerjanec, Slavka Poje in Lidija Honzak. (Lidija Honzak)

Prezelj z ekipo v Nuptseju

Trenutno najboljši slovenski alpinist Marko Prezelj se je vrnil iz Himalaje, kjer je sodeloval v ekipi, ki je imela za cilj prvenstveni vzpon čez južni steber Nuptseja (7860 m), sestavljali pa so jo še Barry Blanchard (Kanada), Steve House in Stephen Koch (oba

ZDA). Po prvotni aklimatizaciji in nekaj zdravstvenih ter vremenskih težavah so se podali v steber, ki je odbil že kakšnih deset poizkusov različnih alpinističnih odprav. Tokrat se je steber sicer vdal, vendar so nato ob stiku z Britansko smerjo nekaj višje kot na 7200 metrih morali obrniti. Orkanski veter in hud mraz sta jih prisilila v sestop, ki so ga opravili po Britanski smeri.

Marko Lukič se vrača

Mariborski plezalec Marko Lukič (AAO Kozjak, Iglu Sport, City Wall, La Sportiva, Lumar hiše), ki je pred nekaj leti spadal v ozki vrh slovenskega športnega plezanja in opravil zavirljivo število težkih vzponov – spomnimo se samo Shoguna – 8c, Hypermana – 8c in Just do it – 8c+ –, spet navdušuje s težkimi vzponi. Po predahu zaradi družinskih in službenih obveznosti se je lansko leto bolj posvečal prostim ponovitvam dolgih smeri, sedaj pa je spet uspel z nekaj težkimi vzponi v plezališčih. Tako je v Paklenici opravil šele tretji vzpon v smeri II Maratoneta (8b+), ki je znana po majhnih in ostrih oprimkih v rahlo previsni plošči. Lukič je bil blizu uspeha že lani, vendar mu ga je slabo vreme preprečilo. Od Manolovega vzpona leta 1988 so mnogi odlični plezalci brezuspešno poskušali preplezati smer, prvo ponovitev pa je pred dvema mesecema

opravil Uroš Perko. Kmalu za njim je bil uspešen tudi Marko Lukič, ki je dokazal svojo formo nato še s prvo prosto ponovitvijo smeri Cupido v steni Aniča kuka, ki je dolga 350 metrov, najtežji raztežaj je ocenjen z 8a. V Mišji peči pri Ospu je pred nekaj dnevi preplezal še smer Karizma – 8b+ in ni dvoma, da je eden najuspešnejših slovenskih plezalcev do sedaj spet trdno na plezalski sceni.

Marko Lukič v smeri II Maratoneta – 8b+

Tabor v Chamonixu

Podkomisija za vzgojo in izobraževanje pri Komisiji za alpinizem PZS organizira alpinistični tabor v Chamonixu (Francija), ki bo potekal od 14. do 21. julija 2002. Tabor je namenjen spoznavanju plezanja v Centralnih Alpah s poudarkom na plezanju daljših smeri. Udeležba je primerna za alpiniste (po možnosti kar naveze) s krajšim alpinističnim stažem in starejše pripravničke, ki pa lahko sodelujejo le, če se prijavijo v navezi z alpinistom. Cena tabora je 15.000 SIT, v kar sta všteta prenočevanje v taboru in organizacija. Prijave z osebni podatki in seznamom 10 najtežjih preplezanih smeri in 10 zimskih vzponov je treba poslati najkasneje do 28. junija na PZS. Število udeležencev je omejeno na 16, zato si organizator pridržuje pravico izbora, pred odhodom pa bo še skupni sestanek vseh udeležencev.

Zimska soba na Korošici *Poročilo s terena*

O zimski sobi na Korošici smo letos že dvakrat pisali, zadnjič marca, ko nas je PD Celje obvestilo o razlogih za razdelitev zimskih prostorov na dva dela – brezplačnega in tistega, za katerega je treba plačati 5000 SIT na noč. O stanju sem se hotel sam prepričati že konec februarja, ko sem brez težav pri kmetu Planinšku, Podveža 44, dobil ključ plačljivega dela zimske sobe. Vendar tisti dan do Korošice nisem prišel in sem ključ brezplačno vrnil. Sredi maja pa me je pot le pripeljala mimo Kocbekovega doma na Korošici, okoli katerega sicer ni bilo več snega, vendar seveda še ni bil oskrbovan.

Dostop do zimskih prostorov je po lestvi, kar zagotavlja, da ni težav tudi v visokem snegu. Ko odpreš prva vrata, stopiš v predprostor približnih dimenzij 1 x 1 m. V njem sta naprava za klic v sili (žal ne vem, ali deluje, saj si je nisem upal preizkusiti) ter polička z vpisno knjigo. Sledijo še ena vrata v naslednji prostor približne velikosti 2,5 x 1,5 m. Oba prostorčka sta prijetno obita z lesom. »Glavni« prostor je brez okna in tako majhen, da je v njem prostora zgolj za nekaj (6 ali 7) penastih podlag za ležanje na tleh in nekaj odevj. Vse skupaj je zloženo drugo na drugem vzdolž ene stene. Pa saj drugače ne bi moglo biti, ker se sicer v sobico ne bi dalo niti stopiti. Iz tega prostora vodi nekam naprej

dvoje skrbno zaklenjenih vrat. Vsekakor je škoda, da so neodgovorni obiskovalci pred leti prisilili PD Celje v današnje rešitev. Odklenjeni del zimskih prostorov je namreč sedaj res zgolj zavetišče v skrajni sili, saj ponuja tako malo, da v mojem odsvetujem načrtovan obisk v njem recimo pred zimskim vzponom na Ojstrico.

Št. ležišč: 2 udobno, 3 »mi se 'mammo radi«, da pa bi notri spalo 7 ljudi, kot piše na steni (!), bi morali biti močno zaljubljeni, pa še malo bi se morali menjavati.

Odeje: so (5-6 kosov)

Kurjava: ni možna

Splošni vtis: uporabno zgolj v skrajni sili.

Andrej Stritar

Gore in ljudje

Lanskega decembra je poteklo natanko deset let, odkar smo na TV-ekranih uzrli prvo oddajo Gore in ljudje avtorice Marjete Keršič Svetel. Že prva oddaja je naletela na pozitiven, da ne rečem navdušujoč odziv gledalcev vseh starosti in slojev, še posebno pa smo se je razveselili planinci in drugi ljubitelji gora. Takoj smo jo vzeli za svojo in jo kot tako vsak mesec nestrpnost pričakovali. Do lanskega decembra se je tako na malih ekranih zvrstilo kar 115 oddaj, ki so bile, sodeč po raziskavah, med najbolj gledanimi na nacionalki. Menim, da večina gledalcev v vseh teh letih ni pomislila na ljudi, ki so ustvarjali to oddajo, na njihove pogoje za delo, na številčnost ekipe in njihov stimulans. Šele letošnjega januarja, ko je iz programske sheme RTVS ta oddaja izpadla, je med planince počasi prikapljal tudi nekaj iz ozadja njene snovanja o težkih pogojih dela maloštevilne ekipe, o nezadostni skrbi nacionalke za varnostno in osebno opremo ekipe.

Ob dejstvu, da je v Sloveniji kar 72.000 članov PZS, ki v velikem številu in pogosto obiskujejo kakšno izmed 168 planinskih koč in številnih vrhov ter se posamič ali v skupinah podajajo kar po 7000 kilometrih označenih planinskih poti tako v nizko-, sredo- in visokogorje, se čudim, da smo se planinci, sodeč po reakciji, ki je ni bilo, s takšno lahkotno in brezbriznostjo odrekli tako odmevni oddaji, ki je postala odmevna in cenjena tudi izven naših meja. Po meni do sedaj znanih podatkih so programske zamisli in delo avtorice oddaje Gore in ljudje podprli le Triglavski narodni park, nekateri znanstveniki in Mountain Wilderness Slovenije. Ob tem pogrešam tudi glas, mnenje in stališče Turistične zveze Slovenije in mogoče tudi Olimpijskega komiteja. Najbolj čudno pri vsem tem pa je, da je od PZS na RTVS prišla le zahteva, da mora TVS imeti oddaje o planinstvu, in niti besede o kar 115 oddajah Gore in ljudje ter o tem, ali so bile te oddaje narejene dobro in strokovno ali nestrokov-

no in slabo. Čisto nič pa o konkretni oddaji, ki je predmet ukinitve.

Pri tem se zastavlja vprašanje, ali »vrhovi« na PZS sploh gledate zadevne oddaje, ki konec koncev predstavljajo in promovirajo naše gore, tamkajšnje življenje, naravo, ljudi, pa tudi alpiniste in alpinizem v naših in tujih gorstvih, kar vse pa naj bi po mojem spadalo v PZS in je sestavni del organizacije, za katero menim, da je krovna. Pri tem pa se mi ne nazadnje čedalje bolj vsiljuje misel in prepričanje, da bi moral biti vsaj predsednik PZS profesionallec z izostrenim in prefinjenim občutkom za dogajanje znotraj tako velike organizacije, kot je PZS. Kot takemu bi mu verjetno ostalo več časa za zastopanje in branjenje interesov druge, za gasilci številčno najmočnejše organizacije v Sloveniji in po članstvu šeste planinske velesile v Evropi. Ta bi se morala v takih primerih preko svojega vodstva javno opredeliti do zadevne ukinitve oddaje, pa četudi je mogoče, predvidevam, posredi kakšna zamera PZS avtorici oddaj oz. ljudem, ki jo vodijo, ker v oddajah PZS ni bila nikoli posebej poudarjena.

Ne glede na vse to pa sem prepričan, da ste na PZS, ne vem, zakaj, spregledali, da so dosedanje oddaje Gore in ljudje dobile številna priznanja, res več tujih kot domačih. Naj omenim le nekatera: nagrado v Trentu na največjem Festivalu gorskih filmov, pa dva grand prix na Festivalu v čast Julijskih Alp in Trstu, zlato kamero za najboljši dokumentarec v Gradcu, dve nagradi na Festivalu v Kalkuti ter od domačih najodmevnejše leta 1995 prejetega viktoria za posebne dosežke v slovenskem medijskem prostoru. K vsem doslej prejetim 40 domačim in tujim nagradam menim, da bi sodila tudi kakšna nagrada ali priznanje PZS za 10-letno neumorno delo avtorice in že več let tudi režiserke oddaje Gore in ljudje ter njene nesebične ekipe. Te oddaje so prinesle v naše domove marsikatero urico radosti in zadovoljstva ob prikazu lepote in čudesne gora, ki zajemajo kar tri četrtine

našega ozemlja. Skoznje smo lahko tudi iz naslonjača spoznavali prvinskost narave, gorsko samoto, šege in navade tamkajšnjega prebivalstva ter tam ohranjeno naravno in kulturno dediščino.

Prepričan sem, da se na PZS z odgovornostjo zavedate, da je OZN razglasila letošnje leto za leto gora, da je slovensko ozemlje v dobri meri meri sestavni del osrednjega evropskega gorovja ter da smo se kot taki dolžni z vso odgovornostjo in resnostjo odzvati z ustreznim sodelovanjem v to čast, tudi z oddajami s planinsko tematiko na nacionalki, ki pa naj ne bi bile le navidezne, s tem da bodo na RTVS iz naftalina izvlekli kakšno izmed že vidnih oddaj.

Ob zaključku razmišljanja resnično upam in verjamem, da se vas, odgovornih ljudi na PZS, ne loteva občutek samozadostnosti in da boste v prihodnje odločneje in predvsem tudi javno zastopali svoje članstvo in njegove interese, potrebe in želje. V nasprotnem primeru pa se bomo z nostalgijo spominjali časov, ko je PZS že štela okoli 100.000 članov, in časov, ko jo je v podobnih primerih zaznavneje in odločneje zastopal in vodil dr. Miha Potočnik. (Janez Turk)

Med viharniki

Že večkrat sem nameraval kaj malega napisati za Planinski vestnik, saj sem njegov redni bralec od leta 1992 in mi je zelo pri srcu. Ko sem nekega dne tekel svoj vsakdanji sprostitevni tek, se mi je utrnila misel, da to dolgoletno idejo spravim na papir. Rad imam gore in nasplo vso naravo. Vedno ko pridem domov s pohoda, se počutim enkratno. Močan sem, da bi »gore premikal«, kot pravi pregovor. Tako se počutim vedno po pohodu. Oba z ženo sva ugotovila, da sva po obisku gora boljše volje in drug z drugim bolj strpna in razumevajoča, zato oba zelo rada zahajava med gore in sploh v naravo. Teh občutkov ni bilo pred leti, ko se nisem znal sprostiti drugače kot s prij-

telji v kaki gostilni ob obveznem kozarcu piva ali vina. Tak način življenja sem živel, dokler nisem spoznal, da sem zasvojen z alkoholom in cigaretami in da bo potrebno ukrepati, drugače bo šla moja družina po zlu, imam namreč dva sina.

Takrat sem se včlanil v skupino za zdravo življenje in dobre medčloveške odnose Viharniki, ki jo vodita dva čudovita človeka, Tone Kladnik in Branka Knific, diplomanta zagrebške visoke šole za socialne delavce. Od takrat dalje sem redni obiskovalec gorskega sveta in čedalje bolj se mi dozdeva, da me gore neizmerno privlačijo in objemajo s svojo lepoto, lahko rečem, da sem zasvojen z njimi, kot mi je pred nekaj meseci dejala prijateljica iz Viharnika, kar se mi je zdelo prijetno, saj mi prejšnja zasvojenost ni koristila. Program skupine – društva Viharnik je naravnani pozitivno, in če ga izvajajo z voljo, se ti hitro obrestuje. Važno je, da sprejemaš naravo, jo spoštuješ in se zavedaš, da smo ljudje samo gostje v njej. Viharniki se ukvarjamo s tekom, s pohodi v gore, z branjem knjig, s pogovori in s poslušanjem drug drugega, brez da bi sogovorniku vpadali v besedo. Govornik pove svoje do konca in nato mu ostali člani odgovorimo z lastnimi izkušnjami, ne da bi predhodnika učili, ampak mora sam razbrati, kaj je zanj koristno, in seveda tisto obdrži zase.

Ko sem ta program usvojil, je šla moja pot navzgor. Slaba volja je minila. V družini je drugačno vzdušje, znamo prisluhniti drug drugemu in si ne gremo na živce kot v starih časih. Največ zaslug za tako stanje ima narava, katere obiskovalci smo jaz sam, žena in občasno tudi sinova. Žal mi je, da nisem prejel znal prisluhniti naravi in družine peljati, da bi skupaj uživali sadove, katere nudi s svojimi čari. Ko je naš vodja Tone ugotovil, da mi narava pomeni vse, me je usmeril na Planinsko zvezo z namenom, da naredim tečaj za vodnika in prevzajem pohodni del v društvu. Sprva sem se otepal. Na nekem pohodu po nanoški planoti, ko nas je pregnjala megla in sem izgubil markacijo, ker

sem klepetal s prijatelji, pa sem se odločil, da grem na tečaj. Nisem se ustrašil, da se bomo izgubili, saj imam nekaj čuta za orientacijo, ki mi je ostal še od takrat, ko sem se ukvarjal z ribolovom in sem moral kar dobro obvladati ta posel, če sem hotel v megli priti nazaj v pristanišče. Tako sem postal planinski vodnik viharnikov. Ker pa nismo planinsko društvo in smo si vsi enaki, mi pač ni potrebno biti tako strog pri vodniškem opravilu, saj vsi vedo, da hodijo v gore na lastno odgovornost, in jaz sem bolj moralna opora kot pa njihov vodja.

Z viharniki sem opravil precej lepih in tudi zahtevnih pohodov, ki jih je nekaj v Planinskem vestniku opisal moj starejši prijatelj Pavle. Kot sem že prej povedal, zelo rad prebiram Planinski vestnik in seveda vsa gorniško literaturo, saj imam kar nekaj knjig s to tematiko od vodnikov do učbenikov in gorniškega leposlovja. Ne smem pozabiti TV-oddaje Gore in ljudje, ki mi je zelo pri srcu in nisem zamudil še nobene. Poleg branja knjig se ljubiteljsko ukvarjam tudi s fotografijo. Seveda tu prevladujejo fotografije gorskih motivov. Še posebej me privlačijo diapozitivi. Zato sem nadvse vesel darila Jaka Čopa, ki mi je ob svojem obisku viharnikov podaril monografijo Raj pod Triglavom.

Mogoče se bo to moje pisanje komu zdelo neprimerno za Planinski vestnik, zato moram poudariti, da sem to napisal, ker so mi gore in narava dale zopet elan za življenje. Saj sem pred vstopom v društvo Viharnik bil na tem, da si sodim sam, in to na poti v Kačjem grabnu pod Špikom, ker mi je ta konec zelo pri srcu. Malo pa me je k temu pisanju spodbudilo tudi poznanstvo z glavnim urednikom, saj mi je na tečaju za vodnika bil inštruktor in poleg tega mi je zagodel eno prav prijetno, tako, da smo se prav vsi nasmejali. Kot vodnik bi ga moral peljati navzdol po zahtevni poti, zato sem na nekem odseku, ki je bil zahtevnejši, dejal, da si grem ogledat teren malo naprej, da vidim, če bom lahko vodenca peljal dalje. Seveda bi ga moral zavarovalni

vati na jeklenico s plezalnim kompletom – pasom in varovalnim kompletom – preden sem ga pustil samega. Ker pa tega nisem storil, mi je Vlado pobegnil dva ovinka nazaj in se mi skrilo. Ko sem ga našel, se mi je režal na vsa usta in me poučil, da se tako ne dela, da bi se vodenec lahko tačas izgubil ali padel v prepad. To sem si dobro zapomnil, saj sem praktično videl problem.

Planinski vestnik mi je zelo všeč in sem ga priporočil vsem članom Viharnika. Starejši člani so že naročeni nanj. Nekaj novih naročnikov pa vam ob tej priliki pošiljam.

V gore in s tem v naravo mislim zahajati, dokler me bodo noge držale, saj sem na lastni koži občutil, kaj nudi narava.

Planinskemu vestniku, uredniku, uredniškemu odboru in vsem, ki sodelujejo pri Vestnikovem nastajanju, še mnogo uspešnih uredniških let, da bi bila ta revija še tako zanimiva kot do sedaj. (Matjaž Gams)

Križemkražem po gorah

Ker živim v Sloveniji, sem naročnica Planinskega vestnika in ga seveda rada prebiram od prve do zadnje strani. Sem Hrvatica, slovensko sem se navadila v šoli za gostinstvo in turizem na Privozu v Ljubljani v šolskem letu 1946/47. Ko sem se 1959. leta poročila v Slovenijo, sem seveda postala članica domačega planinskega društva in po nekaj letih začela dopisovati v Planinski vestnik.

S Pavletom Šegulo sva si začela dopisovati in telefonirati iz razlogov, ki niso ravno važni. Bila sem presrečna, ko sem dobila od njega v dar knjigo Križemkražem po gorah. Ne le, da mi je silno všeč, ampak si mislim, da je za človeka, naj je še tako bistrega duha, zelo velik zalogaj izdati tako, da ne rečem monumentalno, delo v samozaložbi. Sama ga imam vedno pri roki in ga berem po kapljicah. Je pač gorniška in nekoliko tudi življenjska bio-

grafija avtorja. Zato me je zelo zbudila v oči kritika Marjana Bradeška, da marsikateri izraz, poglavje ali misel ne bi smeli najti mesta v tej knjigi.

Človek, ki ne obrača zastave proti vetru in ne skriva svoje – naj bo politične, naj bo druge – preteklosti, je vsega spoštovanja vreden in kapo dol pred njegovo iskrenostjo. Žal nimam vseh starih števil Planinskega vestnika pri roki, a je marsikaj takega tudi v našo revijo pricuriljalo v »svinčenih časih«. Spomnim se, ko je pokojni Lado Božič opisoval svoje »šverc« potovanje z materjo med prvo svetovno vojno in se »nista hotela ustaviti v župnišću, saj jim tam itak nihče ničesar ni nikoli in ne bo nikoli dal.«

Kar precej sem dopisovala v Planinski vestnik tja od 1967. leta naprej in je marsikaj tudi doživelo »ideološki popravek«. Beatli bi rekli »Let it be«, saj je bil PV odvisen, kot je tudi danes, od subvencije. Živo se spominjam, da sem sestavek Pomladni šopek začela z besedami »Cvetna nedelja je bila in Nanos se je prebujal,« a je bilo objavljeno »Pomlad je bila in Nanos se je prebujal...«

Ko pa sem poslala prispevek Kako smo jo mahali po mah, mi je urednik rekel, zakaj nisem poslala za decembrsko številko – časi so se pač spremenili! Pustimo kritiko – saj ta knjiga ni ne učbenik ne planinski evangelij, temveč življenjska pot človeka, ki se je zapisal goram. (Nada Kostanjevic, Vipava)

Odgovor na odmev

Gospa Nadi Kostanjevic želim dati samo kratko pojasnilo, saj je moja oceno knjige Križemkražem po gorah očitno nenatančno prebrala. Knjiga je veliko delo, obsežno, izdati tako delo v samozaložbi pa je izjemen podvig. Avtorja, Pavleta Šegulo, tudi osebno poznam, in ko mi je povedal za knjigo, sem bil navdušen. Cenim njegovo dolgoletno požrtvovalno delo v Gorskem reševalni službi Slovenije, udeležil sem se njegovih predavanj, tudi cenim

njegovo naravo, ki je ne obrača vsak veter, pa naj bo ideološki ali politični. Kar me je res zmotilo v knjigi, je način, s katerim avtor izraža nestrinjanje, ki žal ne dosega ravnih, kot je vidna v ostalem delu besedila. Pravzaprav se v današnjih časih, ki jih tako razglabamo za demokratične, spodobi, da tudi tisto, kar nam ni všeč, povemo na ustrezni kulturni ravni – pa če je to še tako težko. Če pa te besede zapišemo na papir, moramo na tako raven paziti še toliko bolj. Da bodo bralci, ki so morda mojo oceno spregledali, videli, da nisem pisal z omejenega ideološkega vidika (kot meni gospa Kostanjevic), objavljam sporni odstavek še enkrat v celoti.

»Žal kljub temu, da naj bi bile gore nad vsem, da naj bi zabrisale vsakdanje dolinske zamere, avtor nesrečno vplete v knjigo tudi čas, ki ga je preživel s partizani v posavskih hribih. Škoda. Ne zato, ker tega časa ne bi smelo biti, ne, vemo, da je bil težak. Škoda zato, ker ta del (in še nekatere druge v knjigi) izkoristi za ostre napade na vse, ki mu (včasih iz razumljivih razlogov) niso po volji: tuji in domači sovražnik v vojni, Cerkev, Pašisti med obema vojnoma. Že res, da pravi: »Drži pa še eno: naj sem opisoval to ali drugo doživetje, vedno sem hotel biti odkrit.« Toda izražati svoje mnenje na način, ki ga gorniki in ljubitelji narave nekako nismo vajeni, sploh pa ne v knjigah, bralca žal moti. Izrazi kot »Kakšni bedaki!«, »zalega«, »pokvarjenci«, »dobil je svoje«, »belčki«, pa opisovanje jeznega razbijanja italijanskega napisna na bunkerju nad Soriško planino ne sodijo v knjigo, ki naj bi opisovala tisto, pri čemer se vsi napajamo – veličastno gorsko naravo. Konec koncev je človeška hudobija, ki zaide tudi v gore, vredna bolj obžalovanja kot pa takih napadov in obračunov, kot jih izvaja avtor.« (Marjan Bradeško)

Pripis uredništva: Subvencija, ki jo gospa Nada Kostanjevic omenja v svojem odmevu, je res eden od virov sofinanciranja Planinskega vestnika. Ni pa Planinski vestnik od tega vira odvisen.

Uredništvo

Unška koliševka, 1.

V majski številki Planinskega vestnika smo v članku z naslovom »Samovolja prostih plezalcev ogroža Unško koliševko«, povzetem iz biltena za prebivalce na območju regijskega parka Snežnik, lahko prebrali o škodi, ki so jo v koliševki pri urejanju plezališča naredili prosti plezalci. Članek se izteče le v en sklep: da sta za škodo kriva samovolja in neprimeren odnos plezalcev do narave. Primer se je ob preverjanju izkazal za precej bolj kompleksnega, zato ga predstavimo še enkrat, saj poleg izredne poučnosti napeljuje tudi k povsem drugačnim sklepom.

V članku zapisana trditev, da plezalci niso poskusili pridobiti soglasja pristojnih služb in lastnika zemljišča, ne drži. Citat izjave plezalcev: »V skladu z bontonom pri ustvarjanju plezališč smo se oglasili v naselju Planina in se pogovorili s predstavnikom, ki nam je zatrdil, da je zemlja občinska, je bila divje smetišče in da ga veseli, da mladina počne kaj koristnega, ter naj kar nadaljujemo. Isto nam je rekel tudi lastnik zemljišča ob robu stene.« Kot vidimo, so za dovoljenje v nevednosti in neinformiranosti zaprosili napačne ljudi ter ga od njih tudi dobili. Ne smemo prezreti, da jih je potem, ko so dovoljenje že »imeli«, k napačnim odločitvam napeljevala tudi izredna predhodna onesnaženost koliševke. Sami je po lastnih besedah niso povečevali, kot jim je bilo očitano, pač pa so smeti pri urejanju plezališča iz nje celo odnašali. Ker so glavni očitani dejavniki – podiranje dreves ob steni in odkopavanje grušč – z obžalovanjem priznali, nimamo razloga, da jim ne bi verjeli.

Dejstva jasno kažejo, da je šlo v tem primeru za splet več dejavnikov, med katerimi najbolj izstopa neinformiranost obiskovalcev (in kar je še bolj zaskrbljujoče, celo domačinov v bližnji Planini) o posebnostih in pravnarstvenem statusu območja. Če bi na robu Unške koliševke stala le ena informativna tabla, s katero bi pristojne službe obiskovalcem sporočale, da gre za

leta 1984 razglašeno naravno znamenitost, bi plezalci prav gotovo namesto v Planini povprašali za soglasje na pravem naslovu in do ogrožanja živega sveta v koliševki najverjetneje sploh ne bi prišlo. Svojo napako in prekrške so plačali s kaznijo. Upajmo, da se bodo na primeru kaj naučili tudi v pristojnih službah, iz članka tega namreč ni bilo zaznati. (Tomaž Ovčak)

Unška koliševka, 2.

Spoštovani, v majski številki Planinskega vestnika ste objavili članek Špele Habič, ki govori o samovolji plezalcev v Unški koliševki (podoben članek je bil objavljen tudi v Snežniških novicah). Povzročitelji naj bi bili člani Alpinističnega odseka Kranj. Glede tega Vas obveščam, da so »storilci« res iz Kranja oziroma iz njegove okolice, član našega odseka pa je bil v lanskem letu samo eden od udeležencev. So pa vsi člani Plezalnega kluba Kranj. Glede na to, da je bil (!) ta član našega odseka, je naš upravni odbor obravnaval dejanje in ga označil kot nesprejemljivega. Ne vem sicer, od kod podatki, da so bili to člani našega odseka, vendar v naslednji številki pričakujem pisno pojasnilo napake. Za kakršne koli informacije sem vam seveda z veseljem na voljo. S spoštovanjem!

Miha Marenče ml.,
načelnik AO Kranj

V prispevku Ogrožena Unška koliševka (avtorica Špele Habič, povzeto po biltenu Park Snežnik) izražena mnenja in trditve ne odražajo nujno stališča uredništva (kar velja za vse članke v reviji), ampak so avtorski prispevek omenjene avtorice. Če nekaterih trditev avtorica ni preverila, to ni napaka uredništva. Naša naloga je le, da omogočamo izražanje mnenj vseh vpletenih strani, kar se kaže tudi z objavo vaših odmevov. So pa članek in odmeva pokazali, da razmere tako v naravovarstveni službi kot v vrstah plezalcev niso urejene.

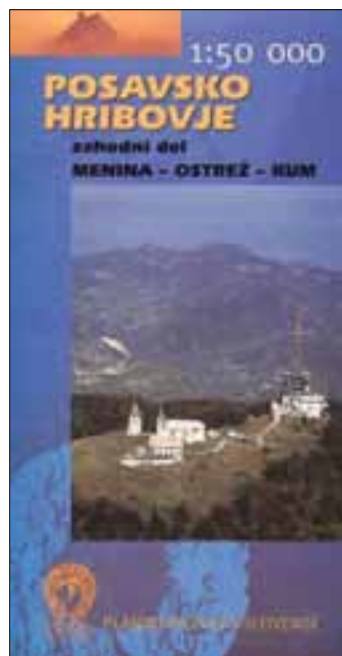
Uredništvo PV

Nov planinski zemljevid Posavskega hribovja

Posavsko hribovje, zahodni del, Menina, Ostrež, Kum, 1:50.000, Planinska zveza Slovenije, 2002

Posavsko hribovje je med planinsko najbolj obiskanimi hribovji z gosto mrežo planinskih koč in markiranih poti. Kljub temu pa je pri izdaji planinskega zemljevida prišlo na vrsto med zadnjimi. Zemljevid, ki ga je Planinska založba izdala pred poldrugim desetletjem, je zastarel in zaradi manjšega merila 1:100.000 manj uporaben. Izletniške karte posameznih občin prekrivajo le manjše dele hribovja, ostali planinski in izletniški zemljevidi pa segajo le na njegov rob.

Novi zemljevid je podobno kot zadnje izdaje Planinske zveze lep kartografski izdelek, ki ima na hrbtani strani temeljne podatke o planinskih kočah in nekatere druge koristne informacije. Glavna vsebina zemljevida so planinske ko-

Vse avtorje, ki nam pošiljate predstavitev knjig, prosimo, da s predstavitvijo pošljete tudi osnovne podatke o knjigi: avtor, naslov knjige, kraj, založba in letnica izdaje.

če in markirane poti, ostale informacije lahko najdemo tudi na drugih zemljevidih in atlasih, ki jih je dovolj na tržišču. Žal pa so na novem zemljevidu prav markirane poti vrisane zelo natančno, na nekatere pa so avtorji sploh pozabili. Kot primer bi omenil le napake, ki sem jih opazil na izletu v času tik pred izidom. Markirana pot na Govško brdo iz Laškega je v svojem zadnjem delu med lovskim domom in vrhom vrisana povsem napačno. Če se iz Hrastnika podamo na Kal čez Blate, nas markacije do tega zaselka ne vodijo po asfaltirani cesti, ampak po vzporednem kolovozu. Narobe je vrisan tudi začetek poti na Kal čez Klobuk. Napačno vrisana izhodišča lahko planinca že na začetku ture spravijo v težave in slabo voljo. Na zemljevidu ne najdemo tudi sicer nekoliko slabše označenih poti na Ojstri vrh in Babo. Ob podrobnejšem ogledu karte žal odkrijemo še več podobnih pomanjkljivosti. Na zahodnem robu so avtorji povsem spregledali obe novejši vezni poti, Rokovnjaško in Moravško planinsko pot. Pogrešam tudi oznako žičnice čez Savo, ki je nujna za tiste, ki se na Kum vpenjajo iz Zidanega Mosta. Označene avtobusne postaje so za planinca vsekakor koristna informacija, saj mu javni promet omogoča, da se mu ni treba vrniti na izhodiščno točko. A žal na zemljevidu manjka več kot 200 avtobusnih postajališč, nekatera pa so vrisana netočno.

Težko pričakovani zemljevid Posavskega hribovja nam bo kljub vsemu koristno služil, škoda pa je, da ga v nasprotju z ostalimi zemljevidi Planinske založbe zaznamuje nekoliko preveč površnosti.

Matej Gabrovce

Nočitve pod zvezdami

Aldo Rupel, **Nočitve pod zvezdami**. Gorica, Transmedia, 2002

Zadnje čase pisateljsko in publicistično najopaznejši goriški Slovenec Aldo Rupel se je skupaj z oblikovalcem Jožetom Cejem podvzival, da se je v slovenskem kulturnem prostoru med prvimi poklonil mednarodnemu letu gora. V knjigi je zbral svoje zvečina že objavljene intimistične pripovedi, v katerih razpreda razmišljanja iz svojih bogatih in pestrih trenutkov skupinsko-pedagoškega samohodniškega gorništvata, taborništva in kajakaštva. Knjiga je v slovenskem založništvu pomembna tudi po tem, da je prva v slovenskem jeziku obračunana in na prodaj v evrih.

Sestavlja jo deset pripovedi, med katerimi še nista bili objavljene zadnji dve, ki sta pravzaprav jedno knjige: Od izvira Vipave do izvira Soče skoraj po azimutu in Na sotočju. Zgodbe so razporejene na 177 straneh in opremljene z 29 Fotografijami. Osmero jih je namenjenih nočitvam pod zvezdami v izjemno pestrem slovenskem prostoru, zlasti Trnovskem gozdu in snežniških gozdovih, dve pa segata na švedsko baltiško obalo ter v osrednjo Bosno, Dalmacijo in Črnogorsko Primorje. Opisi samohodništva nikakor ne poveljujejo samotarstva. Nasprotno! Osama v stiku z naravo je le zbirnik energije za javno, skupinsko delovanje, za ustvarjalno in bojevito življenje z-

meljskega Slovenca v pedagoški službi, v vodenju večernih ur telovadbe, v taborniškem in planinskem društvu, v družini ter v raziskovalnem, publicističnem in pisateljskem delu širokega vsebinskega loka.

Knjiga pritegne tako zaradi jezikovnega bogastva kot zaradi zgodb in razmišljanj o nespoštovanju narave, o razsipniškem in profitarškem razmerju med človekom in naravo, ki ustvarja krivična, izkorniševalska in lažna demokratična razmerja med ljudmi. Zasluga oblikovalca je, da že ovojnica simbolično spregovori o avtorju: konkretna, v nebo zazrta in kričeča skala, ki jo je moč videti v italijanskem predalpškem gorovju nad dolino Cimoliana, in ptica ujeta označujeta Skalo, taborniškega Alda Rupla ter njegovo slovensko humanistično napadalnost.

Kakor da bi zrl v nov slovenski simbolični biser, spleten s filozofskimi, zgodovinskimi, psihološkimi, socialno-antropološkimi, političnimi razglabljanji ter sporočili s področja psihomotorike, skupinske dinamike in avtogenega treninga! Pričakovati je, da jo bomo v vsem slovenskem prostoru brali s pridom, zlasti mladi planinci, taborniki in športni pedagogi.

Rajko Slokar

Štajerska in Koroška

Štajerska in Koroška. Gorskokolesarski vodnik. Peter Krajnc. Ljubljana, Sidarta, 2002.

Slovenski kolesarji, točneje gorski kolesarji, so dobili nov vodnik. Založba Sidarta je dopolnila svojo zbirko vodnikov za planince, plezalce, kolesarje in vsakršne izletnike z novim delom, namenjenim kolesarjem. Velikemu kolesarskemu vodniku in gorskokolesarskemu vodniku Gorenjska se je pridružila predstavitev Štajerske in Koroške. V vodniku že znanega praktičnega Formata in uveljavljene vsebinske zasnove je avtor Peter

Krajnc zbral 40 izletov, ki nas popeljejo po pokrajinah od Matkovega kota na zahodu do Haloz na vzhodu, od Kozjaka na severu do Bohorja na jugu. Izleti so razdeljeni v štiri geografske sklope. V prvem nam avtor približa možnosti kolesarjenja v porečju Savinje, v drugem predstavi poti po Koroški, tretji je namenjen Pohorju in Kozjaku, v zadnjem pa se zadrži v hribovju in gričevju osrednje in južne Štajerske. Morda je škoda, da ni priložen še skrajni severovzhodni del Slovenije, Pomurje, saj je verjetno malo možnosti, da bi svet ob Muri predstavili v samostojnem vodniku (seveda upam, da se motim).

Med opisanimi izleti bo vsak gorski kolesar našel nekaj zase. Izkušeni in dobro natrenirani bodo uživali tudi na najzahtevnejših terenih, začetniki bodo izbrali manj zahtevne poti. Izleti so namreč razporejeni v pet težavnostnih razredov, kar nam skupaj s podrobnim opisom pove, kaj lahko pričakujemo na poti. Opisanih 40 izletov seveda ne predstavlja vseh možnosti, ki jih Štajerska in Koroška ponujata gorskim kolesarjem, so le izbor, ki poskuša prikazati najpomembnejše značilnosti izbranih pokrajin in nas seznaniti z naravnimi in kulturnimi

zanimivostmi. Kdor bi hotel kaj dodati k svojemu znanju o krajih, skozi katere kolesari, mu bo v pomoč seznam literature, naveden na koncu vodnika. Opise dopolnjujejo tudi Fotografije, ki nas hitro prepričajo, da zajahamo jeklenega konjička in se podamo novim doživetjem naproti. Pri tem nam je za vsak izlet v pomoč pri orientaciji tudi reliefná karta z vrisano potjo. Verjetno pa so karte najšibkejši člen vodnika, saj je na njih mreža prometnic preveč omejena le na traso izleta, moti pa tudi, da vse karte niso usmerjene proti severu. Pogrešamo tudi pregledni zemljevid z označenimi izletí (ponavadi na platnicah), ki bi olajšal iskanje posameznih ciljev.

Kljub povedanemu je vodnik, skupaj z nedavno izdanim izletniškim vodnikom po Štajerski, pomembna dopolnitev vodniškega programa založbe Sidarta, s katerim poskuša preusmeriti izletniške tokove iz neupravičeno privilegiranih Gorenjske in Primorske tudi drugam.

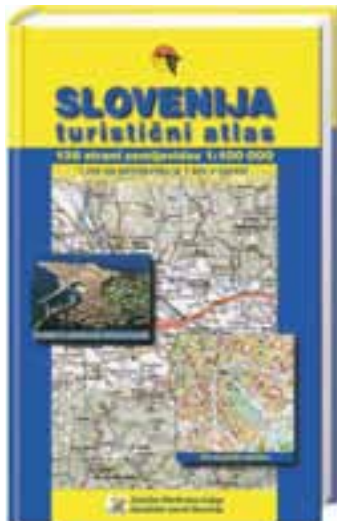
Igor Maher

Slovenija – turistični atlas

Marjan Krušič, **Turistični atlas Slovenije**, Ljubljana, Mladinska knjiga, 2002

Slovenija je turistično zelo zanimiva dežela, saj je zaradi njene lege med Alpami, Panonsko nižino in Jadranskim morjem njeno površje zelo raznoliko. Zato je primerno, da domačim in tujim turistom ponudimo čim več primerne in koristne literature, ki opisuje in predstavlja naš slikoviti svet.

Poleg množice prospektov in zemljevidov lokalnega značaja naj omenim le najpomembnejše in hkrati tudi najboljše turistične publikacije pri nas. Najbolj razširjena je seveda Avtokarta Slovenije v merilu 1:300.000, ki jo izdajajo različni založniki. Tudi sledi Atlas Slovenije v merilu 1:50.000, ki ga ponatiskujeta in vsakokrat izboljšujeta Geodetski zavod Slovenije in Mla-

dinska knjiga v Ljubljani. Prav tako je pomemben Turistični vodnik Slovenije, za katerega je dobila Mladinska knjiga več zvenečih priznanj.

Pred časom pa je ista založba v uredništvu Marjana Krušiča izdala še **Turistični atlas Slovenije** v priločni obliki in primerni velikosti tudi za popotnike, ki z avtomobili, kolesi ali peš križarijo po naši domovini. Med njimi so prav gotovo tudi tisti planinci, ki so se odločili, da bodo prehodili najdaljše vezne planinske poti pri nas: Pot kurirjev in vezistov NOV, Slovensko planinsko pot in Razširjeno slovensko planinsko pot, del evropskih pešpotí E6 in E7, Aljažovo planinsko pot, Slomškovo planinsko pot itn.

V uvodnem delu priločnika lahko preberemo navodila, kako uporabljamo atlas, in opis najzanimivejših mikavnosti Slovenije, med katerimi so naštetí in opisani izbrani kulturni spomeniki, muzeji in galerije, turistične organizacije, zdravilišča ter igralnice. Predstavljene so nekatere dejavnosti, kot so kolesarjenje, jamarstvo, smučanje, športno letenje, jahanje, vožnje s kajaki in kanuji, lov in ribolov ter, kar je za nas najzanimivejše, tudi gorníštvo.

Najboljše del atlasa vsebuje 138 strani zemljevidov v merilu 1:100.000, na katerih je izredno veli-

ko podatkov. Zato je načrtovani poti potrebno slediti »z očali«, ker gostota, pa tudi oblika različnih zapisov otežujeta površen pogled. Z všečnim senčenjem je lepo viden relief slovenske pokrajine, z barvanjem pa tudi nižinski ter najvišji gorski predeli. Posebno moram pohvaliti dejstvo, da zemljevidi niso porezani stikoma, ampak se delno prekrivajo, tako da je lažje slediti poti z ene na drugo stran. Od nedoslednosti pa naj omenim le to, da pri vseh cerkvah kot najvidnejših kažipotih oziroma markacijah ni zapisanih imen, kar otežuje pogovor o začrtani poti.

Ob koncu priločnika je še 35 zelo preglednih načrtov največjih slovenskih mest z vpisanimi imeni ulic in drugimi pomembnimi podatki. Zraven je tudi abecedno kazalo vseh imen, vpisanih na zemljevidih, ter seznam imen vseh cest in ulic na mestnih načrtih.

Ciril Velkovrh

Kvedrovček

Marca letos je izšla prva številka prvega letnika glasila Planinskega društva Celje. Nad njegovo vsebino bedi uredniški odbor, v katerem so sile združili Elč Prezelj, Marjan Rajh, Edi Stepišnik, Zoran Tratnik in Adi Vrečer, za sodobno obliko pa je poskrbel Dejan Jenko. Ime za glasilo so potegnili iz zgodovine našega planinstva od kvedrovcev, z žebli okovanih čevljev, v katerih so naši planinski predniki kvedrali po gorah. Na njegovih straneh pa bi radi – kot je zapisal urednik v uvodniku – ohranili zapisano, kako danes kvedramo po naših in tujih gorah. Ob tem so si zadali nalogo, da Kvedrovček ne bo le splošen inFormator oziroma propagandno gradivo o delu društva, ampak si bodo prizadevali, da bi objavljena besedila imela trajnejši pomen. Že v prvi številki je nekaj obojega: od predstavitev delovnega mladinskega odseka pa športna plezalcev, alpinistov, predstavljeno je gospodarjenje v planinskih kočah, opisani so številni društveni izleti, nekaj prostora so na-

menili tudi sekcijam, na koncu pa so dodali še kratek pogled v zgodovino društva, ki bo naslednje leto praznovalo 110-letnico obstoja. Društvu s tako tradicijo se je res spodobilo, da dobi svoje glasilo, in s Kvedrovčkom so celjski planinci to storili na izredno vzpodbuden način in ob tem še dostojno počastili mednarodno leto gora.

Igor Mahler

Planinske kočice na Hrvaškem

Damir Bajsi, **Planinarske kuće u Hrvatskoj**. Zagreb, Hrvatski planinarski savez, 2002

Hrvaška planinska zveza je v počastitev mednarodnega leta gora izdala zelo zanimiv, predvsem pa koristen priročnik, v katerem so pregledno predstavljene vse planinske kočice in bivaki v sosednji Hrvaški. Na več kot 300 straneh so prikazani vsi potrebni podatki o

postojankah, od tega, kdaj so odprte, koliko ležišč imajo, kako je z vodo in elektriko, kakšni so dostopi, v katere vezne poti so vključene, kateri zanimivi cilji so v bližini, pa do tega, kje dobimo podrobnejše informacije. Vsekakor priročnik, ki bo še kako prišel prav vsem, ki se boste podali na planinske izlete prek naše južne meje. Zahvalite pa se lahko predvsem avtorju Damirju Bajsi, planincu, markacistu in varuhu gorske narave iz Zagreba.

Igor Mahler

Leto gora na poštnih znamkah

24. maja je Poštna uprava Združenih narodov (United Nations Postal Administration) izdala serijo dvanajstih spominskih znamk, posvečeno mednarodnemu letu gora. Znamke so prava paša za oči, saj so zanje uporabili izjemne fotografije svetovno znanega japonskega fotografa Yoshikaze Shirakawe. Na njih je v izjemni svetlobi upodobljenih 12 vrhov z vseh koncev sveta. Vrednost 34 centov imata znamki z motivom Khan Tengrija (7010 m, drugi najvišji vrh gorovja Tjan Šan v Kirgiziji) in Kilimandžara (5895 m, Tanzanija, najvišji vrh Afrike). Mount Foraker (5304 m, na Aljaski v ZDA) in Paine Grande (3050 m, spektakularni vrh v Patagoniji, Čile) sta upodobljena na znamkah za 80 centov. Weisshorn (4505 m, piramidasta gora v švicarskih Alpah) in Mount Fuji (3776 m, sveta gora Japoncev) krasita znamke v vrednosti F. s. 0,70, Vinsonov masiv (4897 m, najvišji predel Antarktike) in Kamet (7756 m, vrh v indijskem delu Himalaje) pa sta na znamkah z vrednostjo F. s. 1,20. 0,22 evra moramo odšteti za znamki z motivom od sonca ožarjenega vrha Mount Cooka (3754 m, najvišji vrh Nove Zelandije) in Mount Robsona (3954 m, najvišji vrh ka-

Khan Tengri, Kilimandžaro, Paine Grande, Mount Foraker, Weisshorn, Mount Fuji, Vinsonov masiv, Kamet, Mount Cook, Mount Robson, Rakaposhi in Sagarmatha

nadskega Skalnega gorovja), serijo pa z vrednostjo 0,51 evra zaključujeta Rakaposhi (7788 m, Karakorum, Pakistan) in Sagarmatha (8848 m, najvišji vrh sveta v nepalski Himalaji). Znamke si lahko ogledate na spletni strani uprave (<http://www.un.org/Depts/UNPA/>), kjer jih lahko tudi naročite.

Igor Maher

Jalovec najlepši

Skoraj štiri tisoč glasovnic je odločilo, katera poštna znamka je zmagala na glasovanju za najlepšo znamko, izdano v Sloveniji v letu 2001. Med priložnostnimi znamkami je premočno osvojila prvo mesto znamka iz serije Planinska znamka, ki prikazuje Jalovec in triglavsko rožo. Izbor ne preseneča, saj so znamke s planinsko tematiko Slovencem zelo pri srcu. Prvi mesti sta že osvojili znamki iz te serije: leta 1997 znamka s Snežnikom in rdečo murko, leta 1998 pa znamka Boča in velikonočnice. Znamko z Jalovcem je po lastni risbi oblikoval Aleš Sedmak. (Bojan Bračič, Poštni razgledi, april 2002)

POT »Reška planina 2002«

Mladinski odsek Planinskega društva Prebold je ob svojem tridesetletnem delovanju pripravil planinsko orientacijsko tekmovanje (POT) na Reški planini (925 m). Prijavilo se je 11 ekip iz treh planinskih društev. Tekmovalo je sedem ekip (26 udeležencev, od tega 19 moških) na treh progah različne zahtevnosti. Tekmovanje je bilo izven Savinjske planinske orientacijske lige in se bo vanj vključilo v naslednji sezoni. Vreme je bilo ugodno, čeprav napoved ni bila obe-

Dom na Reški planini

tavna. Od vseh ekip je le ena zgrešila eno kontrolno točko, pa nekaj vprašanj je bilo napačnih, predvsem zaradi površnega branja, manj zaradi neznanja. Vse ekipe so dobile lepo oblikovano priznanje, prvovrščene pa tudi pokal. (Božo Jordan)

SPOT 2002

Tekmovanja v planinski orientaciji na državnem nivoju so po daljšem premoru ponovno zaživela šele leta 1997, ko je bil v okviru PZS ustanovljen Odbor za orientacijo. Ta je še istega leta oblikoval pravila za planinska orientacijska tekmovanja in izvedel prvi seminar orientacije, s katerim lahko posamezniki pridobijo strokovni naziv voditelj orientacije PZS. V sezoni 1997/98 je bil organiziran tudi prvi SPOT (Slovensko planinsko orientacijsko tekmovanje). Trenutno deluje osem področnih orientacijskih lig – savinjska, rogaška, podravska, zasavska, gorenjska, koroška, primorska in liga Smrekovec. Te lige so popolnoma samostojne glede izbire terminov in organizatorjev tekmovanj. Za nastop na zaključnem državnem tekmovanju, ki je praviloma maja, mora vsaka liga v sezoni izvesti vsaj tri tekmovanja do konca aprila. Če je ta pogoj izpolnjen, se na SPOT uvrstita dve najboljši ekipi iz vsake kategorije.

Ti najboljši so se letos zbrali na dvodnevem tekmovanju na Koroškem. SPOT – že peti po vrsti – je bil 18. in 19. maja v okolici Mežice in Ivarčkega jezera, udeležilo pa se ga je 74 ekip s približno 300 tekmovalci iz okrog 40 planinskih

društev. Z organizacijo sta se sprijela Koroški pokrajinski odbor mladinskih odsekov in Odbor za orientacijo pri Mladinski komisiji PZS, seveda ob pomoči lokalnih osnovnih šol in občin. Prvi dan, v soboto, so tekmovanje začele ekipe v zahtevnejših kategorijah, zvečer pa je sledil še nočni orientacijski preizkus po ulicah Mežice. Nedelj-

Udeleženci na letošnjem SPOT (foto: Miran Vrčkovnih)

ske merjenje znanja in spretnosti se je odvijalo na treh progah, ki sta jih pripravila vodji tekmovanja, Tomaž Hudnik in Izidor Močilnik. Manj zahtevne in srednje zahtevne kategorije so se pomerile na dveh krožnih progah okoli Ivarčkega jezera, tekmovalce iz zahtevnejših kategorij pa je čakala 15-kilometrsko proga od Mežice do Ivarčkega jezera.

Sodelujoči so bili s potekom tekmovanja kljub vročini na začetku in dežju na koncu zadovoljni, še najbolj pa so se veselili zmagovalci. V kategoriji A (otroci do vključno 6. razreda OŠ) je prvo mesto pripadlo ekipi PD Maribor Matica (sledita PD Velenje in PD Dobrovlje Braslovče), v kategoriji B (osnovnošolci od 7. do 9. razreda) je slavila ekipa PD Vransko (pred PD Boč Kostričnica in PD Vipava), v kategoriji C (mladina do 26. leta) so se najbolj veselili v ekipi PD Šoštanj (pred PD Domžale in PD Dravograd). V kategoriji D (mlajši člani od 27. do 39. leta) je prvenstvo pripadlo ekipi PD Vitanje (pred PD Maribor Matica in PD Poljčane), v kategoriji E (starejši člani nad 40 let) pa je bila zmagovalna ekipa iz

PD Dobrovlje Braslovče (sledita PD Gornji Grad in PD Boč Kostrivnica). V tekmovanju družin (kategorija F) sta si prvenstvo delili ekipi iz PD Rečica ob Savinji in PD Ruše, v dveh odprtih kategorijah (za nevrščene ekipe iz področnih lig in za neplaninske organizacije) pa sta slavili ekipi iz PD Ruše (lažja kategorija G) in PD Slovenj Gradec (težja kategorija H). (Aljoša Rehar)

Potoški planinci pojejo

Pesem je redna spremljevalka planinskih izletov, kljub temu pa planinci ne prepevajo v planinskih pevskih zborih. Vsaj donedavna še nismo slišali, da bi v katerem od naših planinskih društev imeli pravi pevski zbor, takega z vsemi glasovi. Zato je bil 13. april 2002 še toliko pomembnejši. V ušesih nam bodo še dolgo odzvanjale prelepo zapete planinske in druge pesmi. Z njimi so nas navedenega dne v prostorih osnovne šole v Loškem Potoku s celovečernim koncertom obogatili člani Mešanega pevskega zbora Planinskega društva Loški Potok. Za jubilejni koncert ob 5. obletnici ustanovitve so naštudirali številne pesmi, bogati repertoar pa sta popestrila še tamburaška skupina in Trio CNO iz bližnje Sodražice. Zbor vodi prizadevna Štefka Debeljak, v njem pa prepeva skoraj polovica članov društva. Pobudo za ustanovitev zbora je dal predsednik društva Alojz Sterle, ki je na koncertu prejel

Potoški planinci pojejo

najvišje priznanje izpostave Sklada za ljubiteljske kulturne dejavnosti. Priznanje in pohvalo najaktivnejšemu društvu pa je izrekel tudi župan. Vsekakor si pevci zaslužijo, da bi zapeli tudi na osrednji prireditvi ob mednarodnem letu gora na Lisci. (Ruža Tekavec)

Na štajerski Triglav

Druga sobota v maju je bila kot nalašč za pohod na Boč. Za mlade planince iz Osnovne šole Ljubljana je bil to že peti izlet v letošnjem šolskem letu v okviru šolskega planinskega krožka, ki pod vodstvom Tatjane Vodeb »živi« že drugo leto. Iz Zgornjih Poljčan je skupina več kot štiridesetih šolarjev planincev ubrala pot čez Babo, ki sledi grebenu in vodi skozi goste bukove in gabrove gozdove. Manjše nogometno igrišče pri planinskem domu na Boču je bilo kot naročeno za dobro igro nogometa med malimi navdušenci. Prav gotovo pa je najbolj teknila obilna malica, s katero so otroci napolnili »batenije« in si pridobili energijo za sestop nazaj proti Poljčanam. »Vremenska poročila« so tudi tokrat namenila prijetno sončen planinski dan. (Petra Gregorc)

Tečaj za vodnike PZS

Tečaj za vodnike PZS za pridobitev kategorije D (vodenje lahkih snežnih tur) je organiziral Odbor za planinske vodnike pri Komisiji za vzgojo in izobraževanje PZS. Vodila sta ga Bojan Pollak (tehnični vodja) in Marinka Koželj Stepic (organizacijski vodja). Nanj se je prijavilo 22 kandidatov, ki so se najprej srečali med 21. in 24. februarjem 2002 v Mozirski koči na Golteh. Obdelali so celotno tematiko, tako teoretično kot praktično, poseben poudarek pa je bil na gibanju, orientaciji, reševanju in bivakiranju. Zaključni izpi-

ti so sledili 16. in 17. marca v Blejski koči na Lipanci. Prvi dan so bili na vrsti testi, v nedeljo pa je sledila izpitna tura na vrhove nad Lipansko planino, med katero so morali reševati najrazličnejše probleme, na katere lahko naletimo na zimski turi. Tečaj je uspešno zaključilo 18 novih pripravnikov za vodnike kategorije D. (Marinka Koželj Stepic)

Janezovih šestdeset let

Že kot majhnega Fantiča je Janeza Brinarja njegov oče, preprost kumski zanesenjak, leta 1948 vključil v planinsko organizacijo. Veselje do planin je bilo vkoreninjeno v družini, pri planinski vzgoji mu je ob strani stal še stric. Po sledeh očeta in strica je krenil mali Janez, vzljubil je gore in planine, pri tem pa je vedel, da je treba marsikaj postoriti, da so izleti vabljeni in varni. Leta 1956 se je tako vključil v Planinsko društvo Kum in prevzel vodenje mladinskega odseka. Zavedal se je pomena znanja in nabiranja izkušenj in tako je vodil prvo planinsko šolo, iz katere so izšli prvi mladinski vodniki. Kasneje je vrsto let opravljal dolžnosti gospodarja koč na Kumu ter predsedoval gospodarskemu odboru društva. Pri delu upravnega odbora sodeluje od leta 1964, leta 1982 pa je prevzel tudi Funkcijo predsednika društva in jo opravljal do leta 1995. Poleg tega da so v tem času praktično prenovili dom, pa je pomembno predvsem, da je

med njegovim predsedovanjem članstvo skokovito naraslo.

Janez Brinar je resnično vsestranski planinec, ne le za svojo dušo, ampak tudi za dobrobit društva in planinske organizacije v celoti. Je tudi idejni vodja vsakoletnega novoletnega pohoda na Kum, za katerega po organizacijski plati še vedno skrbi. Večkrat je svoje misli zaupal Planinskemu vestniku, ob 50-letnici društva pa je skupaj s soavtorji ustvaril knjigo Kum, Kum, le pogum. Aktiven je tudi v Meddruštvenem odboru zasavskih planinskih društev, deloval je v gospodarski komisiji PZS. Za svoje delo je prejel zlati častni znak MDO zasavskih planinskih društev ter srebrni in zlati častni znak PZS. Janez Brinar, ki je 1. junija praznoval 60. rojstni dan, je prepoznaven lik delovnega in vestnega planinca. Takega ga poznamo in ga imamo radi ter ga podpiramo, ko še vedno z optimizmom in zagnanostjo opravljajo

naloge podpredsednika društva. (Albin Hauptman)

Jubilant Franci Rajh

Konec lanskega leta je pomemben življenjski jubilej – 60-letnico – praznoval predsednik našega društva. V vseh teh letih se ni razdajal le za službo in družino, pač pa tudi za svoj konjiček – ljubezen do narave, do planin. Kot planinski vodnik pa to svojo ljubezen deli še z mnogimi, ki jim pomaga spoznati lepote gora. Ta ljubezen ga je leta 1994 pripeljala do tega, da je ustanovil planinsko društvo in ga poimenoval po planiki, najlepši gorski cvetlici. Planinsko društvo Planika Maribor je svojo pot začelo le s peščico članov, nato pa je začelo število članov naraščati, naraščale so tudi razne aktivnosti, od planinskih

Franci Rajh ob 60-letnici z dvema dobrima palinkama Pungertl in Marjeto Rebbertnik

in kolesarskih izletov do delovnih akcij. Vsega tega pa ne bi dosegli, če ne bi imeli gonilne sile v Franciju. Ob jubileju je dobil odlikovanje PZS, ki mu ga je na Brdu izročil predsednik Kučan. Ob obletnici mu iskreno čestitamo in se mu zahvaljujemo za ves trud in vloženo delo. Ponosni smo nanj in mu želimo še mnogo planinskih podvigov. (Marinka Sinič v imenu članov PD Planika Maribor)

Sponzor akcije

Poletna nagradna anketa Planinskega vestnika

Najboljši čaj v naših gorah

Poletna sezona je pred vrati, vse planinske kočice so ali pa bodo v kratkem spet oskrbovane. Povsod je najbolj zaželen napitek topel čaj. Vabimo vas, da skupaj poiščemo najboljšega! Takega, ki nas primerno odžehja in osveži (okus), ga je dovolj (količina) in ni predrag (cena).

Vabimo vse planince, da nam do 20. avgusta 2002 pošljejo izpolnjeno glasovnico, ki je priložena tej številki in jo bomo objavili tudi v dvojni poletni izdaji. Upoštevali bomo samo originalne glasovnice (kopije ne štejejo!). Rezultate bomo objavili v septembrski številki Planinskega vestnika. Med vsemi udeleženci bomo izžrebali tri nagrade:

- 1. nagrada:** kupon za nakup opreme v vrednosti 25.000 SIT v trgovini Annapurna
- 2. nagrada:** kupon za nakup opreme v vrednosti 10.000 SIT v trgovini Annapurna
- 3. nagrada:** celoletna naročnina na Planinski vestnik

Inovativne tehnične nogavice

NOTRANJA PLAST:
OUTLAST

Mikrovlakna, ki absorbirajo, zadržijo in sprostijo toploto in s tem uravnajo temperaturo nog. Ni prevroče, ni premrzlo. Je pravšnje.

VEČPLASTNI
SISTEM

ZUNANJA PLAST:
POLIAMID
Odpornost na trenje.
Velika trpežnost.

PRILAGODLJIVA
ELASTIČNOST
10% lycra po celih
nogavicah.
Elastične ostanejo še
po mnogih
pranjih.

ODPORNOST NA
TRENJE - ZAŠČITA
PRED ŽULJI
Dodatna poliamidna
ojačitev na
izpostavljenih delih.

